

โครงสร้าง องค์กร

เป้าหมายของการปฏิบัติธรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (ปัญญาบัณฑิต)

ຄລິດສັບຂອງເຈົ້າ

ເປົ້າໝາຍຂອງກາຮປົງບັດທີມ

...ພຣະອຣົມເທັນາໂດຍ ...

ພຣະພຣະມັງຄລາຈາຣຍ໌ (ຫລວງພ່ອປັ້ງຢານັ້ນທວິກຊູ້)

ເພື່ອຄວາມເຈົ້າ ແພວ່ຫລາຍແຫ່ງອຣົມ

ແລະຄວາມເຈົ້າ ຂອງການແຫ່ງປັ້ງຢານັ້ນ

ChangeFusion

ເກົ່າຍ່າຍຈິຕວາສາ
VolunteerSpirit Network

BY NC SA

ເນື້ອຫາກ່າງນີ້ໃນ OpenBase ຖຸກເຜົ່າພໍກາຍເຊື້ອສູງຍາວມູນາດ Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ຫ້ານສ່ານຮອບປານເນື້ອຫາກ່າງນີ້ໃນໄວ້ແລະນະເມັດຕໍ່ໄດ້ ໂດຍອ້ອງອັງອັງແລ້ວໜ້າ ນ້າມກາປາໄປໃຫ້ເຫຼື່ອການຕ່າງໆ ແລະຄວາມໃຫ້ສູງຍາວມູນາດນີ້ແມ່ນເຫັນເຫັນເພື່ອເຫັນເຖິງເພື່ອກ່ານນີ້

ໄຕສີລະບຫອງປົວມາ

ພຣະທະບັນຄລາກາຮ່າ (ຫລວງພ້ອປັນຍານັບກົກຫຸ)

ການພິມພັນສື່ອຂຮມເປັນອນຸສຽນແລະທີ່ຈຳກັດທຳສິ່ງ
ທີ່ເປັນປະໂຍ້ນທີ່ຄົງຄູ່ຢືນນານແລ້ວ ຍັງເປັນການນຳເປັນຂອງຮ່າມທານ ດື່ອ ກາຣໃຫ້ຮ່າມ
ທີ່ພຣະພຸຖອເຈົ້າຕັຮສສວຣເສຣີຢູ່ວ່າ ເປັນທານຂໍ້ມູນທີ່ເຊີ້ມຂຶ້ນດ້ວຍ ຜູ້ປະວິບັດເຫັນນັ້ນຈຶ່ງ
ໄດ້ວ່າແສດງອອກທີ່ຢູ່ນາຕີຂຮມ ພ້ອມໄປກັບກາຣມີສ່ວນຮ່ວມເພີ່ມແພ່ຮ່າມ ເພື່ອສົ່ງເສັ່ນ
ສົ່ນມາທັກນະແລະຮ່າມປະວິບັດ ອັນຈະຄໍານາຍປະໂຍ້ນສູ່ທີ່ແທ້ຈິງແກ່ປະຊາຊົນ

ທ່ານທີ່ປະສົງຈັດພິມພັນສື່ອຂຮມທີ່ດີ ມີຄຸນກາພ ເພື່ອເປັນທີ່ຈຳກັດໃນ
ທຸກໂຄກສາຂອງງານປະເພດນີ້ ອັນເປັນກາຣໃຫ້ຈ່າຍເງິນໃຫ້ບັນເກີດປະໂຍ້ນຍົດຍ່າງສູງສຸດ
ໂປຣດິດຕ່ອທີ່...ຂຮມສກາ

ເລຂທີ່ ១/៤-៥ ດັນບວນຮາໝ່ານນີ້ ແຂວງສາລາຂຮມສພນ໌ ເຊດທີ່ວິວດັນນາ ກກມ. ១០១៧០
ໂທ. ០-៩៨៤៩-១៥៨៨, ០-៩៨៨៨-៧៨៨០ ໄກສາ. ០៩-៤៤១-១៧១៧

ກາຣໃຫ້ຮ່າມສະກັບກົດທີ່ໃຫ້ປັບປຸງ ກາຣຮັບຮ່າມແລະນຳໄປປະວິບັດຍ່ອມສະກັບກົດທີ່ປັບປຸງເຊັ່ນກັນ

คำทำไก่การจดพิมพ์

พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า “โลกนี้มีแต่ความทุกข์ ความสุขที่แท้แน่น
ไม่มี จะมีก็แต่ความทุกข์ที่มั่นคงน้อยลงไป จนกระทั่งถึงที่สุดแห่งความทุกข์
และเมื่อถึงที่สุดแห่งความทุกข์เมื่อใด เมื่อนั้นความทุกข์ก็จะดับไปโดยสิ้นเชิง”

ป้าสุกถ้าอรรถของท่านเจ้าคุณปัญญาննทวิกชุ อันเนื่องด้วย
ความต้องการที่แท้จริงของชีวิต ความเข้าใจในเรื่องของชีวิตที่ถูกต้อง
การดำเนินชีวิตไปในทางที่ประเสริฐ เหตุของ การเกิดทุกข์ และที่สุดคือ¹
วิถีทางดับทุกข์ หรือการดำเนินชีวิตให้ถึงที่สุดแห่งความทุกข์ ได้โดยสิ้นเชิง

ในช่วงชีวิตของคนคนหนึ่งนั้นจะถึงที่สุดแห่งความทุกข์ได้ ต้อง²
เข้าใจและยอมรับเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ และการดับทุกข์ที่ดันเหตุซึ่งสิ่งนั้น
พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า เหตุให้เกิดทุกข์นั้นอยู่ที่ตัวเรา เมื่อจะดับทุกข์ก็ต้อง³
ดับที่เหตุนั้นเอง

หวังว่าอรรถาภินิเเลมนี้ จะมีประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านที่นำไปประพฤติ
ปฏิบัติอย่างแท้จริง เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องของชีวิต เหตุของ
ความทุกข์และการปฏิบัติเพื่อนำไปถึงที่สุดแห่งความทุกข์ ตลอดจนการ
มีชีวิตที่ประเสริฐ ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมสืบไป

ธรรมสภา ขอกราบ呈มัสการขอบพระคุณ พระเดชพระคุณ
หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ เป็นอย่างสูง ที่เมตตาให้ธรรมสภาจัดพิมพ์
หนังสือเล่มนี้ออกเผยแพร่ เพื่อความเจริญแพร่หลายแห่งธรรม และ
ความเจริญของงานแห่งปัญญา จักบังเกิดแก่พุทธศาสนาชนโดยทั่วโลก

ด้วยความสุจริตและหวังดี
ธรรมสภาปราถนาให้โลกพบกับความสงบสุข

ชีวิตที่ประเสริฐ คือชีวิตที่เจริญด้วยธรรมะ

สารบัญ

เคล็ดลับของชีวิต : เป้าหมายของการปฏิบัติธรรม

๑.	ชีวิตนี้ต้องการอะไร	๙
	• ชีวิตกับความต้องการ	๔
	• ความต้องการที่แท้จริงของชีวิต	๕
	• อุปสรรคของการไปสู่ความต้องการของชีวิต	๗
	• หลักปฏิบัติเพื่อไปสู่ความต้องการที่แท้จริง	๑๔
	• ลดเลี้ยง “อัตตา”	๑๖
	• มองให้เห็นสภาพที่แท้จริงของสิ่งทั้งปวง	๑๙
	• ไม่หวั่นไหวต่อ โลกธรรม	๒๗
	• มีสติปัญญาสู้เท่าทันต่ออารมณ์ที่มากระหบ	๒๖
	• ความลงบนั้นแหลกศือความต้องการที่แท้จริงของชีวิต	๒๙
๒.	ชีวิตคืออะไร	๓๕
	• ความหมายของชีวิต	๓๙
	• ร่างกายและจิต : เครื่องประภากบขของชีวิต	๔๐
	• ความหมายของร่างกาย	๔๙
	• ความหมายของจิต	๕๗
	• จิตเดิมแท่นไม่มี เป็นเพียงแต่สิ่งปฐุ่แต่	๕๘
	• ราคะนุสัย : จิตที่มีราคะเป็นพื้นฐาน	๖๕
	• ปฏิภาณนุสัย : จิตที่มีปฏิภาณเป็นพื้นฐาน	๖๘
	• อวิชชา_nusay : จิตที่มีอวิชชาเป็นพื้นฐาน	๗๕

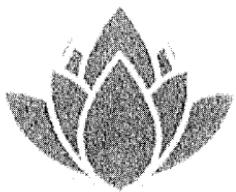
● จิตที่สงบ คือจิตที่มีความเป็นหลักคุ้มครอง	๗๗
● ใจนั้นแหล่ดันเหตุของสิ่งทั้งปวง	๗๙
● สภาพจิตที่ถูกต้อง	๘๖
● ทุกชีวิตล้วนอยู่ท่ามกลางกองเพลิง	๘๙
● การทำชีวิตให้มีความสุขอย่างถาวร	๙๙
๓. ทางชีวิตที่ประเสริฐ	๗๙
● อริยมารคมีองค์ ๕ : ทางสายเดียวที่ทุกคนต้องเดิน	๗๔
● องค์ประgapของอริยมารคมีองค์ ๕	๗๗
● สัมมาทิปฏิ : มีความเห็นชอบด้วยปัญญา	๗๗
● นารวัยของการเดินทางสู่ชีวิตที่ประเสริฐ	๗๘
● หนทางสู่ทางชีวิตที่ประเสริฐ	๘๖
● เป็นผู้รู้จักเหตุของการเกิดทุกชี	๘๗
● ลด ละ เลิก จากอภัยนุชทั้งปวง	๘๙
● มิจิตใจที่จะสร้างประโยชน์	๙๙
๔. การเกิดที่เป็นทุกชี	๑๐๕
● ความจริงแท้ของธรรมชาติ	๑๐๕
● พื้นฐานทางจิตที่ถูกต้อง	๑๐๙
● การเกิดที่เป็นทุกชี	๑๑๓

	● ชาติปีทุกชา : ความทุกข์ที่เกิดจากตัวตน ของตน	๑๗๕
	● การปฏิบัติเพื่อทำลายตัวตนของตน	๑๗๖
	● พิจารณาให้เห็นความจริงของกฎธรรมชาติ	๑๗๐
	● หลักในการพิจารณาเพื่อถอนจากตัวตนของตน	๑๗๑
	● ละเลียซึ่งความยืดมั่นถือมั่น	๑๗๗
	● ความแก่ ตาย และผลพวง ทำให้เกิดทุกข์	๑๗๘
๕.	วิถีทางดับทุกข์	๑๗๙
	● สังสารวัฏ ไม่มีเปื้องดัน ไม่มีที่สุด	๑๗๙
	● เป้าหมายที่แท้จริงของการปฏิบัติธรรมะ	๑๘๔
	● กิเลส กรรม วิบาก วงศ์ล้อแห่งชีวิต	๑๘๕
	● การหมุนเวียนของวงศ์ล้อแห่งชีวิต	๑๘๖
	● วิถีทางดับทุกข์	๑๘๗
	● รู้เหตุของกาเรเกิดทุกข์	๑๘๘
	● ใจ : เหตุของทุกข์ทั้งปวง	๑๘๙
	● ยอมรับว่าเหตุทั้งปวงเกิดจากตัวเรา	๑๙๐
	● ดับทุกข์ที่ “เหตุ” ให้เกิดทุกข์	๑๙๑
	● สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป	๑๙๒
	● ที่ไม่มีทุกข์ ที่นั่นมีความดับทุกข์	๑๙๓

เคล็ดลับของชีวิต

...เป้าหมายของการปฏิบัติธรรม...

.๓.

ចិវិទីថែរការនៅក្រោម

ท่านลักษณ ผู้มีความสนใจในธรรม ห้้งลาย

ณ ปัจจุบัน ถึงเวลาของการฟังธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

มีคนเข้ามาเป็นเรื่องหนึ่ง คือเรื่องเด็กตัวเล็ก ๆ ที่ญาติโยมพามาแล้วก็เที่ยววิ่งเดินทำเสียงอึกทึกตามที่ต่าง ๆ ในขณะคนฟังธรรมะ ทำให้สามารถเข้าเลีย เพราะจะนั่นท่านผู้ใดพาเด็กมาด้วยก็ต้องให้นั่งอยู่ใกล้ ๆ อย่าให้เที่ยววิ่งเล่นเพ่นพ่าน เพราะเป็นการรบกวนสามารถของคนอื่น ทำให้เขาเลียประโยชน์จากการฟัง จึงควรควบคุมเด็กได้ด้วย

ความจริงที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เขารับเด็กเล็ก ๆ พ่อแม่พามา ก็เข้าไปฝากรีโน่น เขาจะได้ช่วยแนะนำสั่งสอนในเรื่องอะไรต่าง ๆ

จนกว่าจะเทคโนโลยี พอเทคโนโลยีแล้วพ่อแม่ก็ไปรับลูกกลับบ้านได้ นับว่า เป็นความสะดวกสบาย ถ้าเราเอามาไว้ข้างตัวก็ได้ แต่ว่าคุณให้อบู่ พามา แล้วก็ต้องให้ได้ประโยชน์ อย่าให้เที่ยววิ่งเที่ยวเดินทำให้คนอื่นเขารำคาญ อันนี้ญาติโอมที่ได้รับความไม่สะดวก ก็มาอุทธรณ์อาทิตย์ ความจริง อาทิตย์ไม่รู้ เพราะว่าเวลาเทคโนโลยีมันยุ่งอยู่แต่เรื่องเทคโนโลยี ไม่ได้ไปเดินดูว่า ใครเป็นอะไร แต่ว่าคนที่มาพังเขารู้ เขาก็มาบอกให้เข้าใจ เลยก็ขอร้อง ญาติโอมทั้งหลายด้วย

ชีวิตกับความต้องการ

ชีวิตของคนเราโดยปกตินั้น ถ้าจะเรียกมาตามลัมภณ์เป็นราย บุคคลว่าเราต้องการอะไรในชีวิตของเรา คำตอบก็อาจจะเป็นไปในรูปต่าง ๆ เช่น บางคนต้องการเงิน บางคนต้องการซื้อเสียง บางคนต้องการอย่างนั้นอย่างนี้ เมื่อมองกับเข้าลัมภณ์นางสาวต่าง ๆ ที่จะประภาดเป็นนางสาวไทย ประภาดเสร็จไปแล้วพอกลางว่าต้องการอะไร? บางคนก็บอก...อยากได้บ้านหลังใหญ่ ๆ จะได้อยู่ให้มั่นสบาย เขาก็อบบ้านหลังใหญ่ ๆ อย่างจะได้เงินมาก ๆ นึกว่าเงินมากแล้วจะเป็นสุข เขานึกอย่างนั้น อย่างจะได้งานดี ๆ ทำ บางคนก็บอกว่า อย่างจะทำงานธนาคาร นึกว่าถ้าทำธนาคารแล้วจะสบาย...จะรวย คนทำงานธนาคาร

กลุ่มใจกันไปตาม ๆ กัน เพราะว่าเลิกติ๊ก ๆ บางคืนบัญชีมันไม่ลงตัว เงินกับบัญชีไม่ตรงกัน ลบไปคิดมา มันไม่ลงตัว ทุกคนต้องเฉลี่ยจ่ายหักเงินให้เข้า มันก็กลุ่มใจอยู่เหมือนกัน

บางคนเข้าอกกว่าอย่างจะเป็นแอร์โอลเตส สามว่า “ทำไมต้องเป็นแอร์” “ได้ไปเที่ยวเมืองนอก” ได้ไปเที่ยว ได้รู้จักคนมาก อะไรต่าง ๆ ความประราณาเหล่านั้นก็ยังเป็นเด็กออมมืออยู่ทั้งนั้นแหล่ที่ตอบแบบนั้น

ทำไมจึงเรียกว่าเป็นเด็กออมมือ? ก็เพราะว่าต้องการวัดดู เมื่อันกับเด็กต้องการตู้กดอาบมาไว้เล่นให้เบิกบานใจ ยังไม่มีความคิดก้าวหน้าในเรื่องชีวิตจริงใจอะไร ก็ยังเป็นเด็กที่เข้าประมวลความงามกันเท่านั้นเอง อาทماฟังแล้วก็นึกขำในใจว่า “อ้อ! ยังเป็นเด็กกันอยู่ทั้งนั้น ยังไม่ประสีประสานในเรื่องอะไรของชีวิตเลยแม้แต่น้อย” นี้เป็นเรื่องความต้องการของคนเราในรูปอย่างนั้น ที่นี่ถ้าว่าเป็นคนที่ผ่านชีวิตมาบ้างพอสมควร เช่นว่าได้ครองเรือน มีฐานะมีเงินมีทองใช้ มีอะไรแล้วก็อาจจะไม่ตอบในรูปอย่างนั้น

ความต้องการที่แท้จริงของชีวิต

เมื่อวานนี้คุณยุวพุทธามหา มา กันหลายคนเนื่องจากเข้าทำงานกันมาครบ ๗๖ ปี ก็จะมีการฉลองอะไรบ้างในวันที่ ๒๖ กันยายน

ที่จะถึงนี้ เขามาอัดเทปให้อาتمาพูด แล้วเข้าพูดตอบคำถามอะไรต่าง ๆ เขายังบอกถึงการวันอาทิตย์ รายการพุทธประทับ

คนที่เป็นหัวหน้าคณนะนี้ เขายังเป็นคนมีสตางค์คนหนึ่งเหมือนกัน แต่ว่าขวนขวยในงานที่เป็นสาหรับประโยชน์ในเรื่องเกี่ยวกับศาสนาก่อน ตามสมควร เขายังบอกว่านี่จะเดินทางไปอเมริกา ไปแคนนาดา ไปสิงคโปร์ แล้วจึงจะกลับบ้าน แล้วเขายังบอกว่า “ผมหมูนี้ไม่ชอบเดินทางเสียแล้ว มันชอบจะอยู่สงบ ๆ ที่บ้านมากกว่า เพราะอายุปีนี้ก็ ๖๙ เข้าไปแล้ว แต่ว่ามันมีกิจธุระจำเป็นที่จะต้องไป เลยก็ต้องไป ใจใจจริง ๆ มันไม่อยากจะไปแล้ว เพราะว่าได้เห็นโลกามากพอสมควร และการนั่งเรือบินไกล ๆ นี่รู้สึกมันเหนื่อย มันไม่สบายอะไร อย่างจะอยู่กับบ้านเงียบ ๆ อย่างจะนั่งอ่านหนังสือธรรมะ อย่างจะพักผ่อน ไม่อยากให้ความรับกวนในเวลาที่ต้องการพักผ่อน” นั่นแสดงว่าจิตใจเริ่มเข้าสู่วัยชรา คนที่ร่างกายจิตใจย่างเข้าสู่วัยรามีความต้องการไม่เหมือนเด็ก ๆ เด็กเขามีความต้องการอย่างหนึ่งแต่พออายุมากเขามีความต้องการอีกอย่างหนึ่ง

ความต้องการที่แท้จริงของคนเรา เมื่อยามวัยชราหนึ่นคือต้องการความสงบทางจิตใจ หรือเรียกว่าความสุขนั้นแหล่ง แต่ว่าเป็นความสุขที่เกิดขึ้นจากความสงบใจ ความสุขอย่างอื่นนั้นเคยพบเดียวผ่านมากามาย ก่ายกองแล้วก็ไม่ได้สนใจในเรื่องความสุขอย่างนั้นแล้ว แต่ต้องการความสงบในครอบครัว หรือความสงบอยู่กับที่

หรือแม้คนยังมีครอบครัว ก็อยากจะอยู่กันลงบ ฯ ไม่อยากให้เกิดความวุ่นวาย แม้บ้านก็อยากให้พ่อบ้านเป็นคนลงบไม่วุ่นวายไปในที่ต่าง ๆ ไม่ทำตนเป็นเด็ก ไปเที่ยวไปสนุกเหมือนเด็ก ๆ ทั่ว ๆ ไป อย่างจะให้อภัยกับบ้านหรือว่าไปรัดไปوا ไปรัดด้วยกัน ไปทำบุญด้วยกัน ไปทำสิ่งที่ถูกต้องตามประสาคนแก่ อันนั้นเป็นความต้องการที่ประณีตขึ้นในทางจิตใจ มีความรู้สึกสูงชั้นและรู้ว่าชีวิตนี้ต้องการอะไรมากขึ้น รวมความว่าความต้องการที่แท้จริงของคนเรานั้นก็คือต้องการความสุขนั่นเอง

อุปสรรคของการไปสู่ความต้องการของชีวิต

แต่คนที่อยู่ในวัยหนุ่ม วัยจกรร์ ไม่ว่าหญิงหรือชาย เช่นกันว่า ความสุขอยู่ที่บ้านหลังใหญ่ ความสุขอยู่ที่มีเงินมาก ๆ ความสุขอยู่ที่การได้ไปเที่ยวไกล ๆ เช่นกันอย่างนั้น เพราะว่ายังไม่มีประสบการณ์ในเรื่องอะไร แล้วก็ต้องการสิ่งเหล่านั้น แต่ว่าเมื่อเราได้ผ่านโลกมาอย่างเชกชัน ได้รับทั้งทุกข์ทั้งสุขทั้งหลายทั้งเจ็บปวดมาพอสมควรแล้ว ก็พอจะตัดสินใจ ให้ว่า ไอกลางสุขที่แท้จริงนั้นมันอยู่ที่ความสงบทางด้านจิตใจ อันนี้พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า

นัตติ สันติปะรัง สุข...สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี
แล้วก็ตรัสรือกอันหนึ่งว่า

สันติมัคคะเมวะ พ្រុយឃី ...ស្វ័ោងការងាររំលែកបានការងារដែលត្រូវ
និងការងារដែលត្រូវការងារ ការងារដែលត្រូវការងារ

ปีนี้ก็เรียกว่าเป็นปีแห่งสันติภาพเมื่อонกัน สันติภาพโดยสมมติ
องค์การสหประชาชาติก่อประการปีนี้ ปี 1986 นี้ เป็นปีแห่งสันติภาพ
แต่ว่ามันไม่เห็นมีสันติภาพที่ตรงไหน ไอ้พวกรบมันก็ยังรบกันอยู่นั่นเอง
ยังไม่ได้ลดความโกรกแก่กันและกัน ไม่ได้หยุด แต่ว่าสมาคมโลกลนี้เขาก็
ชักชวนให้คนนั่งลงปูใจทั่วโลก ให้นั่งพร้อมกัน เรียกว่าลงปูใจพร้อมกัน เขาก็ทำกัน ตามโรงเรียนให้เด็กทำกัน ทำกันทั่วไปเมื่อไม่กี่วันมานี้แหลก
แต่ว่ามันก็ได้แผลลับเดียว ไม่ได้อะไรมากนัก เพราะคนยังไม่ได้สนใจใน
เรื่องนี้ ยังไม่ได้คิดกันในเรื่องนี้ และยังไม่รู้ว่าสันติภาพที่แท้จริงนั้นมัน
คืออะไร? ทำอย่างไรจึงจะเกิดสันติภาพขึ้น? เขายังไม่ได้ศึกษา

ว่าโดยหลักคำสอนในทางพระศาสนาไม่ว่าศาสนาใด ศาสนาพราหมณ์พูดเรื่อง ‘สันติภาพ’ มากเมื่อกัน พากยินดูนีเวลาสวดมนต์ลงท้ายก็สวดว่า “โอมคานติ โอมคานติ” ว่า ๗ ครั้ง หมายความว่า สงบ ๆ ว่า ๗ ครั้งทุกที่ เช้าสวดมนต์แล้วก็สวดอีกต่ออีก ตามใจ แต่ลงท้ายก็ต้องลง “โอมคานติ” ทุกที่ แต่ว่าก็ยังไม่ค่อยจะสงบท่าได้ คือว่ามันได้แต่สวดมนต์จึงไม่เกิดความสงบทางจิตใจ ศาสนาคริสต์ก็มุ่งความสงบเหมือนกันโดยเนื้อแท้ แต่ว่าก็ไม่ค่อยเกิดความสงบท่าได้ อิสลามโดยชื่อศาสนาว่า อิสลามเป็นภาษาอาหรับ เช้าแปล่าว

“สันติภาพ” “สันติ” คือสงบ เหมือนกัน แต่ว่าในหมู่อิสลามเองก็ไม่ค่อยจะสงบเท่าไร ยังรบกันอยู่

นี่เข้ามีกิพาเอเชียนเกมส์ที่ประเทศไทย อิหร่านก็ไป อิรักก็ไป แล้วซื้อมันขึ้นตั้งคล้ายกันก็ต้องเดินติดกัน เดียวติดกันมันก็จะจัดกัน เมื่อเดินไปไกล ๆ อันนี้ก็ต้องจัดเดินเอาอิหร่านไปก่อน เอาประเทศอื่นมาคั่นไว้ แล้วอิรักเดินตามต่อมา ไม่ให้กระทบกันเสียหน่อย มันก็เดินกันไปได้แต่ยังไม่แห่นเวลาเล่นฟุตบอล หรือจับคู่เข้ากันนี่ มันอาจจะมีอะไร ๆ กันขึ้น ก็ได้ เพราะว่ามันมีความเดือดร้อนอยู่ในใจ

ทำไมคนเหล่านั้นจึงไม่เกิดความสงบ เพราะว่าทางฝ่ายการเมืองเข้ายไม่ให้สงบ บุหรูบกัน บุหรูเกลียดกัน ให้พยาบาทกัน สอนประวัติศาสตร์นี้สอนให้คนเกลียดกันโดยแท้ ไม่ได้สอนให้คนรักอะไร เมื่อสมัยเด็ก ๆ ครูเล่าเรื่องพงคาวดารให้ฟัง เวลาเล่าครูทำทำเขื้ดเขี้ยวเดี้ยพัน “ไอ้พม่า” ทำทำให้เด็กดูให้เด็กฟัง “มันทำเราเจ็บนัก มันมาเผาบ้านเผาเมืองของเรา พระพุทธรูปมันก็ยังเผา ลอกเอาทองคำไป”

เด็กก็นี้อ่านกันไปตาม ๆ กัน ซักจะกรอพม่าขึ้นมา เวลาันั้นมันเป็นอย่างนั้นเพราะว่าครูนี่สอนให้เด็กกรอพม่า เกลียดพม่า หัวพม่าเป็นศัตรูกับเรา

แต่เมื่อพ้นจากภาวะเป็นนักเรียนแล้วไปประเทศพม่า เดินทางไปประเทศพม่า...เดินเท้าไป เดินจากกรุงเทพฯ เดินไปตามทางรถไฟ ไป

ออกแม่สอด เมียดี แล้วก็เดินไปเรื่อยๆ เอ..ไม่เกลียดพม่าแล้ว เพราะว่าไปติ่งคนพม่าเขามาให้มากกราบ มาแสดงความนับถือ ไปพักในป่าซึ่งบ่อน้ำไม่มี ผู้หญิงชาวพม่า...คนสาว ๆ ทุนหม้อดินใส่น้ำมา ทุนกันมา เป็นแตร์ มาอบน้ำให้พวกพระเรา พระเราไปกัน ๑๐ องค์นี่ นั่งเป็นแตร์ พากนั้นกรุดน้ำ อบกันเสียชั่วโมงไปเลย เพราะมันเตือนเมฆาก็ร้อนมากอยู่ เขา กอบเสียให้ชั่วโมงไปเลย ขาดนิดเดียวเขาไม่ได้ถูตัวให้เท่านั้นแหล่ แต่ว่าเขาอบให้เรียบร้อยเลยทีเดียว ก็นึกในใจว่า เอ้มันก็ไม่น่ากรอพม่าอะไร ไอ้ที่ครูสอนเราให้เกลียดพม่าเมื่อเด็ก ๆ นีมันก็ค่อยหายไปแล้ว มันคลายแล้ว ก็ไม่กรอไม่เกลียดอะไร

ถึงที่แห่งหนึ่งนั้นไปพัก เราเดินนีเท้ามันช้ำ ข้าเป็นเลือดเป็นหนองเดินไม่ไหว ไปนั่งพักอยู่ที่ใต้ต้นมะม่วง ก็เอาเท้ามาอวดกันว่า โควมันช้ำมากกว่าใคร มาตรฐาน ก็มีไมมแก่...อุบาลีภาพม่าก็มาให้ พุดกันก็ไม่รู้เรื่อง มาให้แล้วก็ชี้ที่เท้าแกก์สังสารน้ำตาไหล แกบอกว่าให้นอนที่นี่แหล่ อาย่าไปต่อไปเลย นอนที่นี่แหล่

เรา ก็พุดกันไม่รู้เรื่อง พมากหนานบู๊เพรา พุดพม่าไม่ได้ แกก์ไปเที่ยวไปตามครูประชากาลมาคนหนึ่ง ครูประชากาลพุดภาษาอังกฤษได้ พุดกันรู้เรื่อง ก็บอกว่าให้พกอยู่ที่นี่ ไม่ต้องเดินแล้ว จะให้ขึ้นรถไฟฟ้า พกอยู่ลักษ ๒ ศืน แล้วก็จะช่วยกันบริจาคมตัวให้ ก็ได้ขึ้นรถไฟฟ้าถึงย่างกุ้ง เรียบร้อย แปลว่าไปพบแต่ความยิ่มแย้มแจ่มใส มีใจเมตตาเอื้อเพื่อ

เพื่อແຜ ไม่ວ่าเราไปเป็นหมู่หรือไปองค์เดียว ไปที่ไหนคนเข้าก็ต้องนั่ง เลยนึกในใจว่า “ไอ้พากที่มาครบเมืองไทยนั้นมันตายไปนานแล้ว ตายไปนานจนพ่อพวgnี้ไม่รู้เรื่องเลยว่ารบกันที่ไหน เมื่อใด สงคราม ก ทัพ สงครามอะไรนีเข้าไม่รู้ เลยไม่เกลียดแล้ว เวลานี้ไม่เกลียดพม่า ไม่กรุง ไม่เกลียดอะไรทั้งนั้น พบพม่าที่ใหญ่ก็ยิ่งแย้มแจ่มใส่ตอกัน ไม่มีความณ์ ออย่างนั้น เพราะว่ามันไม่ได้เรื่องอะไร เรายังเข้าทำไม่ ไม่ได้เรื่อง

สมัยหนึ่งอุนุมาเมืองไทย แล้วจะไปอยุธยา โอຍ...ต้องให้ตัวรัว ไปอารักขา กลัวชาวอยุธยาจะเอะอะโวยวายขึ้น ถ้าสมมติว่าเอะอะโวยวาย ขึ้นก็ไม่ถูกต้องไม่สมกับเป็นพุทธบริษัท เพราะอุนุแกไม่ได้ประทุษร้าย ประเทศไทย และปูดาย่าหาดของอุนุกคงจะไม่ได้ทำอย่างนั้น ไอ้พวgn มา ทำนั่นนั่นตายหมดินไปนานแล้ว ไม่รู้เรื่องอะไรหราอก อุนุเขามาด้วย ความปราดนาดี เราก็ไม่ควรจะไปกรุงแค่นัชชังอะไรเข้า

อันนี้มันความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในใจ ก็เพราะว่าได้ศึกษาธรรมะ ได้ปฏิบัติธรรมะของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าสอนว่า เวรไม่เคยระงับด้วย การจองเวรแต่ระงับด้วยการไม่ผูกเวรต่อ กันให้อวัยแก่กัน ให้อวัยแก่กัน มันก็เกิดความสงบ ไม่มีอะไร แต่ชาวโลกไม่ได้คิดกันอย่างนั้น ยังกรุง กันอยู่ ยังเกลียดกันอยู่ ยังให้รบกันอยู่ ยุให้เด็กหนุ่มไปรบ

เหมือนที่ประเทศอิหร่าน โคไม่นี้เป็นหัวหน้าศาสนา บอกกับเด็ก หนุ่ม ๆ ว่า “พวgnเออไปรบกับพวgnอีกันนี ถ้าไปตายในสงครามรับประคุ

สวรรค์จะเปิดรับทันที เกรอจะได้ไปสู่สวรรค์ไม่ต้องรอวันสิ้นโลก” เพราะในคัมภีร์ของเขานั้นตายไปแล้วต้องไปนอนรออยู่ วันสิ้นโลกในเนื้อไหร ก็ไม่รู้ โลกมันจะสิ้นเมื่อไหร่ก็ไม่รู้ นอนอยู่นั้นแหล่ นอนเหียวนอนแห้ง นอนกันจนกระดูกเปื่อยนั้นแหล่ ไม่ได้ไปกันลักษี

พี่น้ำพ่อนั้นสิ้นโลกก็จะมีเทวดาเป่าแต่ มีแต่ด้วยรีเทวดา? มาเป่าแต่ให้คพทั้งหลายลูกขึ้น ลูกขึ้นแล้วไม่ใช่ได้ไปทันที...ไม่ใช่ ลูกขึ้นแล้ว ต้องไปฟังคำตัดสินว่าผู้ใดได้ทำความดีไว้ก็จะได้ไปสวรรค์ คนใดทำไม่ดีไว้อ้ว..ตกนรกต่อไป ตกไม่ผุดไม่เกิดเลย แหม...แย่มาก ของเขานี้มันแย่ ตกไม่ผุดไม่เกิด เวลาไปสวรรค์ก็ไม่ให้ไปง่าย ๆ ต้องไต่ลงสูงมาก ไม่ดุนเดียวได้ไม่เกิดความชักล้าด...หลุ่นตุบลงไป ตกนรกไม่ผุดไม่เกิด อีกเหมือนกัน โอ..มันลำบาก สวรรค์ของอาหรับนี้มันไปยาก เพราะเมือง มันร้อน...ทะเลทรายทั้งนั้น ไปสวรรค์มันก็ลำบากหน่อย...ไปยาก

เมื่อไปยาก โคงีนก็บอกว่า “เราไปรบกับพากอธิการนี้ ถ้าพากເຂອထາຍໃນสนามรบ ประดุจสวรรค์เปิดกว้างรับทันที ได้ไปอยู่ร่วมกับพระอัลล่าห์เจ้าโดยไม่ต้องรอคำตัดสิน” เด็กหนุ่มก็เลือดขึ้นหน้าไปตาม ๆ กัน ไปตายกัน ตายแล้วจะได้ชั้นหรือไม่ได้ชั้นก็ฝังในทะเลทรายทั้งนั้นแหล่ มันเป็นอย่างนั้น ไปยุคุณให้ไปปรบราช่าพันกัน

เมื่อคราวที่เขายืดเรือบินແນວอม ที่เมืองการราจิมันยิงคนตายไป หลายสิบคน ยิงตายไป พอก่อนจะยิง คนหนึ่งพูดว่า “ชัยชนะของพระ

ผู้เป็นเจ้า พระผู้เป็นเจ้าได้รับชัยชนะแล้ว”...เปรี้ยง ๆ ๆ เย่...พระผู้เป็นเจ้าอะไร? พวคนี้ไม่รู้ว่าพระผู้เป็นเจ้าคือใคร พระผู้เป็นเจ้าคือความโกรธหรือคือความเกลียดชัง ความพยาบาท ชัยชนะคือการทำคนให้ตายหรือแล้วผู้ที่ตายก็ไม่ใช่คนที่เป็นศัตรูของเรา กัน มันมีนิคหน่อยแต่เพียงว่าไม่ชอบอเมริกันเท่านั้นแหล่ะ ที่นี่ไม่ชอบอเมริกาแล้วคิดว่าคนอเมริกันทุกคนต้องเป็นศัตรู...มันก็ไม่ถูกต้อง เวลาจะยิงก็ให้ร้อง ถ้าเป็นบ้านเราก็เรียกว่าไซโຍ ๆ ๆ แต่พวคนั้นมันไม่ต้องไซโโยแต่มันร้องออกมาใจความว่า “พระผู้เป็นเจ้าได้รับชัยชนะแล้ว” พวเข้าได้ชัยชนะแล้วก็ยิงคนแต่รู้ว่าคนเหล่านั้นก็หนีไม่พัน ผลที่สุดก็แพ้พระผู้เป็นเจ้าคือความตายเข้าจับไปฆ่าเสียอีกเหมือนกัน...นี่มันเป็นอย่างนี้ จิตใจคนมันไปอย่างนั้น จึงไม่เกิดความสงบทางจิตใจ ความสงบทางจิตใจมันต้องปฏิบัติธรรม ต้องปฏิบัติธรรม

ที่นี่การปฏิบัติธรรมจะนี่ ถ้าเราเอามาเปรียบเทียบกันในระหว่างศาสนาทั้งหลายที่มีอยู่ในโลกนี้ มองให้ดีมองให้ละเอียด ไม่ได้เกิดความลำเอียงอะไรหรอก เพราะว่ามันมีใจเป็นธรรมแล้วก็มองด้วยความเป็นธรรม ก็รู้สึกว่าหลักคำสอนอันได้ที่ยังสอนเรื่อง “ความเป็นตัวเป็นตน” อุญ ยังสอน “ความยึดมั่นถือมั่นในตัวในตน” อุญแล้ว จะเกิดสันติสุขไม่ได้ เพราะยังมีตัวให้ยึดอุญ ยังมี ที่ภาษาธรรมเรียกว่า ‘อัตตาวาทุปatha’ อัตตาวาทุปatha คือความยึดมั่นในตัวตนว่าฉันมี ฉันเป็น คำสอนอันนี้

จะทำให้เกิดความสงบไม่ได้ เพราะยังมี “ตัว” ให้เห็นแก่ตัวราบได้ ที่คนเรายังเห็นแก่ตัวอยู่ ก็ย่อมไม่มีโอกาสที่จะให้เกิดความสงบอย่างแท้จริงในด้านจิตใจ

หลักปฏิบัติเพื่อไปสู่ความต้องการที่แท้จริง

ความสงบอันแท้จริงนั้น จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเราทำลายความเห็นแก่ตัวหมดไป เช้าใจในคำว่า “อนัตตา” ถูกต้อง แล้วนำมาปฏิบัติขัด格ลา จนกระทั่งว่าความคิดในเรื่องที่เป็นตัวเป็นตนนั้นไม่มี แล้วก็ไม่มี “ตัว” ที่จะให้เห็น เห็นเป็นแต่เพียงธรรมชาติที่มั่นคงขึ้น ตั้งอยู่ ตับไป ตามเรื่องของธรรมชาติ ไม่มีอะไรที่เรียกว่าเป็นเนื้อแท้ เป็นตัวเป็นตนที่เราจะเข้าไปยึดไปถือ นั่นแหลมีซ่องทางที่จะให้เกิดสันติสุขขึ้นในใจอย่างแท้จริง

หลักคำสอนอันนี้ไม่มีอยู่ในองค์การสหประชาชาติ แล้วก็ไม่มีใครพิมพ์คำสอนประเภทนี้ไปแจกเป็นของขวัญแก่พวกราทีไปประชุมท่องค์การสหประชาชาติ มันน่าจะมีต่อไปข้างหน้า น่าจะเปลี่ยนคำสอนประเภทที่ว่า ไม่เห็นแก่ตัว การทำลายตัวตนให้หมดไป ให้จิตปริสุทธิ์ขึ้นมา เป็นหลักคำสอนที่ไม่มีสอนในศาสนาอื่น ชาวโลกยังไม่รู้ ไม่เข้าใจ

เขากำสร้างสันติสุขกัน แต่ว่าจะลดอาวุธมันลดไม่ได้ อาวุธนี้มันลดไม่ได้ คือเพียงแต่จะไปพูดเพื่อจะลดก็ยังไม่ตกลงกันได้ แล้วมันจะลด

กันได้อย่างไร เพียงแต่จะตกลงว่าจะประชุมกันเมื่อใด ก็ยังตกลงกันไม่ได้ ยังเกี่ยงของกันด้วยประการต่าง ๆ ให้ความเกี่ยงของหั้งหลายนี้มันเกิดจากอะไร? เกิดจากความเห็นแก่ตัวนั้นเอง ไม่มีความเสียสละต่อกัน เอา “ตัว” เข้าไปสู้กัน เอา “ตัว” เข้าไปแข่งกัน

ในคระเป่าเจมส์บอนด์ที่หัวกันไปนั้น มีแต่เอกสารที่เป็นเรื่องเอกสาร เอาเปรียบกันหั้งนั้น ไม่ยอมกันเลยเป็นอันขาด ต่างคนต่างก็ไม่ลดราวาศอกให้แก่กันและกัน แข็งข้อเข้าหากัน เอกกิเลสไปพูดกันแล้วมันจะลงบได้อย่างไร ถ้าเอกกิเลสพูดกันแล้วมันไม่ลงบ

เหมือนกับสามีภรรยาเดียงกัน เดียงกันตั้งแต่หัวค่าจันสว่างไม่ได้นอนหั้งคู่ เพราะต่างคนต่างไม่ยอม เมียก็ไม่ยอม..ไม่ได้ ยอมไม่ได้ เรื่องนี้ยอมไม่ได้ ผัวก็ว่า...ไม่ได้ ยอมไม่ได้ แล้วก็นั่งเดียงกันอยู่อย่างนั้น ไม่ได้หลับไม่ได้นอนกันเลย ต่างคนต่างมีทิฐิสูมีนาจะ สำคัญตัวว่าเป็นอย่างนั้น สำคัญตัวว่าเป็นอย่างนี้ ลดล้างนิดก็ไม่ได้ ถ้าลดเพียงคนละครึ่ง เช็นต์ฯเท่านั้น...ไม่ต้องมากหรอก มันก็พอจะยืมกันได้แล้ว ลดลงไปสักหน่อยแต่ไม่ได้เสียเหลี่ยม เหลี่ยมอะไร? เหลี่ยมของ “ตัว” นั่นเอง ให้ “ตัว” มันอยู่ นึกว่าไม่ได้ จันไม่ยอม ยอมไม่ได้ ยอมมาหลายหนแล้ว ไม่ได้ ๆ ที่นี่มันต้องเอาจริงเอาจังกัน ต้องเด็ดขาดกัน และมันเกิดอะไรขึ้นมา เมื่อเราเด็ดขาดแล้วมันเกิดอะไร มันก็เกิดความแตกแยกกัน เกิดความรัวรานในครอบครัว เลยอยู่กันไม่เป็นสุข เพราะเหตุการณ์อย่างนี้

ลดเสียชีวิตรักษา “อัตตา”

นี่คือเรามิ่งรู้จักลด ‘อัตตา’ ให้มันน้อยลงไป คนเรามันมีแต่เพิ่มเรื่องอัตตาเพื่อให้มันใหญ่ขึ้นไปเรื่อยๆ ไปไหนก็ต้องมีอัตตาไปด้วย มีตัวมีตนไปด้วยก็ลำบากใจ เช่นกับคริริกไม่ได้ ทำอะไรก็ไม่ได้ มี ‘ตัว’ คือความอุปฐลอดเวลา เกิดเป็นปัญหาหนักใจ ความหนักใจนั้นก็คือหนักที่ความยึดมั่นถือมั่น แต่ถ้าเราผ่อนคลายความยึดมั่นถือมั่นให้น้อยลงไป ใจมันก็ค่อยเบาค่อยไปร่วงขึ้น เหมือนกับที่เราสวดมนต์ว่า

ภารา แหะ ปัญจักรักษา ...ขันธ์ห้าเป็นภาระหนักเน้อ

ภาระหาริ จะ ปุตคะโล ...บุคคลนั้นแหล่เป็นผู้แบกของหนักพาไป

ภาราทานัง ทุกขัง โลเก ...การแบกของหนักเป็นความทุกข์

นิกขิปตว่า ศรุจ ภารัง ...การจะวางของหนักเสียได้ เป็นความสุข

อัญญัง ภารัง อ่อน庇ิยะ ...ไม่ถือเอกสาระอื่นขึ้นมาอึกมันก็เป็นสุข เมื่อวางได้มันก็เป็นสุข ถอนได้มันก็เป็นสุข คล้ายออกไปได้ก็เป็นสุข แต่มันคล้ายไม่ออก ยังไงทำไว้ไม่ยอมคล้าย

คล้ายกับเรื่องคริรอนญชัย ที่ว่าคนไปกอดเลาแล้วก็ไม่รู้จะเอาออกอย่างไร ความจริงมีของตัวคล้ายออกก็ได้แต่กอดไว้อย่างนั้น ร้องให้ร้องห์มว่าจะเอาออกได้อย่างไร...ออกได้อย่างไร คริรอนญชัยต้องไปช่วยแก่ให้ แปลว่าคนสมัยนั้นโง่มาก คริรอนญชัยจลาดคนเดียวเท่านั้นเอง

ฉลาดในเรื่องที่ไม่เข้าเรื่องอะไรหรอก เรียกว่าพอกลายมือออกมันก็ออกได้แล้ว แต่นี้มันเป็นปริศนาครอมไม่ใช่เรื่องนิทานครอมด้วย เป็นปริศนาครอมสอนใจคนว่า

ໄຟເວື່ອງເລົກ ງາ ເສັນພມບັງຄູເຂານີ ເຮັມອົງໄມ່ຄ່ອຍຈະເຫັນປັບຫາ
ເລືກນ້ອຍ ເຮັມອົງໄມ່ຄ່ອຍເຫັນ ບາງທີ່ເຮົາໄປຄິດປັບຫາໃຫຍ່ໂຕມໂທພາຣ ແຕ່
ປັບຫາເລົກ ງາ ທີ່ເຮົາຄວງຈະສະສາງ ເຮົາໄມ້ໄດ້ສະສາງ ແກ້ໄມ່ອ່ອກ ແມ່ນອນຄຸນ
ເຂົາມືອໄປກອດເສາແລ້ວກີ່ປ່ລ່ອຍໄມ້ໄດ້

ความจริงมันก็ไม่ยากอะไรหรอก เพียงเปลี่ยนจิตใจว่าวางแผนเสีย
ทีเดียว อย่าไปกอดไว้มันก็หลุดไปเท่านั้นเอง แต่เมื่อมัวรำงไม่ลง...ไปกอด
ไว้ เสาแน่นก็คือตัวตนนั่นเอง ที่นี่อาการที่เข้าไปกอดก็หมายความว่าเข้า
ไปยึดไปถือไว้ว่าเป็นตัวฉันเป็นของฉัน แล้วอะไร “ฉัน” อะไร “ฉัน ๆ ”
มากมายก่ายกอง มันมากขึ้นทุกวันทุกเวลา ภาระทางใจมันหนักเพราะ
ความยึดถือในเรื่องอย่างนั้น ที่นี่เมื่อเราเข้าไปยึดถือมาก เรื่องมันก็มาก

เช่นเรื่องลูกนี่แหละ ถ้ารายดีอ่อนเรื่องลูกของเรา “ลูกฉัน” ลูกฉันเป็นอย่างนั้นก็ต้องนั่งเป็นทุกข์ ลูกฉันเป็นอย่างนี้ก็ต้องไปนั่งเป็นทุกข์ กับลูกต่อไป เวลาเข้าดี เอ้า..พโลยดีใจกับเขาน้อย เวลาเข้าไม่ดี เอ้า... พโลยเป็นทุกข์กับเขาน้อย ใจซึ้งบ้างลงบ้าง รึๆๆ เต็มๆ ซึ้งๆ ลงๆ กับลูกคนนั้นบ้างกับลูกคนนี้บ้าง กับเรื่องนั้นบ้าง กับเรื่องนี้บ้าง มีปัญหามากมาย ทำให้สภาพจิตไม่ปกติ

สภาพจิตใจที่ปกติก็คือไม่ขึ้นไม่ลง ถ้าเรียกตามภาษาในทางธรรมก็ว่าไม่ยินดี ไม่ยินร้ายในเรื่องอะไรต่าง ๆ ที่มากระทำ เพราะยินดี มันก็เกิดความทุกข์เหมือนกัน ยินร้ายมันก็เกิดความทุกข์เหมือนกัน แต่ถ้าเราไม่คิดให้ลังเอียดก็ไม่เห็น เห็นแต่เพียงว่ายินดีก็หัวเราะชอบใจ สบายใจ แต่ไม่ได้นึกว่าหลังจากนั้นมันจะมีอะไร? หลังจากที่เรามีสิ่งนั้นแล้วมันจะมีอะไร? เราได้สิ่งนั้นแล้วมันจะมีอะไร? หลังจากเราเป็นอย่างนั้นแล้วเราจะมีอะไรขึ้นมา เราไม่ได้คิด

เหมือนคนอยากจะเป็นอะไร สมมติว่าจะเป็นนายกรัฐมนตรี ไอล์ว์เลา อย่างจะเป็นก็ไม่ได้คิดว่าเป็นแล้วมันจะมีภาระอะไร มันหนักอย่างไรไม่คิด หรอก คิดขอให้เพียงได้เป็นลักษณะนั้น พอเป็นเข้าไปแล้วก็ต้องไปนั่งกุ่มขบปอยู่ตลอดเวลา ภาระเศรษฐกิจ การเมือง การสังคม คนภายในคนภายนอก ไอ้ยิมแต่เรื่อง อะไรล่ะ เสือ สิงห์ กระทิง แรด มันมีเช่นเดียวกันที่นั้น ๆ มองหน้าไปที่ไหนก็ล้วนแต่ว่าไม่สบายใจ มีปัญหา แต่ว่าลงไม่ได้ เช่าเรียกว่าขึ้นนั่งบนหลังเสือลงไม่ได้ ลงเสือกัด ที่นั้นก็ต้องนั่งไป เป็นทุกข์ต่อไป

น่าจะเขียนภาพเสือลักษณะนี้ เป็นเสือลายพาดกลอนแล้วมีคนหนึ่งขึ้นไปนั่งอยู่ ทำหน้าให้บุ่งหน่อยแสดงถึงความเป็นทุกข์ แล้วเขียนใต้ภาพว่า “นั่งบนหลังเสือเป็นทุกข์ขนาดไหนลองคิดเอาเองเดี๋ด” เขียนไว้อย่างนั้น แหลก...เป็นภาพ เอ้าไปให้ครอ ๆ ที่เข้าเป็นทุกข์อยู่บนหลังเสือได้พิจารณา

แต่万人เรามันก็ไม่ยอมลงจากหลังเสือหรอ ก ความจริงลงได้... ลงได้ แต่ที่ลงไม่ได้ เพราะไม่ยอมลง เพราะไม่ยังอยากระเป็นอยู่ ก็ลงไม่ได้ มันเป็นอย่างนี้แหละ ไม่ว่าทำແหน่งอะไรหรอ ก ใครเป็นเข้าไปแล้วมันก เป็นทุกชั้นนั้น ถ้าจิตใจไม่มีปัญญามันก็มีความทุกข์มีความเดือดร้อนใจ เป็นสมการเจ้าวัดนี่ภาระมันก็เต็มวัดเหมือนกัน มีเรื่องเยอทีเกิดขึ้น...เราก็ต้องแก้ไข ถ้าไม่มีหลักธรรมประจิตใจก็เป็นโรคประสาท สมการเป็นโรคประสาทไปตั้งหลายองค์เหมือนกัน บางองค์ก็ต้องผูกคอตาย เพราะมีปัญหา ไม่ประพฤติธรรมมัวแต่ไปทำเรื่องอื่น พอมีเรื่องกลุ่มใจ “อ้าย! ภูไม่รู้จะทำอย่างไรแล้ว โลกนี้มันแคบขึ้นอยู่ไปก็ลำบาก...ตายดีกว่า” เอ็ง ตายอย่างไรดี? ผูกคอตายสุดดาวดี เลยก็ผูกคอในกฎของตัวเองตายไป นั่นนั้นเป็นเรื่องกลุ่มทั้งนั้นแหละ แล้วก็เป็นการประการยิ่ห้อว่า ไม่ศึกษาธรรมะแล้วไม่ปฏิบัติธรรมะ จึงได้มีอาการเซ่นนั้น ถ้าได้ศึกษาธรรมะให้ลล เอียดแล้วนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

มองให้เห็นสภาพที่แท้จริงของสิ่งทั้งปวง

คำว่า “ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน” หมายความว่า เอาหลักธรรมะซึ่งเป็นตัวธรรมชาติที่พระพุทธเจ้าสอนไว้นี้แหละมาเป็นเครื่องปลองโนนจิตใจ คิดให้เห็นตามสภาพที่เป็นจริงว่า อะไรมันเป็นอะไร แล้วก็นั่งยิ่มได้ หัวเราะ

ตัวเองได้ ไม่ต้องกลุ่มใจต่อไป โกรประสาทมันก็หายไป โกรที่เป็นโกรประสาทก็เป็นเพราะเรื่องนี้แหละ เรื่องกลุ่มใจเรื่องไม่รู้เท่าหันต่ออารมณ์ที่มากรงthrop สภาพจิตใจมันรุนแรง

ก็สามารถที่จะปล่อยวางได้ถ้าเราทำได้ ทำให้ปล่อยวางเสียไม่ยึดมั่นถือมั่นให้尼克แต่เพียงว่าchromชาติมันเกิดขึ้น เป็นอยู่ ดับไป ไม่ใช่ตัวเราไม่ใช่ของเรานะ ไม่มีอะไรที่เป็นเนื้อแท้คือเป็นตัวเป็นตนอย่างแท้จริง สมัยก่อนนี้เวลาคนจะมาบวชในพระพุทธศาสนา เขา ก็ให้ท่องคำ ‘ปัจจเวกขณ’ คำปัจจเวกขณที่ท่องอันแรกคือว่า

ยะถาปัจฉายัง ประวัตตตามานัง ...สิ่งทั้หลายเป็นไปตามchromชาติ ตามเหตุตามปัจจัยของchromชาติ

ยาตุมัตตะเมเวตัง ...นั้นเป็นลักษณะที่เพียงว่าchromท่านั้น

ยาตุมัตตะโก ...เป็นลักษณะที่ว่าchrom

นิสสัตติ ...ไม่ใช่ลักษณะ

นิชชีโว ...ไม่ใช่ชีวะ

สุญญู ...เป็นของว่าง เป็นของเปล่า

ให้พิจารณา ๓ อย่างว่า chromมัตตะโก...เป็นลักษณะที่ว่าchrom, นิสสัตติ...ไม่ใช่ลักษณะ, นิชชีโว...ไม่ใช่ชีวะ, สุญญู...เป็นของว่าง ของเปล่า มันเกิดขึ้นให้ไปตามchromชาติเท่านั้น เราอย่าไปจับเอาตอนใดตอนหนึ่งของกรงแล้วแห่งความเปลี่ยนแปลงตามกฎchromชาตินั้น ว่าเป็นตัวเราเข้า

ว่าเป็นของเราเข้า เราก็จะสบายนิ่ง ไม่มีความทุกข์ทางใจ แต่คนเราไม่ได้พิจารณาในส่วนนั้น ไม่ได้อ่านนั้นมาเป็นหลักคิดพิจารณา ไม่ได้ทำไว้ในใจโดยแยกชายว่ามันไม่ใช่อะไร มันเป็นแต่เรื่องของกรรมชาติที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ตับไป ตามกฎตามเกณฑ์ของกรรมชาติ ไม่ใช่ตัวตนอะไร

ไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรม

ที่เรียกว่าเป็นสัตว์ก็เป็นคำสมมติ เป็นบุคคลก็เป็นคำสมมติ เป็นตัวตนก็เป็นคำสมมติ ไม่ใช่องแห้แล้วยังสมมติทับลงไปอีกว่าซื้อนั้นซ่อนนี้ คุณนั้น คุณนี่ แล้วก็สมมติทับซื่อลงไปอีกว่าเป็นคุณหญิงนั้น คุณหญิงนี่ ท่านผู้หญิงนั้น ท่านผู้หญิงนี่ ยิ่งให้มันถูกลืมไปเรื่อย ๆ

เรียกว่าสร้างภาพให้มันยืดถือมากมายขึ้นไป แล้วก็กล้ายเป็นเรื่อง
หนักอกหนักใจ อะไรต่าง ๆ นานา นี่มันเป็นเรื่องของสังคม เป็นเรื่องของ
ครอบครัว เรื่องลาก เรื่องยศ เรื่องสรรเสริญ เรื่องความสุข เช้า
เรียกว่าเป็น “โลกธรรม” เป็นครอบที่มีอยู่ในโลก เราอยู่ในโลกที่ต้องพบ
สิ่งนี้บ้างเหมือนกับเราเดินทางไกลต้องข้ามน้ำบ้าง ขั้นเข้าบ้าง ลงห้วยบ้าง
พบกับความลำบากบ้าง พบรับความสบายน้ำบ้าง ชีวิตมันก็เป็นอย่างนั้น

เรารู้สึกบางทีก็ได้ลาง บางทีก็เสื่อมลาง บางที่ได้ยศแล้วก็เสื่อมยศ บางทีก็ได้รับคำสรรเสริญป้ายอ บางคราวก็มีคนนานั่นนิหน่าเราะ

ต่อหน้าก็มี ว่าเราเจ็บ ๆ แสบ ๆ บางทีก็เป็นความสุข บางทีก็เป็นความทุกข์ มันเป็นโลกของเรา เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกระ逼กระเทือนจิตใจ เมื่อสิ่งนั้นมากระทบ มันมี ๒ ฝ่าย ฝ่ายที่เรารู้จะสบายนะใจพอใจ เรียกว่า “อภิญญาณ” คืออารมณ์ที่นำปราชานา ฝ่ายที่ไม่นำพาใจเรียกว่า “อนิญญาณ”

เรื่องลาการีอยค เรื่องสรรเสริญ เรื่องความสุข เป็นอภิญญาณ เป็นอารมณ์ที่นำพาใจสำหรับคนที่ยังหลงให้มัวแมในสิ่งนั้น

ส่วนเรื่องเลื่อมลากา เลื่อมยค นินทา ทุกข์ เป็นอนิญญาณ เป็นอารมณ์ที่ไม่นำพาใจ มันก็กระ逼เรา

เวลาใครได้ลาการีใจ โชคดีวันนี้ถูกลือตเตอร์ หรือว่าได้ของนั้น ได้ของนี้ เป็นเรื่องชั้นใจ พอดี หารู้ไม่ว่าความพอใจนั้นแหล่ะคือเบื้องต้น ของความไม่พอใจ หรือว่าเราได้รับการเลื่อนยคชั้น การได้ยศมั่นก็มีการเลื่อมยคได้เหมือนกัน ยศนี้มั่นก็คือหัวโขนนั้นเองที่เข้ามาสาม ให้แก่เรา สามให้เราเด้นไปตามจังหวะของบทเพลงต่อไป

ข้าราชการต้องมีหัวโขนสามไว้หน่อย พอกเป็น “ท่านชุน” แห่นั้น เดินคับถนนแล้ว กลับไปถึงบ้านกินข้าวในครัวไม่ได้แล้ว เมียถามว่า “มันเรื่องอะไร วันก่อนก็กินในครัว” “วันนี้ฉันเป็นท่านชุนแล้ว จะไปปั่งกินในครัวได้อย่างไร เออต้องยกมาให้ฉันข้างนอก” ฉันเป็นท่านชุนแล้ววันนี้ ไปไหนก็ต้องพูดว่า ‘ท่านชุน’ เรื่อย ไปพูดกับใครก็ว่า ‘ท่านชุน’ ว่านะ

ท่านชุน ว่าอย่างนี้นั่น เมื่อก่อนนี้ซึ่ก็กำนั้นปาน ต่อมาเป็น ‘ชุน’ มิหาร เรื่องยศขึ้นมา ไปไหนก็เอาชุนไปทุกที ไปเจอใครก็ท่านชุน ๆ ตลอดเวลา ท่านชุนซึ่งมาด้วย ไม่ใช่ท่านชุนครมดา ไม่ได้เรื่องอะไร นี่เข้าเรียกว่า ได้ยกแล้วก็หมายค พระพุทธเจ้าท่านสอนไว้ว่า

ยะโส สักขา นะ มัชเชยะ ...ได้ยกแล้วอย่ามาในยกที่ตัวได้ให้นักแต่เพียงว่าโลกเขาสมมติให้เราเป็นเพื่อให้เราทำงาน เพื่อให้เราใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์ ถ้าได้ยกแล้วนำมาแบกไว้ เอามาถือไว้ ยกนั้นกลับเป็นภูษาทับดวงใจของเรา เราอนหนักยกอยู่ตลอดเวลา มันก็เป็นปัญหาไปเสียเปล่า ๆ

เวลาไครมาสครรเสริฐอย่าไปเพลินเข้า เพราะคนครรเสริฐเรานั้น เข้าต้องการอะไรเราสักอย่างหนึ่ง เช่นเราเป็นคนมีลักษณะ เขามาถึงก็ว่า “ได้รับข่าวท่านมานานแล้วเขาว่าเป็นคนใจดี ชี้สังสารคน ไครมาพึงพาอาศัยแล้วไม่ผิดหวังกลับไปทั้งนั้นแหล่” ..ยอ..

เหมือนชูกายอพระเวสสันดร พอไปถึงก็ยกแม่น้ำทั้งห้าเข้ามาล่อ เลย บอกว่า “แม่น้ำ ๕ สายใหญ่หลังเต็มฝั่งทำให้เกิดแม่น้ำใหญ่ ทำให้สมุทรเดินไป...” พุดใหญ่เลย พุดไปพุดมาจะขอลูกชายลูกหญิงไปเป็น ทาสหน่อย ขอพระเวสสันดร แต่ยօเสียนานเลย นี่เป็นตัวอย่าง

เพราะฉะนั้นคนใดมหาเรว พอมาก็เปิดปากยอลัง ก็ต้องระวัง เตรียมสติไว้ให้ดีเดอจะเสียลักษณะแล้ว ถ้ามันมาพุดอย่างนั้น มันเออ

จากเราแล้ว มันจะขออะไรจากเราแล้ว แล้วขอมากเสียด้วย บางทีขอตั้งแสน...ไม่ใช่เล็ก ๆ น้อย ๆ ตั้งแสนนี่มันຍօມາ..ຍօ บางทีไม่ Mayer คนเดียวหรอกนะ เรียกว่าเตรียมลูกย้อมาหลายผลลัพธ์โตกมาเลย ลูกยอนี มาถึงคนนั้นຍօຍ่ออย่างนั้น คนนั้นຍօຍ่ออย่างนี้ เรียกว่ายอกกันเป็นชุดไปเลย ทีเดียว ให้เราฟังแล้วมันก็เพลินไปเหมือนกัน เพลินลูกยօ เมาลูกยօ พومาลูกยօ ก็ต้องเสียสตางค์ให้เข้าอีก เป็นอย่างนี้มันก็มี ไม่ได้... เดียว นื้มน้ำเงง คนมันอย่างนั้นแหละ มาถึงไม่ขอทันทีต้องยกก่อน ถ้ายอกก่อน แล้วจำไว้เดอะให้นี้มีแผนแล้ว ไม่รู้จะมาขออะไร

บางคนมหา มาถึงก็ยօ กบอกว่า “คุณไม่ต้องຍօ คุณมีคุรະ อะไรว่าไปดีกว่า ต้องการอะไร” เขานอกว่า “ค่ารถไม่ค่อยมีกลับบ้าน” “ทำไม่ไม่มีค่ารถ” “เพื่อออกจากการมาไม่รู้จะไปไหนนึกถึงหลวงพ่อ”

“เอ! ออกจากคุณนี้เข้าให้ไปเบิกทางกลับบ้านนี่นะ สตุ๊งสตางค์เข้ามีให้นี่” “เข้าให้แล้วแต่ผมใช้เสียหมด เลยไม่ได้กลับบ้าน”

อ้าว! มันเป็นความผิดของเชօเมือเชօใช้แล้วก็ต้องไปหาได้ “วันนี้ฉันไม่มีสตางค์จะให้ เมื่อวานมีເຮືອໄໝ່ມາ ນ่าวันนີ້ນັ້ນຜົດເວລາ”

ว่าไปอย่างนั้น...มันก็งเหມีອນกัน เลยลงจากຖຸໄປเท่านั้นเอง เพราะว่ามันຜົດເວລາ วันນີ້ນຳມາຜົດເວລາ บางทีบอกว่า “วันนີ້ວັນເສົາຣີເບີກສຕາງຄືໄດ້ ສຕາງຄືຢູ່ທີ່ອນາຄາຣ ຈັນໄມໄດ້ເກີບໄວ້ທີ່ວັດກລັງໂມຍຈະມາຈີ້ ເຊັ່ນມາວັນອາທິດຍໍ ວັນເສົາຣີ ຈະມີສຕາງຄືທີ່ໃຫນໃຫ້ ເຂົກົ້ນ້ຳງ່າງ ๆ ແລ້ວກີ່ໄປ

เท่านั้นเอง อาย่างนึกวิ ชาวบ้านก็เหมือนกัน ใครเข้าบ้านต้องรังวัง มันพุด
ยกยอป้อบันอย่างนั้นอย่างนี้ ถ้าเราลองมไปกับคำยอ เดียววิเสียสตางค์
อีกแล้วมันก็ขาดทุน ไม่ได...คำสรรเสริญนี้แม้ไม่ได้

ความสุขก็มาไม่ได เป็นสุขก็อย่าคิดว่าเป็นสุข เป็นทุกข์ก็อย่าคิด
ว่าเป็นทุข เวลาเลื่อมลาภเลื่อมยศได้รับคำนินทา ได้รับความทุกข์ก็
อย่าไปตกใจ อายาไปเสียใจกับสิ่งเหล่านั้น แต่เราก็ต้องรู้ว่า นี่แหล่ะคือ
ธรรมชาติของโลก ธรรมชาติทั้งหลายมีการเกิด แล้วก็มีการดับ เพราะ
สิ่งทั้งหลายในโลกนี้ไม่หยุดนิ่งมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่มี
อะไรหยุดนิ่งลักษณะ ขณะเดียววิไม่ได ไม่มีหยุด โลกนี้ไม่หยุด ดวงอาทิตย์
ไม่หยุด ดวงจันทร์ไม่หยุด หมุนอยู่ตลอดเวลา

ธรรมชาติมันไม่อยู่นิ่ง เรียกว่ามีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
อะไรมันเกิดขึ้นมันก็แพล็บเดียวเท่านั้นแล้วมันก็ดับไป ความสุขแพล็บเดียว
ความทุกข์มันแพล็บเดียว คำนินทา ก็เท่านั้นแหละ คำสรรเสริญ ก็เท่านั้น
ถ้าคิดให้ดีแล้วมันก็เท่ากัน ได้ลาภเลื่อมลาภมันก็เท่ากัน ได้ยศเลื่อมยศ
มันก็เท่ากัน ได้รับคำสรรเสริญนินทา คิดให้มันก็เท่ากัน หรือได้รับ¹
ความสุขกับทุกข์มันก็เท่ากัน

มันเท่ากันตรงไหน มันเท่ากันตรงที่มันเป็นอารมณ์มากกระทบจิต
เราเท่านั้นเอง เมื่อกระทบแล้วมันก็หายไป เมื่อคนลืมกระทบผีง กระทบ
แล้วมันหายไป...กระทบแล้วมันก็หายไป ครัวไปเที่ยวชายทะเลไปดูซึ

คลื่นม้วนตัวเข้ามากำราบทบผึ้งแล้วก็หายไป แต่มันก็ไม่หยุด เพราะยังมีลมพัดอยู่ ลมพัดอยู่ตราบใดคลื่นก็ยังมีอยู่ตราบนั้น

มีสติปัญญาฐานะท่าทันต่ออารมณ์ที่มากระแทบ

อารมณ์ต่าง ๆ มีมากำราบทบเรา เพราะเราเปิดประตูรับมันไว้ ถ้าเราไม่เปิดประตูรับมันก็ไม่มีอะไร ที่นี้ปิดอย่างไร ปิดคือไม่รับ แล้วก็ต้องใช้ปัญญาให้ทันท่วงที เรียกว่ามี ‘สัมปชัญญะ’ คือตัวปัญญานั้นแหล่ แต่ มันมาทันท่วงที มาตรฐานฐานะทันว่าสิ่งนี้คืออะไร มันเกิดขึ้นแล้วแก่จิตใจ ของเราระ จิตใจของเรามันมีของแท้ของจริงหรือไม่ สิ่งที่มากำราบทบมันจริง มันแท้หรือไม่ พิจารณาให้เห็นว่ามันเป็นแต่เพียงธรรมชาติกรรมบทกัน ไม่มีอะไรเกิดขึ้นจากสิ่งนั้น ถ้าเราฉลาดมันก็ไม่เกิด ถ้าเราไม่มีสติสั่งนั้นก็ให้พิษแก่เรา ให้ภัยแก่เรา

เพราะเราไม่ เรายินดี ก็เป็นทุกข์ เพราะยินดี เรายินร้ายก็เป็นทุกข์ เพราะยินร้าย ยินดีเรื่องได้เป็นทุกข์ เพราะได้ ยินร้ายเรื่องเสียก็เป็นทุกข์ เพราะการเสียไป สูญไปในเรื่องนั้น ๆ มันอยู่กันในรูปอ่ายบ่นตลอดเวลา เราต้องใช้ปัญญาพิจารณาในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าที่ พระพุทธเจ้า ท่านสอนว่าให้พิจารณาสิ่งที่เกิดเฉพาะหน้า สิ่งใดล่วงแล้วให้แล้วกันไป สิ่งใดยังไม่มาถึงยังไม่ต้องคิดถึง แต่สิ่งใดเกิดขึ้นเฉพาะหน้าเราพิจารณาเรื่องนั้น

สิ่งที่เกิดเฉพาะหน้าก็หมายถึงว่าอารมณ์ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่มากระทำตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของเรานั้นคือสิ่งที่เกิดเฉพาะหน้า เราเก็บเพื่อพิจารณาในสิ่งนั้นให้เห็นว่ามันไม่มีอะไรที่เป็นเนื้อแท้มันเป็นแต่เรื่องของธรรมชาติที่เกิดขึ้น...ตั้งอยู่...ดับไป, เกิดขึ้น...ตั้งอยู่...ดับไป เท่านั้น แล้วสิ่งนั้นมันก็ไม่ทำให้เรากระทำการเทือนอะไร จิตใจเป็นปกติ

ทำอย่างนี้ปอย ๆ คิดไว้ในรูปอย่างนี้ปอย ๆ สภาพจิตใจของเราก็เกิดความเปลี่ยนแปลง คือเกิดความเปลี่ยนแปลงจากความไม่รู้มาเป็นความรู้ความเข้าใจ จากอวิชชามาเป็นวิชาคือความรู้ถูกต้องในเรื่องนั้น ๆ ตามสภาพที่เป็นจริง จะได้เสียใจ จะขึ้นจะลงอะไรมันก็เลย ๆ เพราะเราปลงอยู่ในใจว่าธรรมชาติมันเป็นอย่างนั้นเองไม่มีอะไรยิ่งไปกว่านั้น จิตใจก็อยู่ในสภาพสงบ อันนี้เหลือคือความต้องการของชีวิตที่แท้จริง เราปฏิบัติก็ต้องมุ่งไปในรูปอย่างนี้ ทำใจให้ได้อย่างนี้ให้เป็นประโยชน์ของพระคานทรีเรานับถือ ว่าเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ตัวเรารอย่างไร

เมื่อวันนี้ได้สัมภาษณ์บุพ��าที่เขามาหา บางคนก็มีการศึกษาเป็นครูบาอาจารย์ แล้วก็ถามว่า “มาเป็นบุพ��อย่างไร?”

“ก็มาเป็นสมาชิก ๒ ปีแล้ว”

“ເຖິງນີ້ໄດ້ອະນຸມານັ້ນ”

“กีด้วยรุ่มๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน”

ความร่า “เอ้าไปปี๊ดออย่างไร”

“เอ้าไปใช้เป็นเครื่องกันกิเลสไม่ให้เกิดขึ้นรบกวนจิตใจ ได้รู้เท่าทันต่ออารมณ์ที่มากระทบ มีจิตใจสงบ ทำงานสบายขึ้น การเงินการทองก็ไม่ฝิดเคือง เพราะควบคุมความอยากได้ ไม่กระวนกระวายในสิ่งที่ไม่จำเป็น แต่งตัวเท่าที่จำเป็น กินเท่าที่จำเป็น มีความเป็นอยู่เท่าที่จำเป็นก็ไม่ต้องลำบากด้วยปัญหาอะไรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต เพราะไม่มีความเหลือเทิ่มทะเยอทะยานไปกับชาวโลภในสิ่งที่ไม่เข้าเรื่อง ส่วนการทำงานก็ต้องเพราะว่า มีความรักงาน ที่ได้รักงานก็ เพราะรู้สึกว่าเรามีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติงาน เพราการทำงานคือการปฏิบัติธรรม การปฏิบัติธรรมก็คือการทำงานที่ตนมี ที่ตนจะต้องทำ ทำด้วยปัญญา ทำด้วยความรู้เท่ากับมีความสุข

ได้ฟังคนหนุ่มคนสาวเข้าพูดอย่างนั้นก็รู้สึกว่าพลอยดีใจด้วย ก็เลยบอกว่า เจริญต่อไป ทำต่อไป อย่าหำคนเดียวหาสมัครพรคพรมาร่วมกันให้มาก ๆ ให้กล้ายเป็น “กองหพษธรรม” ที่ยิ่งใหญ่ จะได้ช่วยกันปราบความชั่วร้ายที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมมากอยู่เหมือนกัน

ความจริงส่วนชั่วมันมากกว่าส่วนดี ที่เกิดขึ้นอยู่ในสังคมปัจจุบันนี้ เราต้องสนับสนุนกำลังฝ่ายดีให้เพิ่มมากขึ้นให้กองหพษธรรมมีกำลังเพิ่มขึ้น มีօรงไรเพิ่มขึ้น แล้วจะได้ช่วยกันปราบสิ่งชั่วร้าย เพราะว่าเมื่อความดีมาก ความชั่วมันก็หายไปเอง มันไม่ปรากฏ จิตใจเราจะไม่วุ่นวายกับสิ่งชั่วร้าย ทั้งหลายอยู่กันด้วยความสุข ความสงบในครอบครัวในการงานในสังคม เพราะได้อาคัยหลักธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้า

ความสับสนน์แหลมคือความต้องการที่แท้จริงของชีวิต

เราทั้งหลายที่เรียกตนเองว่าเป็น “พุทธบริษัท” อย่าให้เสียที่ที่ได้เป็นพุทธบริษัทคือต้องให้ได้รับประโยชน์ อยู่ใต้ต้นมะม่วงต้องได้กินผลมะม่วง อย่าให้มันหล่นทับหัวจนบวมไปแล้วก็ไม่ได้กินผลมันเลยลักษณะเดียวอย่างนี้ใช้ไม่ได้ ต้องให้ได้กิน อย่าเป็นเพียงมดแดงที่เที่ยวใต้ลูกมะม่วงลูกอยู่แต่ไม่รู้จะกินอย่างไร มันกัดไม่เข้า เพราะว่าปากมันเล็กนั้นเอง ไม่ใช่เรื่องอะไร คนเรานี่มีปัญญาที่จะกินมะม่วงได้ ธรรมะของพระพุทธเจ้าเหมือนมะม่วงที่สุกงอม เรา尼ถ้าเป็นมดแดงก็ไม่ได้ประโยชน์อะไร ต้องเป็นคนที่ใช้สติปัญญาเพื่อเก็บมะม่วงผลนั้นมาปอกรับประทานเข้าไป เพื่อให้เกิดความซึ้งอกซึ้งใจจากรสหวานหอมของมะม่วงผลนั้นให้ได้ จังจะไม่เสียที่ที่ได้เกิดมาเป็นคนไทย ได้พบพระพุทธศาสนา

ชาวพุทธเรานั้นควรจะมีชีวิตอยู่ด้วยความไม่เป็นทุกข์ ไม่เป็นโรค ประสาท ไม่มีความวิตกังวลด้วยปัญหาอะไร ๆ นั้นแหลมจึงจะเชื่อว่าได้ประโยชน์จากพระพุทธศาสนาที่เรานับถือประโยชน์ อันนี้เราต้องทำเอาเอง คนอื่นทำให้ไม่ได้ ทำได้แต่เพียงว่าซึ้งแนวทางให้เราเข้าใจ เมื่อเข้าใจแล้วก็เข้าไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เครื่องทดลองมีทุกวัน

สมมติว่าเราฟังเทคนิคเสร็จแล้วกลับบ้าน พอกลับบ้านก็มีเครื่องทดลองแล้ว อาจมีคราสักคนหนึ่งมาพูดยิ้มให้เราโกรธ ถ้าเราโกรธ ไปวัด

แล้วยังกลับมาโกรธ เด็กก็จะว่า “คุณยายนี้ไปวัดทุกวันอาทิตย์กลับมาโกรธเป็นพินเป็นไฟ” เสียเหลี่ยมอุบากิจ้าเข้าไปแล้ว อุบาลากก์เหมือนกันถักกลับไปป้าบ้านทำอะไรไม่เหมาะสมเขาก็จะว่าได้ เราจึงต้องทำในใจไว้ว่า

“ฉันจะไม่โกรธใคร ฉันจะไม่เดือดร้อนใคร ใครจะพูดอะไร ฉันก็จะฟังเลย ๆ ไม่เอามาเป็นอารมณ์ ไม่เป็นกว่าเขาว่าฉัน ด่าฉัน ชุมชน อะไรรัวันแท้ มันเป็นแต่เพียงสิ่งหนึ่งออกจากปาก..ปากอ้อ ลมออกมากลายเป็นเสียงแล้วก็มาเข้าหู หูก็ไม่ใช่หูฉัน เสียงก็ไม่ใช่เสียงฉัน คนด่าก็ไม่มีเนื้อแท้แท้ มันเป็นตัวอันหนึ่งซึ่งถูกกิเลสครอบงำ มันจึงเปล่งเสียงหาย ๆ ออกมากอย่างนั้น เราจะไปโกรธก็ใช่ที่ เสียกำลังใจเปล่า ๆ

สังควรทำก็คือว่า เราจะสอนคนนั้นด้วยการไม่โกรธ ด้วยการมีอารมณ์ยิ้มแย้มแจ่มใส มองเห็นการกระทำการของคนนั้นเป็นเรื่องน่าเข้าหน้าขึ้นไป แล้วก็นั่งยิ้มอยู่ในใจ ถึงยิ้มด้วยอาการทางปากก็ไม่เป็นไร คนนั้นก็จะคิดว่า แ昏!ไปวัดมารวันนี้อินทรีย์แก่กล้า ด่าไม่เจ็บแล้ว ค่อยดีหน่อยเขาก็จะชุมเรารหรือว่าคนอื่น ๆ ที่เราไปพบ เขาอาจจะแกลงยิ่วเราอยู่บ้างนั้นอย่างผิดก็ได้

เหมือนคนบวชแล้ว...สักใหม่ ๆ นี้ พoSักไปก็ถูกกว่า “แ昏!ไปอยู่วัดหัวล้านแวงเชี่ยวนะ” ถ้าเราโกรธที่มันว่าเราหัวล้านเราก็จะด่ามันเข้าให้เราก็จะเสียเหลี่ยม เรียกว่าบวช ๗ เดือนยังไม่ได้เรื่องอะไร เวลาเข้าบอกว่าเราหัวล้าน เราก็ว่า “หัวล้านก็ยังดีกว่าหัวรอก ไม่ต้องซื้อครีมใส่หัว”

ເຮັດວຽກ ໆ ອຍ່າງນັ້ນ ເຫັນວ່າ ອ້ອ...ໃຈດີ ໄມ່ເໜືອນເມື່ອກ່ອນ ໄມ່ເປັນຄົນ
ຂໍໂກຮອ ອາຮມົນເກົ່າ ໆ ທາຍໄປ ນຶກແສດງວ່າໄດ້ຜລຈາກການທີມາວັດ
ທີມາຕິກ່າງອ່ອຽມະ ນາປັບປຸງບັດອ່ອຽມະ ສພາພຈິຕໃຈທີ່ເຄຍືດມັນເຄືອມັນໃນ
ເຮືອງຂະໄວ ໆ ກົດ່ອຍວາງລົງໄປ ແບ່ານີ້ ໂປ່ງຂຶ້ນ ໄມ່ໜັກອົກໜັກໃຈ

อารมณ์เก่า ๆ บางทีมันเก่ามาหลายปีแล้ว ว่าง ๆ ก็นั่งคิดถึงเสียหน่อย...น้ำตาไหล ไม่ได้เรื่องอะไร มันเรื่องอะไรที่ปล่อยให้กิเลสครอบงำใจอย่างนั้น ปล่อยให้เกิดทุข์เกิดชั้นในใจอย่างนั้น แสดงว่า สติน้อยไป ปัญญาน้อยไป จึงได้แสดงอาการอย่างนั้นออกมานั่นเอง ถ้าเรามีสติปัญญากำกับจิตใจและทำไว้ในใจว่า อะไร ๆ มันก็อย่างนั้นแหละ มันก็ไม่เที่ยงมันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีอะไรเกิดชั้นก็จะรู้ทันทีว่ามันอย่างนั้นเอง ธรรมชาติมันเป็นอย่างนั้น เราจะไปยึดมั่นถือมั่นทำไม มันเป็นเรื่องของธรรมชาติ เราก็วางแผน ใจไม่ยินดี ไม่ยินร้ายสุขหรือไม่เราลองคิดดู ใจที่ไม่ยินดีกับไม่ยินร้ายนั้นแหละคือใจที่สงบ เป็นสุขโดยธรรมชาติอันแท้จริง

อันนี้เป็นเรื่องที่ต้องฝึกฝน ต้องทำอยู่บ่อย ๆ ไม่ใช่ว่าทำเป็นครั้งคราว หรือว่าเราไปนั่งภาวนาเป็นครั้งคราวนั่นเป็นการพักผ่อนทางใจเท่านั้นเอง แต่ว่าໄວ่ที่จำเป็นคือการทำอยู่ตลอดเวลา มีสติมีปัญญากำหนดสภาพจิตของเรารอยู่ตลอดเวลา จะไปไหนก็เตรียมตัวว่าจะไปพูดอะไรคนนั้น ต้องพูดอย่างคนใจเย็น พูดอย่างคนใจสงบ พูดด้วยสติ พูดด้วยปัญญา

แม้เข้าจะยังภาระ เรา ก็ไม่เอาภาระสักอย่างเดียว เพราะการอวดภาระนั้น เป็นเรื่องความโง่ความเขลา เราจะไม่อวดเขา แต่เราอวดสติปัญญา เข้า ผูกด้วยไว้มาเราก็มีสติปัญญาไว้เท่า รู้ทันต่อสิ่งนั้น ๆ ตามสภาพที่เป็นจริง อันนี้แหละสหาย

คนที่มีจิตใจอย่างนี้จะทำอะไรมันติดทั้งนั้นแหล่ เป็นนักธุรกิจก็จะ เป็นนักธุรกิจที่เก่ง เพราะว่าใจสงบ ใจเย็น วางแผนอะไรก็เรียบร้อย ใคร จะมาพูดยิ่งให้เสียอารมณ์ก็ไม่มี ใจเรามั่นคงอยู่ในธรรมะ มีความสงบเป็น พื้นฐาน มีสติกำกับ มีปัญญากำกับ รู้เท่าทันต่อสิ่งนั้นอยู่ตลอดเวลา มั่นคงดีขึ้น การเงินก็จะดีขึ้น เพราะคนประพฤติธรรมนั่น ความอยากน้อยลงไป ความต้องการมันน้อย

เช่นว่ากินอาหารนี้ไม่ใช่กินเพื่อความอร่อย ไม่ได้กินเพื่อความ เพลิดเพลิน เรากินพออยู่ได้ จะได้ใช้ร่างกายนี้ประพฤติธรรมต่อไป แต่เงื่อยแต่งตัวก็ธรรมชาติ ๆ ไม่ต้องขวนขวยอะไรกันนักหนา บ้านซ่อง ก็พออยู่ไป มืออยู่แล้วก็อยู่ไป แต่ไป คาดไปให้มันสะอาด ให้มัน เรียบร้อยไม่ต้องลำบาก ภาัดเองมั่นคงดีเหมือนกัน ออกกำลังกายน้ำ ลืมบ้าง เช็ดตรงนั้นเช็ดตรงนี้ ออกกำลังไปในตัว มีคนใช้ทำให้ ทุกอย่าง...อ่อนแอก ร่างกายก็อ่อนแอก เดียวต้องนวด เดียวต้องบีบกัน ต่อไป เพราะว่าร่างกายมันอ่อน ไม่ได้เคลื่อนไหว ไม่ได้ทำอะไร ทำเสียบ้าง เคลื่อนไหวลงมาข้างล่างบ้าง รถน้ำดันไม่ให้มันเพลิดเพลินไป เป็นงาน

ตามครรภ์ชาติ จิตใจมันก็สบายนะ เพราะว่าเรารู้ขอบความสุขลงบ ฯ อย่างนั้น
ไปไหนก็ไปตามหน้าที่ ทำตามหน้าที่ เสร็จหน้าที่แล้วก็กลับบ้าน มาถึง
บ้านสภาพจิตใจก็เป็นปกติ เวลาไปไหนก็อย่าหอบอะไรกลับมา อย่างนี้
เขาก็บอกว่าหอบอะไรมา ‘หอบอารมณ์’ ไปเที่ยวไหนก็หอบเอามา
เบอะเบะ หอบเอามา เกลี้ยดบ้าง โกรธบ้าง ชอบบ้าง ไม่ชอบใจบ้าง
หอบสิ่งไม่ดีกลับบ้าน เอาจนานั่งคุยนัดให้จิตใจมันวุ่นวายเร่าร้อน เขาก็บอกว่า
นั่งเฝ้าตัวเองลงกระหะหองแดง ศีกความทุกข์นั่นแหละเขาก็บอกว่า กระหะ
หองแดง ไฟลูกเป็นเปลว น้ำมันเดือดพล่าน เรายังไปทดสอบตัวเราเอง
ไม่ใช่ทดสอบให้ด้วยน้ำมันทิพ น้ำมันกุกกะไร แต่เราทดสอบตัวเราเองด้วยน้ำมัน
ศีกความทุกข์ แล้วจะสบายนะที่ตรงไหนลองพิจารณา มันไม่มีความลงบ ฯ

มีอะไรเกิดขึ้นต้องพิจารณาทันทีว่าอะไร ๆ รูปถ่ายด้วยเองว่า “นี่
อะไรมันนี่ อะไร์เกิดขึ้นในใจ ร้อนใจหรือเย็นใจ สุขใจหรือทุกข์ใจ สงบใจ
หรือวุ่นวายใจ ล้วงหัวใจมืด” รูปถ่ายด้วยเอง ถ้ารู้ว่ามืด....มืดเพราะอะไร
ทำไม่จังมืด แสงสว่างมีอยู่แต่เรามืดเพราะอะไร มืดเพราะว่าไม่มีรู้ไม่เข้าใจ
ในเรื่องนั้นๆ ถูกต้อง ควรจะรู้มันเสีย เข้าใจมันเสีย

จะรู้ได้อย่างไรก็ต้องพิจารณาว่าสิ่งนี้คืออะไรมันมาจากอะไร มัน
กระทบแล้วทำไม่เราจึงเป็นอย่างนั้น ทำไมต้องดีใจ ทำไมต้องเสียใจ
ทำไมต้องโกรธ ทำไมต้องเกลียด ทำไมต้องไปรักไปปั้งคนเหล่านั้น มัน
ต้องแยกวิเคราะห์ออกไปให้เห็นชัดทุกเรื่องทุกปัจจัย อย่างนี้เรียกว่าอยู่

ด้วยการเจริญภารนา ทำจิตใจให้รู้เท่ารู้ทันต่อสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยสติปัญญา
เราก็มีความสุขตามสมควรแก่ฐานะ คือใจสงบบันดาลง

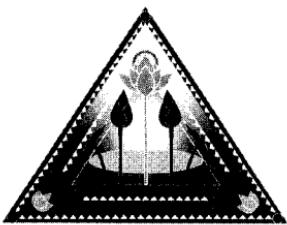
ตั้งทีได้แสดงมาก็พอสมควรแก่เวลาแล้ว ขออยู่ดีไว้แต่เพียงเท่านี้

.๒.

ชีวิตคืออะไร

ท่านลักษณ ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในการส่งบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

วันนี้ต้องแต่งกายเต็มยศหน่อย เพราะว่าเป็นหวัด ยังไม่ค่อยเรียบร้อย เข้าบก่าว่าให้อุ่น ๆ ไว เลยต้องพันผ้าเสียหน่อย เรื่องหวัดนี้ มันโจมติป้อย ๆ ผลไม้ค่อยได้ คงจะเป็น เพราะว่าร่างกายมันชราลงไป ความด้านทานมันก็ค่อยน้อยลงไม่เหมือนสมัยก่อน สมัยก่อนเดินฟ้าเดด ไปเป็นเดือน ๆ ก็ไม่เป็นไร เป็นหวัดเพียง ๗ วันแรก พอพันจากนั้น แล้วไม่เป็น ตกฝนก็ไม่เป็น ตกแดดก็ไม่เป็น ต่อสู้ได้ เดี่ยวนี้ไม่ได้เดินอย่างนั้น ไปเรือบินเสียบ้าง ไปรถไฟเสียบ้าง รถไฟก็สามารถเกินไป

นั่งรถแอร์เลยทำให้ร่างกายไม่ค่อยจะดี นาน ๆ เท็นจะต้องเดินครุฑ์
เสียบ้างเพื่อให้มันสูดได้ต่อไป แต่ว่าสมัยนี้เดินครุฑ์คงไม่ไหวแล้ว อายุมัน
มากเดินก็ไม่ไหว ครุฑ์รถไฟติกว่า เรือบินบ้าง รถไฟบ้าง สะดวกสบายดี
วันก่อนนี้ไม่ได้มาเทคโนโลยีเพรำมานาหุ่ดหวิด แล้วก็ไม่ค่อยสนใจสายเลย
ให้ท่านเฉลิมเทคโนโลยีให้ฟัง ท่านเฉลิมก็บอกว่า “แหม...บอกฉุกเฉิน” เลย
พูดแบบเก็บเล็กผสมน้อย อาทما ก็นอนฟังอยู่ที่กุฎិ รู้สึกว่าโไอ้นั้นนิด
โไอนี่หน่อย โยมฟังแล้วคงจะงั้นไปตาม ๆ กัน เพราะไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร
ท่านพูดฟังยากหน่อย แต่ว่าสำนวนของท่านเฉลิมเป็นอย่างนั้น เพราะว่า
เป็นคนคิดลึกในเรื่องอะไร ๆ อยู่ตลอดเวลา ความตั้งใจที่จะพูดให้โยม
เข้าใจมืออยู่ แต่ว่าโยมไม่เข้าใจมันก็ลำบากเหมือนกัน

วันนี้ความจริง ท่านรู้คัดลึกรามจากไชยา มาอยู่ที่วัดนี้ นึกว่า
จะให้ท่านเทคโนโลยี แต่ว่าวันก่อนอาทมาไม่ได้เทคโนโลยี ถ้าวันนี้ไม่เทคโนโลยีก็
โยมจะว่า...หายไปไหน เลยก็ต้องมาแสดงให้ญาติโยมฟังกันเป็นปกติต่อไป
 เพราะเมื่อเข้าก็ไปออกโทรศัพท์คืนมาแล้ว...แสดงว่าพูดได้ มาที่วัดไม่พูด
 คุยกะไรอยู่ เลยก็ต้องพูดตามหน้าที่ต่อไป เรื่องที่จะทำความเข้าใจกัน
 ในวันนี้ก็คือเรื่องเกี่ยวกับ “ชีวิต” ของเรานั่นเอง

ความหมายของชีวิต

เรื่องชีวิตนี้เป็นเรื่องที่น่าศึกษา นำทำความเข้าใจ ถ้าจะมีใคร
ถามว่า “ชีวิตคืออะไร” ก็ตอบยากอยู่เหมือนกันคือไม่รู้ว่าจะตอบว่า
อย่างไร ว่าชีวิตคืออะไร เพราะว่ามันไม่รู้ว่าเป็นอะไรอยู่เหมือนกัน...ชีวิตนี้
แต่เวลาพرهท่านสวดศพในห้องสหภัณฑ์ ท่านสวดว่า

ชีวิตความเป็นอยู่ โครงสร้างกำหนดการ มีแต่จะประมาณ...

‘ชีวิต’ คือความเป็นอยู่ อันนี้เรียกว่าพูดแบบธรรมชาติ ๆ ให้รู้ว่า
ชีวิตคือความเป็นอยู่ คือยังเป็นอยู่ก็เรียกว่ายังมีชีวิตอยู่ แต่ถ้าจะถามว่า
ໄอี ‘ตัวชีวิต’ นั่นมันคืออะไร มันก็ตอบยากอยู่เหมือนกัน คือไม่รู้จะ
ตอบว่าอย่างไรดี เพราะว่ามันเป็นของที่ไม่รู้จะตอบอย่างไร ถึงตอบไปก็
อย่างนั้นแหลก คือไม่ชัดเจนแจ่มแจ้ง

คล้ายกับเรื่องของไฟฟ้า ถ้าเราไปตามพวงช่างไฟฟ้าหรือพวงที่เรียนเรื่องไฟฟ้า ว่าไฟฟ้าคืออะไร เขาก็ตอบไม่ได้เหมือนกัน ไม่รู้จะเรียกว่าอย่างไร เรียกว่าไฟฟ้านั้นเอง ที่เรียกว่าไฟฟ้าเพราะนึกว่ามาจากฟ้า เพราะว่าพลังงานที่มีอยู่ในฟ้าแลบแปลบก็เห็นแสงสว่างขึ้น หรือว่าฟ้าผ่าเปรี้ยงลงมา ต้นไม้มีลูกใหม่เป็นเปลว เเละนึกว่าไฟที่ติดอยู่ในหลอดก็คงจะมาจากการฟ้าอย่างนั้น แต่ว่าถ้าคิดให้มันลงทะเบียนดลงไปว่าไฟฟ้าคืออะไร แม้ผู้ชำนาญการไฟฟ้าก็ตอบไม่ได้ว่ามันคืออะไรอยู่เหมือนกัน แต่รู้ได้ว่า

มันปรากฏออกมานเป็นแสงสว่าง เป็นกำลังงาน เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ แก่ชีวิตแก่การงานมาก เพราะเราอาจมาใช้ได้หลายเรื่องหลายประการ เช่นว่าใช้พลังงานสูบน้ำบ้าง ทำเรื่องนั้นเรื่องนี้ อันเป็นเรื่องอุตสาหกรรม ประเภทต่าง ๆ ต้องใช้ไฟฟ้าทั้งนั้น เดียวนี้ชาวบ้านชาวเมืองก็ใช้ไฟอยู่ ทั่วไป หุงข้าว ก็ไม่ต้องใช้ถ่านแล้วเวลานี้ พินก์ไม่ต้องใช้ ใช้หม้อไฟฟ้า ใช้ตู้เย็น ใช้โทรทัศน์ ใช้พัดลม ใช้อะไร ๆ ร้อยแปดเรื่องไฟฟ้าเสียทั้งหมด พอดีปูบมังก์เกิดแรงงานขึ้น ทำให้เครื่องยนต์กลไกเคลื่อนไหวเป็นไป ในรูปต่าง ๆ อันเป็นกำลังงานชนิดหนึ่งที่เราคิดขึ้นได้ แล้วนำมาใช้

หากจะไปถามคนที่คิดขึ้นได้ว่าไฟฟ้าคืออะไร ก็คงตอบไม่ได้ เมมอนกัน แกคงตอบว่ามันเป็นกำลังงานชนิดหนึ่งที่สามารถจะใช้ได้ ใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ ใช้ให้เป็นโทษก็ได้เมมอนกัน ใครอยากมาตัวตาย ก็ใช้ไฟฟ้ามาได้เมมอนกัน ไปจับเข้ามังก์ออกไปเท่านั้นเอง มันเป็นอย่างนี้

เรื่อง “ชีวิต” เราก็เช่นเดียวกัน ถ้าจะให้ตอบก็ตอบยากว่ามันคือ อะไร แต่ก็รู้เพียงว่า มันเป็น มันอยู่ อย่างนี้

ร่างกายและจิต : เครื่องประดับของชีวิต

ที่มันเป็นอยู่ได้ เพราะอะไร มีอะไรเป็นเครื่องประดับให้เป็นอยู่ได้ เรา ก็พอจะรู้ได้ว่ามันมีของ ๒ อย่าง รวมตัวกันอยู่ สัมพันธ์กันอยู่ คือ

กายกับใจ ถ้ากายกับใจยังสัมพันธ์กันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอยู่ก็เรียกว่า มีชีวิต ถ้ากายกับใจไม่สัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความมีชีวิตก็จะหายไป เพราะถ้ามีแต่ ‘ร่างกาย’ ไม่มี ‘จิต’ ก็ไม่มีชีวิต หรือว่ามีจิตแต่ไม่มีร่างกายเราก็รู้ไม่ได้อีกเหมือนกันว่าจิตนั้นมันคืออะไร มันคิดอะไร มันแสดงออกอย่างไร ก็ไม่รู้ได้ รู้ได้ที่ร่างกาย ร่างกายกับจิตสัมพันธ์กันอยู่ เมื่อมีความสัมพันธ์กันอยู่ก็เรียกว่าบังมีชีวิตอยู่

เราทุกคนที่มีชีวิตอยู่นี้ ก็เพราะกายกับจิตยังสัมพันธ์กันอยู่ เรียบร้อยกลมเกลียวกัน ทำงานร่วมกัน ก็เรียกว่าเป็นชีวิตอยู่ เรารู้ว่าเรา มีชีวิต คนตายคือคนที่ไม่มีจิตคือไม่มีความรู้สึก ทำอะไรก็ไม่ได้ นอนนิ่ง ดูจث่อนไม่ท่อนพิน เมื่อนอนที่พระท่านบังสกุลว่า

อะจิรัง อะตะยัง กะโย...ร่างกายนี้ไม่นานหรอก

ปะสุะวิ อะซิเสสสะติ...จักนอนหับแผ่นดิน

อะเปตะวิญญาโน...เมื่อวิญญาณไปปราศ ตือไม่มีความรู้สึก

กะลิงคะรัง อิวะ...ประคุจท่อนไม่ท่อนพิน

ก็เรียกว่าไม่มีชีวิตแล้ว ที่ไม่มีชีวิตก็เพราะไม่มีจิตอยู่ในร่างกาย จิตนั้นทำให้ร่างกายของเรามีชีวิตอยู่ แต่ว่าจิตกับกายนี้ก็ต้องอาศัยกัน แยกจากกันไม่ได้ แยกจิตออกจากกายก็ไม่ได้ แยกกายออกจากจิตก็ไม่ได้ กายกับจิตต้องอยู่ร่วมกันสามคีกลมเกลียวกันก็เรียกว่าเป็นชีวิตอยู่ จิตคืออะไร ก็เป็นปัญหาอีกนั้นแหล่

ความหมายของร่างกาย

ร่างกายคืออะไร พอตอบง่ายหน่อย เพราะว่าเรามองเห็นด้วยตา สัมผัสได้ด้วยมือ สัมผัสด้วยประสาททั้ง ๕ ได้ ตาม หูฟัง มือจับต้อง ลิ้นรู้รส จมูกรู้กลิ่นได้ จากร่างกายนี้ ก็ร่างกายนี้เป็นส่วนประกอบของ วัตถุธาตุ มีประการต่าง ๆ แต่ว่าพระผู้มีพระภาคแสดงให้เราพอจะเข้าใจ ให้พิจารณาในแง่ธาตุกรรมฐาน คือพิจารณาธาตุเป็นกรรมฐาน เพื่อให้เกิด ความเข้าใจในเรื่องร่างกาย กับความมีเพียง ๔ อย่างที่สำคัญ คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม

ธาตุดินคือของแข็งที่ปรากฏให้เราเห็นเป็นของแข็ง ธาตุน้ำ...น้ำ คือของเหลว ความร้อน...ธาตุไฟ คืออุณหภูมิ แล้วแก๊ส...ธาตุลมที่มีอยู่ ในร่างกายของทุกคน ๔ อย่างนี้อยู่ในร่างกายของเรา อยู่กันอย่างพร้อม เพรียงอึกเมื่อกัน ถ้าหากว่า ๔ อย่างนี้เกิดไม่พร้อมขึ้นมาก็มีอาการ ผิดปกติที่เรียกว่าเจ็บไข้ได้ป่วย ความเจ็บไข้ได้ป่วยของคนนั้นก็คือเรื่อง ร่างกายผิดปกติ ไม่อยู่ในสภาพปกติ เพราะว่าเครื่องประกอบมันไม่สมบูรณ์

คล้ายกับรถที่เราขับไปบนถนน ถ้ามันปกติมันก็แล่นไปได้ตามเรื่อง จับพวงมาลัยให้ได้ไว อย่าให้ปชนิคร อย่าให้ลงคุ มนกไปถึงปลายทางได้ ไม่มีอะไร แต่ถ้าส่วนใดส่วนหนึ่งที่เป็นเครื่องประกอบนั้นเกิดไม่สมบูรณ์ ขึ้นมา มันขาดอะไรขึ้นมา รถนั้นก็ต้องหยุดไปไม่ได เราเรียกว่ารถตาย

ชีวิตร่างกายของเรานี้ก็เหมือนกัน เมื่อส่วนประกอบต่าง ๆ ยังพร้อมอยู่ ร่างกายนี้ก็เป็นไปได้ คือยังใช้ได้อยู่ แต่ว่าลำพังร่างกายมันก็ใช้อะไรไม่ได้ แม้จะมีธาตุ ๕ สมบูรณ์เรียบร้อย ถ้าไม่มีจิตเข้ามาเกี่ยวข้อง ร่างกายนี้ก็ไม่รู้จะทำอะไร ใช้อะไรไม่ได้ เพราะไม่มีจิตอยู่ในร่างกาย เพราะฉะนั้นจิตเป็นเครื่องประกอบที่สำคัญของความมีชีวิต ภายในกับจิตรวมกันพร้อม จึงเรียกว่ามีชีวิตสมบูรณ์

ความหมายของจิต

จิตคืออะไร ถ้าถามต่อไปว่าจิตคืออะไร ตอบลำบากที่สุดเลยว่า
จิตคืออะไร...นี่ตอบยาก คือไม่รู้ว่ามันเป็นอะไรแต่มันมีการแสดงออกให้
เรารู้ในรูปของความคิดนึกที่ปรากฏออกมาเป็นคำพูด ออกมากเป็นการ
กระทำ ออกมากที่สายตา ออกมากที่ดวงหน้า ออกมากที่ท่าทาง ว่าสภาพจิต
มันเป็นอย่างไร เช่น

จิตไกรอเรักษ์ที่สายตา คนใดไกรอตางฉุน ตาเขียว ความ
จริงมันไม่เกี่ยว แต่เราเรียกว่าตาเขียวคือมองเข้มง จ้องอย่างจะกินเลือด
กินเนื้อ แสดงออกมาที่สายตาที่ดวงหน้า คือหน้าแดงก่า หูแดง
หน้าแดง มือไม้ก็ชักจะลั่น ๆ พุดจากไม่ค่อยจะเรียบร้อย นี่แสดงออกมา
ว่าในขณะนั้นจิตเรามีอะไรอยู่ในตัวมันเอง คือมีความโกรธ พอมีความโกรธ

ก็แสดงออกมาให้เราเห็นว่าเป็นจิตโกรธ จิตริษยา จิตพยาบาท จิตโลภ จิตหลง มันก็มีขึ้นในจิตของเราในรูปต่าง ๆ แสดงออกมาให้เห็น แล้ว เรา ก็พูดว่าจิตมันเป็นอย่างนั้น จิตมันเป็นอย่างนี้ ก็เห็นเพียงอาการ ที่แสดงออกมาให้เรารู้ แต่ว่าเนื้อแท้ของตัวมันจริง ๆ นั้นมันคืออะไร เป็นเรื่องที่เรารู้ไม่ได้

จิตเดิมแท้ไม่มี เป็นเพียงแต่สิ่งปรุ่งแต่ง

ที่นี่ ถ้าหากว่ามาพิจารณาดูกันในแง่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สิ่งที่เรียกว่าจิตนี้มันเกิด - ดับ, เกิด - ดับ อญ্তตลอดเวลา ไม่มี ตัวแท้ ไม่มีตัวจริงที่ถาวร มันเป็นแต่เรื่อง “สิ่งผสม” กันเข้าเกิดปรากฏ ในรูปต่าง ๆ ตลอดเวลาเท่านั้นเอง เรากูกปรุ่งแต่งอยู่ตลอดเวลา เรียกว่า เป็นสังขาร

สังขารคือสิ่งปรุ่งแต่ง ปรุ่งให้เกิดขึ้นในรูปต่าง ๆ สุดแล้วแต่ปัจจัย ที่เข้ามาระหบ มากหรบที่เรื่องของกาย คือที่กายเรานี้มีตาไว้ดู มีหู ไว้ฟัง มีจมูกไว้ดมกลิ่น มีปากไว้ลิ้มรส มีกายไว้สัมผัสสุกต้อง แล้วมีใจ เป็นเครื่องกำหนดครุ ลิ่งเหล่านี้ผ่านเข้ามาทางตา หู จมูก ลิ้น กาย เข้ามาสู่ใจของเรา เมื่อไปถึงใจมันก็เกิดการปรุ่งแต่งขึ้นมาในรูปต่าง ๆ สุดแล้วแต่พื้นฐานทางจิตใจของคนนั้นที่จะปรุ่งแต่งให้เป็นรูปอย่างไร

พุดกันไปแล้ว คนเราเมื่อเกิดอกอกมาบังไม่รู้อะไร ยังไม่รู้อะไรเลย
เกิดมา ก็อย่างนั้นแหละ ตือไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร จะเรียกว่าโง่ก็ได้
เหมือนกัน เกิดมาเง...ไม่รู้อะไร แล้วก็เง่แฉมพากเข้าไปเรื่อย ๆ ทุกวัน
ทุกเวลา สิ่งที่มาประสบเน้นเรารับไว้ด้วยความไม่รู้ไม่เข้าใจทั้งนั้น เรายัง
ถูกปรุงแต่งในรูปต่างๆ เกิดรักบ้าง เกิดเกลียดบ้าง อยากได้บ้าง อยาก
มีบ้าง อยากเป็นบ้าง ในเรื่องอะไรต่าง ๆ

สิงเหล่านี้มันเกิดขึ้น เพราะเราไม่รู้ไม่เข้าใจ เพราะฐานแห่งจิตใจ
ของเรานั้นมันไม่รู้อะไร เกิดมาถึงไม่รู้อะไร มันงมงาย หลอกหลอน
อะไรเข้า มันก็ไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร เพราะยังไม่มีอะไรเป็นเครื่องกำหนดรู้
รู้ไปตามสภาพของเด็ก ๆ

ราคานุสัย : จิตที่มีราคานี้เป็นพื้นฐาน

เด็ก ๆ มันรู้อะไรมันก็รู้ไปอย่างนั้น แต่มันไม่สามารถจะเชิญชวนให้ว่าอะไรเป็นอะไร เป็นผู้ใหญ่ขึ้น...ค่อยมีความรู้ มีความเข้าใจในเรื่องอะไร ต่าง ๆ มากขึ้น แต่ว่ารู้ก็อย่างนั้นแหละ ไม่ได้รู้อย่างที่เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ เรายังเพื่อให้เกิดการติดพันในเรื่องนั้น ในเรื่องที่จะตามตัวเองลงไปในสิ่งนั้นต่อไป ไม่ใช่รู้แล้วจะหลุดพัน...ไม่ใช่ ความรู้ที่จะทำให้หลุดพันไม่ค่อยมี มันมีแต่ความรู้ที่ให้เราพอใจในเรื่องอะไร ๆ ต่าง ๆ

ตาเห็นรูป เราก็รู้ว่าเป็นรูปที่เราพอใจหรือไม่พอใจ หูได้ยินเสียง ก็รู้ว่าเสียงนั้นไฟเราระยะห่าง ใจ เสียงนั้นเราไม่ชอบใจ กลิ่นกระทบจมูก ก็รู้แต่เพียงว่ากลิ่นนี้หอมหวานชวนชม กลิ่นนี้ไม่พึงใจไม่ชอบใจ ปิดจมูก ผิวน้ำไปเลียทางอื่น อาหารเข้าไปกระทบลิ้นรู้ว่าอร่อย ก็ชอบใจ ติดใจ ในอาหารนั้น ถ้าไม่อร่อยบางทีคายออกมากเลย แต่บางคนมีมารยาทก็ไม่คายออกมาก ค่อยประล่อมประล่ำแล้วก็ลิ้นลงไปด้วยความไม่ชอบใจ ได้จับต้องสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็มีความรู้แต่เพียงว่า พอใจหรือไม่พอใจใน สิ่งนั้น อันนี้มันเกิดขึ้นทุกวันทุกเวลา สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างนี้มันสะสมไว้ในใจ ของเราระยะห่าง ถ้าสะสมในรูปที่เพลิดเพลินยินดี ก็เรียกว่า เป็นรากะ เรียกว่าราคานุสัย หรืออนุสัยที่เรียกว่า “รากะ”

อนุสัยนี้หมายความว่าสิ่งที่ตกตะกอน นอนอยู่ในก้นของสิ่งนั้น เมื่อ昂กับน้ำที่เราใส่ไว้ในโถ่ ใส่ไว้ ๆ นาน ๆ เข้ามันมีตกตะกอน แม้ว่า น้ำนั้นจะสะอาดในสายตาของเราแต่เมื่อเราเอาไปใส่ไว้นาน ๆ มันก็มี ตกตะกอนตกลอยู่กันอยู่ ตกตะกอนนั้นคือสิ่งสกปรกเป็นติดน้ำงึ้ง เป็นผงบ้าง เป็นใบไม้บ้าง เป็นอะไรบ้าง มันตกลงไปเป็นตกตะกอน ตกตะกอนอย่างนี้ ภาษาธรรมเรียกว่า “อนุสัย”

คนเรานี้มีอนุสัย เช่นว่าเรารับสิ่งที่ชอบใจ เห็นรูปก็พอใจ ได้ยินเสียงพอใจ ได้กลิ่นพอใจ ได้รสพอใจ ได้สัมผัสถูกต้องก็พอใจ ความพอใจนั้นมีมากขึ้น ๆ ในใจของเรามั่นคงตกตะกอนอยู่ในใจของเรา ว่าเรา

ชอบใจอะไร เพราะฉะนั้นความชอบใจของคนเรานี้จึงไม่เหมือนกัน อาหารที่ชอบก็ไม่เหมือนกัน สีที่ชอบก็ไม่เหมือนกัน รูปที่ชอบก็ไม่เหมือนกัน สิ่งสัมผัสสุกต้องที่เราชอบใจมันก็ไม่เหมือนกัน เพราะว่าพื้นฐานที่ตกลาภอนอยู่นั้นมันไม่ตรงกัน แล้วมันตกลาภอนมาเรื่อย ๆ ตั้งแต่เริ่มจำอะไรได้

เมื่อเป็นเด็กเล็ก ๆ ก็ค่อยเริ่มจะจำสิ่งอะไรไว้ เก็บไว้ในใจของมันถ้ามันชอบมันก็แสดงออกว่ามันพอใจ ไม่ชอบก็แสดงออกว่าไม่พอใจ ที่นี้ถ้าส่วนที่พอใจนี้มันตกลาภอนมาก ๆ ก็เรียกว่ามีราคานุสัย มีราคะ ตกลาภอนคือมีความกำหนดดินดี เพลิดเพลิน สนุกสนานในเรื่องนั้น ๆ

จึงเห็นได้ว่าคนเราบางคนชอบลิเก บางคนชอบหนัง บางคนชอบฟังเพลงสมัยใหม่ แต่บางคนชอบฟังเพลงแบบโบราณ เพลงไทยเดิม บางคนชอบดนตรีแจ๊ส บางคนก็ชอบพิณพาย ลียงมันเย็นหน่อย บางคนก็ชอบอังกะลุงหรือว่าดนตรีไทย ๆ หรือดนตรีชาวເວශේය ของอินเดีย ของจีนมันเย็น ๆ หังนั้น แต่ถ้าเป็นดนตรีฝรั่งก็แบบแก้วหูหน่อย แต่ว่าคนบางคนก็ชอบเพราะว่าเขาเก็บสิ่งนั้นไว้ในใจ เป็นอนุสัยนอนเนื่องอยู่ในใจของเขาระในเรื่องนั้น เรื่องรูป เรื่องเสียง เรื่องกลิ่น เรื่องรส เรียกว่า “รสนิยม”

ที่เราพูดว่ารสนิยมไม่เหมือนกัน เพราะว่าการสะสมไว้ในใจมันไม่เหมือนกัน หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมือนกันก็ชอบไม่เหมือนกัน เช่นอาหาร คนหนึ่งชอบอย่างหนึ่ง คนหนึ่งก็ชอบอีกอย่างหนึ่ง พระที่มาประชุมกันนี้ก็ชอบปลาร้ามَاจากเหลือเกิน วันไหนโยมทำปลาร้ามَاลงทะเบียนก็อ

...เรียบเลย เรียกว่าตักกันหมดทุกที แต่ถ้าของอื่นก็ไม่ค่อยชอบเท่าได มันเป็นอย่างนั้น นั่นคือส่วนความชอบ平原ราเอาไว้ในใจ หรือบางคนชอบแกงยังเล บางคนก็ชอบแกงเหลือง บางคนก็ชอบแกงนั้น แกงนี้ มันจะเป็นพื้นฐาน

เมื่อมีอะไรมากราบทบทรงกับสิ่งที่เรามีอยู่ ที่เขารายกว่า ‘สมมุติฐาน’ สมมุติฐานที่เราตั้งไว้ในใจของเรา เราชอบอย่างนั้น เราชอบอย่างนี้ รูปอย่างนั้นชอบ เพราะจะนั่นคนบางคนก็ชอบคนอย่างนั้น เช่นว่า ชายหนุ่มชอบหญิงสาว เขาว่าสวยของเขาแล้ว แต่คนอื่นมองแล้ว ปั๊ะ! ไปเลือกใครมาก็ไม่รู้ รูปร่างไม่เข้าท่าเลย แต่ว่าคนที่เขาชอบเขาก็จะอย่างนั้น ผู้หญิงก็เหมือนกันชอบผู้ชายอย่างนั้น เขาก็ชอบของเขานี่อาจจะมองว่าไปเก็บมาจากไหนก็ไม่รู้ รูปร่างไม่เข้าท่าเสียเลย แต่ว่าเขาก็ชอบของเขาตรงตามนิสัยของเขาระ ตรงตามอนุสัยที่นอนเนื่องอยู่ ในสันดาน เขาก็ชอบอย่างนั้น ก็เรียกว่าราค่อนุสัย หรือ ราคานุสัย

ปฏิภาณสัย : จิตมีปฏิภาณเป็นพื้นฐาน

บางคนก็จะสมแต่ความหลุดหลีดงุน่งานเข้าไว้ในใจ กราบทบทnid ก็กรอ กราบทบทน่ออยก็กรอ แตดร้อนก็กรอ หนวกก็กรอ รถติดจราจร ก็กรอ ครทำขวางหูขวางตา ก็กรอ สะสมอย่างนี้ เขารายกว่าปฏิภาณ

ปฏิชานุสัย ปฏิชานุสัย หมายความว่าสละสมความหงุดหงิดสุ่นง่านไว้ในใจ คนประเภทอย่างนี้จร้อนใจเร็ว หุนหันพลันแล่น ขาดความยั้งคิดยั้งตราช ไม่เรื่องอะไรต่าง ๆ เป็นคนประเภทที่ไปอยู่ที่ไหนก็จะกระทบกระทั่งกับคนอื่นอยู่ตลอดเวลา แม้ตัวไม่ทำอะไรมากก็ไม่ชอบ การพูดก็ไม่ชอบ การแสดงออกก็ไม่ชอบ บางทีเข้าแต่งตัวอย่างนั้น แหม...ขวางหูขวางตา แต่จะไรก็ไม่รู้...ไม่ชอบ เห็นอะไรมันขวางไปหมด นี่ “พากปฏิชาน” มีอาการมณฑงหงุดหงิดสุ่นง่านประจำเป็นนิสัย สภาพใจมันก็เป็นอย่างนั้น

อวิชชานุสัย : จิตที่มีอวิชชาเป็นพื้นฐาน

อิกพากหนึ่งนั้นเขาเรียกว่าโมะ ‘อวิชชานุสัย’ มันมีความไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องอะไร ๆ ต่าง ๆ มีแต่ความหลง ความงมงาย ความเชื่อง่ายเชือดาย ได้ยินได้ฟังอะไรเชือไปพึ่งนั้น ครรชบาลอกอะไรเชือแล้วก็ถูกครรชักจูงไปได้ตามความปรารถนา เพราะเป็นคนประเภทเชื่อง่าย มีอวิชชาหรือโมะเป็นพื้นฐานทางจิตใจ ว่ากันไปแล้ว...คนเราทั่วไปนั้น ถ้ายังไม่ได้อบรมบ่มจิตใจให้ถูกต้องก็มีความเชื่อที่โน้มน้อมไปในทางเชื่อง่ายมากอยู่ไม่ใช่น้อย เพราะฉะนั้นจึงได้หลงเหลือแม่ไป

ในเรื่องคำว่าบุญ เรื่องบุญ เรื่องทาน อะไรต่าง ๆ นี่เราก็หลงให้ไป เพราะความปรารถนาจะมีจะได้ ในเรื่องที่เราทำนั้นมันมีอยู่ ครร เช้า

บอกว่าที่ไหนทำแล้วจะได้อะไรก็ไปทำอย่างนั้น ไปทำอย่างนี้ เขาให้ไปคุณนั้นไปคุณนี่ ก็ไปคุยบับเข้า เป็นจังๆ...ดูแล้วก็ยังไม่ได้อะไรหรอก แต่ว่าก็ต้องเรื่อย ๆ ไป เพราะนึกว่ามันจะดีแล้วมันจะได้อะไรขึ้นมา แล้วดู ๆ ไปมีอะไรติดหูติดตาบินดูบ่อยก็พอ ก็พอใจ บอกว่าได้แล้วอาจารย์ก็บอกว่าได้แล้ว ๆ คือหลอกให้สบายนั่นเอง ไม่ใช่เรื่องอะไร ๆ หลอกให้สบายนั่นว่าได้แต่ว่าได้อะไรก็ไม่รู้ แล้วสิ่งที่ได้นั้นมันจะทำให้สภาพจิตติดขึ้นหรือเปล่า ก็ไม่รู้อีกเหมือนกัน แต่เขานอกกว่าได้ เรียกว่า 'ได้' แล้วก็ได้กันมาก ๆ คนนั้นก็ได้ คนนี้ก็ได้ ซึ่งกันไป แม่คนนั้นได้ พ่อคนโน้นได้ นั่นก็ได้ นี่ก็ได้ แต่คุณที่เขานอกกว่าได้ ๆ แล้วนั้น กิเลสก็ยังกลั่นหัวอยู่เหมือนกัน ใครพูดว่าอะไรออกมากก็ไม่ได้ อย่างนั้นอย่างนี้ลองพูดเบ้านิดหน่อย เป็นพินเป็นไฟขึ้นมาทันที เคยมีตัวอย่าง...เขานอกกว่าหมูนี้จันไม่กรอบใครไม่เคืองใครแล้ว ฉันมองอะไรเห็นชัดตามสภาพที่เป็นจริงแล้ว

พอกพูดอย่างนั้น โอมคนหนึ่งแก้กลังพุดเบ้า พอถูกเบ้าไปหน่อย ก็ลืมตัว ปึงปังออกมายเลย บอกว่า อ้าว...ไหนว่าไม่กรอบแล้ว

อ้อ..ลืมไป ๆ ไอข่องเติมมันออกมากโดยไม่รู้ตัว เพราะว่าสติมันไม่มอยกับตัว ปัญญามันก็ยังน้อย ยังไม่ได้ตัวแท้ตัวจริง แต่ไปได้อะไรตามที่เขานอกมานิด ๆ หน่อย ๆ ก็ได้มานิรูปอย่างนั้น อย่างนี้มีมาก

บางคนจึงเที่ยววิ่งเดันไปโน่นไปนี่ ไปหลาย ๆ วัด ไปลองไปซิมลองไปวัดนั้นลองนิดหน่อย ไปวัดนี้ลองหน่อยหนึ่ง ไปกันมาหลายวัด

แล้ว...ลอง ไปลองดู ลองแล้วก็ว่าไปวัดนั้นอย่างนั้น ไปวัดนี้อย่างนี้ ไปชิม
เหมือนกับไปชิมกับข้าว ชิมมันทุกอย่าง จะไม่ต้องกินอะไร เพราะว่าอิ่มของ
ที่ชิมเสียแล้ว เลยก็ไม่ได้อะไร อันนี้เพราะความไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องอะไร ๆ
ต่าง ๆ จึงได้เกิดเป็นปัญหาขึ้นในชีวิตของเราทั่ว ๆ ไป ก็มีสภาพเช่นนั้น

เพราะจะนั้นเรื่องของจิตนี่เราจึงต้องศึกษาให้ดี ว่ามันมีอะไรเป็น
พื้นฐานอยู่ในใจของเรา มีราคะเป็นพื้นฐาน มีปฏิชະเป็นพื้นฐาน มีอวิชชา
ความไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องอะไร ๆ เป็นพื้นฐาน ก็ต้องปฏิบัติตัวคือเรา
ธรรมะเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิต

จิตที่สงบ คือจิตที่มีธรรมะเป็นหลักคุ้มครอง

ชีวิตกับธรรมะต้องอยู่ด้วยกัน ถ้าชีวิตปราศจากธรรมะชีวิตนั้นจะ^{จะ}
ไม่มีความสงบสุข เพราะไม่มีธรรมะเป็นหลักคุ้มครองจิตใจ เราจึงมาแสวง^{จะ}
หาธรรมะเหมือนกับญาติโยมนี่ที่มาฟังธรรมกันทุกวันอาทิตย์ ก็มาเพื่อ^{จะ}
แสวงหาธรรมะ เอามาไว้เป็นเครื่องประดับประดองจิตใจ เอามาแก้ไขปัญหา^{จะ}
ชีวิตที่มันเกิดขึ้นเพื่อถอนตนออกจากความทุกข์

เวลาเราสวดมนต์ลงท้ายก็ว่า เพื่อถอนตนออกจากความทุกข์
เหมือนกัน เราจึงต้องศึกษาธรรมะเพื่อเอาร่วมมาแก้สิ่งเหล่านี้ แก้
สภาพจิตของเรา ให้จิตของเราคิดในเรื่องดูๆ พูดเรื่องดูๆ ทำเรื่องดูๆ

เมื่อคิดถูก พูดถูก ทำถูก ความสุขสงบจะเกิดขึ้นในใจของเรา แต่ถ้าเราคิดผิด พูดผิด ทำผิด เพราะไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องเหล่านั้นถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริง เราเกิดต้องมีปัญหาอยู่เรื่อยไป

เวลาเมื่อปัญหาอะไรเกิดขึ้น มันก็เสียอยู่ก่อนย่างหนึ่งคือเสียตรงที่ว่าเราไม่ยอมรับรู้ว่าสิ่งนั้นมันเกิดขึ้นในใจของเรา เราไม่ก้าวสิ่งอื่นทำให้มันเกิดมา ไปโทษสิ่งภายนอก ไม่โทษตัวเอง ไม่มองด้านใน เลยไม่รู้ความจริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

ใจนั่นแหลบทันเหตุของสิ่งทั้งปวง

ในทางปฏิบัติธรรมะ พระพุทธเจ้าท่านชี้ชัดลงไปเลยที่เดียวเลยว่าให้มองด้านในคือมองที่ใจของเรา อะไร ๆ มันอยู่ที่ใจ ค่อยกำหนดรู้อยู่ที่ใจว่าอะไรที่เกิดขึ้น อะไรตั้งอยู่ อะไรดับไป สิ่งนั้นมีอะไรเป็นเหตุ มีอะไรเป็นตัวการให้เกิดขึ้นต้องค้นที่ตัวเรา ที่ใจของเรา ตัวของเราก็คือร่างกายใจนั่นแหล่ แต่ว่าร่างกายนี้ไม่ต้องค้นมาก็ได้ เพราะ...

เรื่องทั้งหลายมันเกิดจากใจทั้นนั้น เกิดความสุขก็เพราะว่าใจเราคิดให้เป็นสุข เกิดความทุกข์ เพราะว่าใจเราคิดให้เป็นทุกข์ เสียใจก็เพราะเราคิดแต่เรื่องที่เราเสียใจ เพราะเราไม่ได้สมใจ หรือว่าพลาดหวังไปเราก็เสียใจเสียดาย เพราะไม่ได้ดังใจ หรือว่าทุกข์เรื่องอื่นที่เกิดขึ้นในใจของ

เราเก็บไว้ในเรื่องนั้น มันก็เกิดขึ้นแล้วช้าอีก เป็นทุกข์แล้ว เป็นทุกข์อีก เสียใจแล้วเสียใจอีก อะไรต่าง ๆ ตลอดเวลา

ถ้าเราไม่สังเกตก็ไม่รู้เรื่อง ไม่รู้ว่าสภาพจิตที่แท้จริงเป็นอย่างไร
แต่ถ้าสังเกตลักษณะอย เอ...มันแสดงช้านี ละครจากนี้มันเคยเกิดขึ้นในใจ
เรา เช่นเราเคยโทรศัพท์ครั้งก่อนแล้ว เคยโลกรักครั้งก่อน เคยหลงไฟล์ใน
เรื่องอะไรก็ครั้งก่อน เคยรีบหายใจรบ้าง เคยทำอะไรแก่ใครบ้าง มันก็เป็น
เรื่องซ้ำๆ ทำไม่จึงได้ทำซ้ำๆ มากอยู่ย่างนั้น ก็ เพราะไม่รู้ไม่เข้าใจใน
เรื่องนั้นว่ามันคืออะไร มันเกิดขึ้นแล้วมันให้อะไรแก่เรา เราควรจะจัดการ
กับสิ่งนั้นอย่างไร เราไม่เข้าใจเรื่องนั้น ก็เกิดช้าแล้วช้าอีก แล้วบางคน
ก็เกิดแรง ๆ โครงการนุนแรง ความอยากรุนแรง ความหลงรุนแรง ความ
รีบด่วนแรง เรียกว่าสุดโต่งเลย เป็นลายลุ่ดแรงทั้งนั้น คนอย่างนี้เข้า
เรียกว่าอารมณ์รุนแรง

ที่จริงอารมณ์มันไม่แรงหรอก อารมณ์คือสิ่งที่มากระทบด้า หู
จมูก ลิ้น กาย ใจ มันก็ครอมชาติ มันเป็นอย่างนั้นแหล่ แต่ว่าใจเรา
มีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นรุนแรง เวลาไกรอักษร์ไกรอรุนแรง เวลาเกลียดก็เกลียด
เสียเหลือเกิน ถึงบทรักก็รักสุดสา乎ขาดใจไปเลยทีเดียว เมื่อไม่สมใจ
ไม่สมปราารถนา ก็มีความทุกข์รุนแรงอีกเหมือนกัน ชีวิตประเทออย่างนี้
เข้าเรียกว่าไม่เดินสายกลาง แต่มันตึงไป ตึงไปในทางที่เรียกว่า ‘อุคคล’
ไปในทางอุคคลคือในทางไม่ดี มันก็เป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย

ความคิดของคนเรานั้นมันมีอยู่ ๒ แบบ คือแบบที่เป็นกุศล หมายความว่าในด้านดี ด้านที่ทำให้เกิดความสุขใจ เป็นสุขทางใจ ด้านอกุศลคือด้านที่ทำให้เกิดมีดมัว เรื่องอันในทางจิตใจด้วยประการต่าง ๆ เป็นเรื่องฝ่ายอกุศล มันเกิดขึ้นในใจของเรา มันมี ๒ เรื่องนี้ เรื่องอีน มันก็ไม่มีอะไร มีเท่านี้

บางทีก็เป็นกุศล เช่นเราเกิดมีความดีขึ้นในใจ ครัวเรือนจะไปวัด จะศึกษาธรรมะ จะปฏิบัติธรรม มีเมตตาปราณีต่อเพื่อนมนุษย์ คิด ทำ พูดในเรื่องที่เป็นประโยชน์ เป็นความสุขแก่คนอื่น อย่างนี้เรียกว่าเป็น ฝ่ายกุศล แต่บางทีก็คิดไม่ชอบคนนั้นไม่ชอบคนนี้ คิดประทุษร้าย คิด เปียดเบียนเขา หรือว่ามีความโลภ มีความโกรธ มีความหลงรุนแรง เกิดขึ้นในจิตใจ ก็เรียกว่าเป็นฝ่ายอกุศล อกุศลมันก็เป็นฝ่ายมีด ฝ่ายด่า แต่ถ้าเป็นกุศลก็เป็นฝ่ายขาว ฝ่ายดี ทำให้จิตใจเราสุขขึ้นหน่อย แต่ก็ ยังไม่ดีแท้

ถ้าเราติดอยู่ในของ ๒ อย่างนั้น มันก็ยังไม่ถูกต้อง คือติดกุศล ก็ไม่ได้ ติดอกุศลก็ไม่ได้ ติดบุญก็ไม่ได้ ติดบาปก็ไม่ได้ ต้องทำใจให้เป็น กลาง คือให้มีปัญญารู้เท่าสิ่งนั้นตามสภาพที่เป็นจริง รู้ทันต่อสิ่งนั้น รู้เท่าตัวสิ่งนั้นว่าสิ่งนั้นคืออะไร มันเกิดขึ้นตั้งอยู่อย่างไร แล้วมีอะไร เป็นรอยไว้ในใจของเรา ต้องศึกษาให้มันลงทะเบียด ให้รู้ว่ามันมีรอยอะไร ประทับไว้ในใจของเรา

รูปกระทบตาเกิดความรู้สึกทางตา รูป ตา ความรู้สึกทางตา รวมกันเข้าเป็น ‘ผัสสะ’ แล้วก็เกิดความรู้สึกยินดียินร้าย หรือไม่ยินดี ยินร้าย ต่อจากนั้นก็เกิดความยึดถือในสิ่งนั้น เอามาคิดเอามาฝัน มาสร้างภาพไว้ในใจของเราระบุตตลอดเวลา แล้วมันก็เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนขึ้นในใจ หรือว่าเกิดความยินดีเพลิดเพลินขึ้นในใจ

ความเพลิดเพลินยินดีมันก็เป็นความทุกข์แบบหนึ่งเหมือนกัน นั่นแหล่ะ แต่ว่าเราไม่ค่อยจะคิดว่ามันเป็นทุกข์ ถ้าพอใจหัวเราะ เรา นึกว่าเป็นสุข ถ้ามองเห็นอะไรแล้วทำให้หน้าบึงติง เราก็นึกว่าเป็นทุกข์ ความจริงมันก็เป็นทุกข์ทั้ง ๒ ฝ่าย พอใจมันก็เป็นทุกข์แบบหนึ่ง ไม่พอใจ มันก็เป็นทุกข์อีกแบบหนึ่ง ความพอใจนั้นในขั้นแรกนั้นทุกข์เบา ๆ แต่ ต่อไปมันก็ทุกข์หนัก ๆ อิกต่อไป ส่วนความไม่พอใจนั้นมันทุกข์ทันที เรียกว่าเกิดความร้อนขึ้นมาในใจทันที มันจึงไม่ตีทั้ง ๒ ฝ่าย

คนโบราณเขาจึงพูดว่า ทั้งชั่วทั้งดีก็อัปriy เท่ากัน อัปriy ไม่ใช่เป็น คำหยาบคายอะไร มันเป็นคำภาษาบาลี มาจากคำว่า ‘อภัยะ’ แปลว่า ไม่น่ารัก เท่านั้นเอง ไม่น่ารัก ถ้าปิยะ แปลว่า น่ารัก อัปriy ก็ไม่น่ารัก เช่นคนบางคนซื้อว่า ปริยทัศน์ หมายความว่า น่าดู น่าชม เช่นตัวละคร ในเรื่องอะไรซื้อว่า ปริยทรรศก แปลว่า คนที่รูปสวย น่าดู น่าชม เหมือนกับเขาพูดว่า อัปriy เท่ากัน คือไม่น่ารักเท่ากัน ไม่น่าชม เท่ากัน

ไม่น่าพิศมัยเท่ากัน ทั้งดีทั้งชั่wmันก็อยู่ในรูปอย่างนั้น มันเป็นเพียงสักว่า ‘เวทนา’ พูดภาษาธรรมะว่า มันเป็นเวทนาที่เกิดขึ้นในใจของเรา เกิดขึ้นมาในรูปปัจndic เกิดมาในรูปปัจndic ร้าย มันก็ไม่ได้ทั้ง ๆ ฝ่าย คือมันยังขึ้น ๆ ลง ๆ สภาพจิตกวัดแแก้วไปมา ยังไม่คงที่

สภาพจิตที่ถูกต้อง

สภาพจิตที่ถูกต้องนั้นควรจะเป็นอย่างไร ควรจะไม่มีทั้งยินดีและยินร้าย ไม่ชอบไม่ชัง ไม่รัก ไม่เกลียด ไม่โกรธ ไม่อะไรทั้งนั้น ใจมันเลยอยู่ในสภาพที่เฉย เฉยด้วยอะไร ด้วยปัญญา ด้วยสติ ด้วยปัญญา คือด้วยการมองเห็นสิ่งนั้นชัดตามสภาพที่เป็นจริงทุกขณะจะ ฝึกหัดจิตให้มีความเป็นอยู่ในสภาพอย่างนั้น คือมองอะไรก็เห็นทะลุปูรุป ไปร่วมไปว่าเนื้อแท้ของสิ่งนั้นเป็นอย่างไร แล้วก็ไม่เกิดความยินดีเมื่อสิ่งที่นาไปยินดี เกิดขึ้น ไม่เกิดความยินร้ายเมื่อสิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งความยินร้ายเกิดขึ้น ใจของเราก็คงที่ อย่างนี้เรียกว่าสงบ

ความสงบนั้นคือไม่ขึ้นไม่ลง ไม่แกร่งไปทางขวา ไม่แกร่งไปทางซ้าย ไม่แกร่งไปข้างหน้า ไม่แกร่งไปข้างหลัง ถ้าเป็นถูกตุ้มนาผิกาเข้าเรียกว่าหยุดนิ่ง เฉย ๆ ไม่แกร่งไปแกร่งมา ไม่มีโยกไปเยกมาทั้งนั้น สภาพจิตเป็นอย่างนั้น ไม่ขึ้นไม่ลง ไม่ยินดีกับอะไร ไม่ยินร้ายกับอะไร

เพราะมองเห็นสิ่งนั้นถูกต้องตามสภาพที่มันเป็นอยู่อย่างไร นั่นแหล่ะ
 คือจุดหมายที่เราควรจะเข้าถึงในทางการปฏิบัติหลักธรรมของพระพุทธ
 ศาสนา...เขามุ่งอย่างนั้น แต่ว่าคนเราไม่ค่อยจะเข้าใจในเรื่องอย่างนี้
 เรายังไงแต่ในเรื่องความเครียดหรือร้อย ความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน
 ในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพราะตั้งแต่อ่อนแต่อกมาเราได้รับคำสอน
 คำชี้แจงในทางอย่างนั้น คือสอนให้เก็บหั้นนั่น...ทั่วโลกแหล่ะ ไม่ว่าที่ไหน
 คือสอนให้ใจ ให้หลง ให้งมงาย ให้เพลิดเพลินสนุกสนานในสิ่งที่จะ
 เป็นเหตุให้เกิดทุกๆ

เราไม่ได้สอนเด็ก ๆ หรือครู ๆ ให้รู้ว่าอะไรมันเป็นอะไร ถูกต้อง
ตามที่มันเป็นอยู่จริง ๆ แต่เราให้เข้าใจผิดให้เห็นเป็นภาพมายาที่มั่นมา
หลอกให้เรารีบ ๆ ลง ๆ อยู่ตลอดเวลา เราทุกคนเป็นอย่างนั้น เมื่อเด็ก ๆ
ก็ถูกสอนมาอย่างนั้น ให้ชอบอย่างนั้น ให้ชอบอย่างนี้ ให้เพลิดเพลิน
อยู่ในสิ่งนั้น ให้เพลิดเพลินอยู่ในสิ่งนี้ แล้วก็ไม่นึกถึงอะไร ถ้ากำลัง
เพลิดเพลินอยู่

ทุกชีวิตล้วนอยู่ท่ามกลางกองเพลิง

เหมือนกับเรื่องที่ท่านเจ้าคุณพุทธาล
ไฟกำลังไหม้บ้านหลังหนึ่งแต่มันไหม้ออยู่ชั้นบน
ท่านเล่าให้ฟังเรื่องหนึ่งว่า
บันหลังคา บ้าน ๒ ชั้น

มีเด็ก ๆ - ๔ คนเล่นสนุกอยู่ข้างล่างไม่รู้ว่าไฟไหม้ออยู่ข้างบน ก็เล่นหัวกัน ออยด้วยความสนุกสนาน แม่เห็นไฟไหม้ข้างบนก็ตกใจเลยไปเรียกลูกว่า “อุกมาเสียลูก อุกมาเสีย ไฟมันไหม้ หลังคามันจะพังลงมา”

เด็ก ๆ พากันนั่งเฉย มันกำลังเพลิดเพลินสนุกสนาน หัวเราะกัน กิกกิก ๆ ไม่ได้ยินเสียงที่แม่ตะไก่บอก มันเฉยอยู่ ทำอย่างไร... เด็กมัน กำลังเพลิดอยู่อย่างนั้น ก็ต้องเอาอะไรล่อ กันหน่อย เลยบอกว่า นี่นี่ ๆ มีขนมอร่อย มีขนมดี ๆ มาให้กิน รีบมา รีบมา พ่อเด็กได้ยินว่าจะได้ กินขนมก็วิ่งกรูกันเข้ามา พนจากกองไฟที่กำลังไหม้ได้

นี่มันนิทานโบราณที่เข้าเล่าไว้ ก็เป็นเครื่องเปรียบเทียบว่า...เรา หักหายนะที่เกิดมาอยู่ในโลกนี้ เราสนุกสนานในท่ามกลางกองเพลิงศือ สนุก ในความร้อน สนุกในความร้อน สนุกในความทุกษ์ ที่เราสนุกันอยู่นี่

ที่เรารู้ด้วง แหม! สนุกเกือบตาย สมมติว่าไปเที่ยวในงานใหญ่ เป็น อย่างไร โอลิ... สนุกเกือบตาย สนุกเกือบตายมันก็ไม่ไหวแล้ว แต่ว่าเข้า ว่าอย่างนั้น ว่าสนุกเกือบตายมันสนุกอย่างไรก็ไม่รู้ แต่เข้าบอกว่า แหม.. สนุกเกือบตาย เกือบทมดลงหายใจไปเลย สนุกเต็มที่ เพลิดเพลิน ออยกับสิ่งนั้น

ถ้าหากว่าจะมีใครไปพูดให้เข้าฟังว่า นั่นมันไม่ใช่เรื่องถูกต้อง มันมีอีกลิสต์หนึ่งซึ่งตีกว่าสิ่งนั้น ประเสริฐกว่าสิ่งนั้น เขาคงไม่เข้าใจ คงจะ เข้าใจยากหรืออาจจะไม่เข้าใจเสียเลยก็ได้ หรือเขาอาจจะนึกว่า เอ...

เหมือนกับเด็ก ๆ วัยรุ่นที่กำลังเพลิดเพลินอยู่กับเสียงเพลง
อะไรต่ออะไรรีมันก์เพลินอยู่อย่างนั้น ถ้าใครจะไปเรียกในตอนนั้นเขาก็จะ
ไม่ได้ยินหรอก ถ้าไปบอกว่า ‘คุณแม่กำลังเจ็บหนัก...พานไปโรงพยาบาล’
มันอาจจะไม่ได้ยินก็ได้ อาจจะยุ่งอยู่กับเสียงเพลงที่เขาร้อง เดันแร้ง
เดันก้าให้ดูอย่างเพลิดเพลินสนุกสนาน เชาก็ไปไม่ได้

ในสภาพอย่างนี้หมายความว่า ชาวโลกทั่วไปกำลังเพลิดเพลิน
สนุกสนานอยู่กับสิ่งที่เข้าเข้าใจว่า เอร์ดอร์อยเพลิดเพลินด้วยประการ
ต่าง ๆ ตลอดเวลา ถ้าใครมาพูดว่ามันมีสิ่งอื่นที่ดีกว่านั้น เขาก็จะฟัง
ไม่เข้าใจ

ອັນນີ້ແລະພຣະຜູມພຣະກາຄເຈົ້າຂອງຊາວເຮົາທັງຫລາຍ ເວລາໄດ້ຕຽບສູງ
ແລ້ວກີ່ທຽງພິຈາລະນາວ່າ ອຽມຮ່າມທີ່ພຣະອອງຄົມໄດ້ຕຽບສູງນີ້ມັນລຶກລໍາຄົມກົງກວາພ
ເໜືອເກີນ ລະເອີຍດອ່ອນເໜືອເກີນ ນ່າກລົວວ່າພຸດແລ້ວຄນຈະໄມ່ເຂົ້າໃຈ ພຸດແລ້ວ
ເຂົ້າຈະຝຶ່ງໄປ່ຮົ້ວເຮືອງ

ชั้นแรกนี้ก่ออย่างนั้น แต่ที่หลังมา ก็nickได้ว่า คนมันมีหลายชั้น
สมองความคิดความอ่านของคนก็มีหลายแบบ คนที่พูดสอนได้ก็ต้องมี
ที่พอดีingไปได้ก็ต้องมี ที่จะพูดเข้าใจได้ทันทีก็ต้องมี ต้องลองคุยก่อน

เลยเดี๋จไปลองสอนปัญจัคคีย์ทั้งห้า ที่ไปสอนปัญจัคคีย์เดินทางเสียไกล์ทีเดียว จากพุทธคยาไปพาราณสีนี้ไม่ใช่ไกล์ ๆ ความจริงควรจะมุ่งไปทางราชคฤห์ เพราะมันอยู่ไกลแล้ว ตรงนั้นกับกรุงราชคฤห์อยู่ไกล์ ควรจะไปโปรดพระเจ้าพิมพิสารได้ แต่ว่าต้องไปทดลองวิชา กันก่อนว่า สิ่งที่ได้รู้ได้เข้าใจนี้พูดแล้วคนฟังจะรู้เรื่องหรือไม่ จะเข้าใจหรือไม่ จึงต้องไปทดลองกับปัญจัคคีย์

เมื่อสอนปัญจัคคีย์ ก็ได้ความรู้ว่า อ้อ...เข้าใจ อย่างน้อย ๆ ก็พระโภณทัญญาเข้าใจ พอเทคโนโลยีบลงเข้าใจว่าอะไรเป็นอะไร คือเข้าใจว่า สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ จะดับก็เพราะเหตุดับก่อน นี่เรียกว่าได้หลักการใหม่ขึ้นในวงการฝ่ายจิตฝ่ายวิญญาณ เป็นหลักการใหม่ที่พระองค์ได้ค้นพบ เมื่อเอามาพูดแล้วท่านโภณทัญญาเข้าใจ อีก ๔ รูปนั้นยังงั้นไม่เข้าใจ ยังไม่ได้อะไร ยังงง ๆ อยู่ ก็ต้องสอนต่อไปอีก ๕ วัน

พอสอนไป ท่านเหล้านั้นก็เข้าใจความหมายของสิ่งที่พระองค์ได้ตรัสไว้ แล้วพระองค์ก็ไปเทคโนโลยีนั้นตัดลักษณะสูตร คือในเรื่องเกี่ยวกับความไม่มีตัวไม่มีตน ให้พังอีกทีหนึ่งท่านเหล้านั้นก็เข้าใจ ทรงพอพระทัยว่ามีคนรู้มีคนเข้าใจ การตรัสไว้ของเรายังไม่เป็นหมัน แต่จะเกิดประโยชน์แก่ชนชาวโลกที่มีดวงตามีปัญญาที่พอจะมองเห็นอะไรได้ เลยตั้งใจว่าจะไปสอนต่อไป ประดิษฐานพระพุทธศาสนาให้ตั้งมั่นอยู่จนกระทั้งถึงพวกราบทุกวันนี้

การทำชีวิตให้มีความสุขอย่างถาวร

ที่นี้พากเราในปัจจุบันนี้ ที่เรียกว่าบันถือพระพุทธศาสนานั้น ถ้า เอาหลักธรรมมาจับกันให้ดีแล้ว นำตอกใจอยู่เหมือนกัน หรือว่าพระพุทธ เจ้าเกิดขึ้นมา เรียกว่าพื้นขึ้นมาหรือตื้นขึ้นมาเห็นเข้าคงจะตกใจเหมือนกัน ตกใจว่า เอ๊...น้ออะไรกัน ศาสนาอะไร นี่รู้ป่ะอะไรที่เขาทำไว้ นี่คนทำอะไร สั่นอะไรรือกแกร็ง ๆ ทำไมจุดไฟมากมายอย่างนั้น ถูปเทียนคบันโขมง เมื่อกับจะเผาใบล็อตพ่อคลา นี่เขาทำอะไรกัน?

พระพุทธเจ้าท่านคงจะงเห็นพากเราทำอะไรต่าง ๆ แปลก ๆ คงจะง หรือว่าไปสู่สำนักบางสำนัก เอ็งนีมันสอนอะไรกัน คำสอน เอามาจากไหน มาจากคัมภีร์ไหน เอามาสอนกันนี่ เอ็งไม่ใช่ของฉันนี่ ทำไมเขาเอามาสอนกัน แล้วทำไมคนมากมายอย่างนี้ โอ! แหม! ตื้นกันจริง ๆ ของใหม่ ๆ คนตื้นกันจริง ๆ พระองค์คงจะแปลกประหาดในเรื่องอย่างนี้มากมาย เพราะได้เห็นสิ่งที่มันไม่เหมือนเขา ไม่เหมือนที่พระองค์ได้วางไว้ ได้สอนไว้ ค่อยเปลี่ยนไป แตกແ xen กอไป ออกไป มาก ๆ เข้า จนไม่รู้ว่าต้นเดิมมันเป็นอะไร ต้นเดิมเป็นอย่างไรไปเสียแล้ว

ที่มันเป็นอย่างนี้ก็ เพราะว่าขาดการศึกษาที่แท้จริง ไม่ได้สนใจเพื่อศึกษาให้ได้ความรู้ความเข้าใจอย่างจริงจัง แล้วไม่ได้นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อแก้ไขปัญหาในชีวิต จึงทำให้มืออะไรแปลก ๆ ต่าง ๆ นานา

ครูบาอาจารย์ก็ตั้งถิ่นของตัวขึ้น แล้วก็สอนลูกศิษย์ให้ยัตติดในตัวนั้นแหล่ ในสำนักของตัว ไม่ให้ไปสำนักอื่นต่อไป ให้ติดอาจารย์บ้างติดคำสอนบ้าง...อะไรบ้าง ซึ่งมันใกล้จากหลักการของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าเองไม่ต้องการให้ใครติดพระองค์ด้วยซ้ำไป ถ้าว่าใครจะมาເຂົາພະອອນດີເປັນຫລັກອູ່ ພຣະອອນວ່າ...ໄມ້ໄດ້ ເຄືອຕ້ອງປົງປັບປຸງຮົມເພື່ອໃຫ້ເຂົ້າສົ່ງເທົ່າຂອງຮຽມຮະ ອຍາມາຢືດຮ່າງກາຍຂອງຕາຄະເປັນທີ່ພຶ່ງເພົ່າຮ່າງກາຍນີ້ມັນເປັນຂອງເປົ່ອຍແນ່ ໄນຄົງທນ ໄນດ້າວວະໄຣ ຈະເຂົາມາເປັນທີ່ພຶ່ງໄດ້ຢ່າງໄຣ ພຣະເຈົ້າປັນທິໂກຄລໄປແຜ່ພຣະພຸຖົຈຳ ກຳລົງຈູບທີ່ຝ່າເທົ່າຂອງພຣະພຸຖົຈຳດ້ວຍຄວາມເຄາຮັບ ພຣະພຸຖົຈຳຄາມວ່າ “ທໍາມີມຫາບພິຕຽມາຈູບຝ່າເທົ່າຂອງຕາຄະທີ່ເປັນຂອງສກປຽກ” ພຣະເຈົ້າປັນທິໂກຄລົກປະກາດຄວາມເລື່ອມໄສໃນຫລັກຮຽມດ້ວຍປະກາດຕ່າງ ๆ

แต่ว่าคำที่ພຣະອອນດີຕົວສັບພຣະເຈົ້າປັນທິໂກຄລນັ້ນ ເປັນເຄື່ອງແສດງວ່າຮ່າງກາຍນີ້ໄມ້ໃຊ້ສິ່ງທີ່ຈະເຂົ້າສົ່ງ ແຕ່ມີອີກສິ່ງหนີ່ທີ່ລຶກກວ່ານັ້ນຊື່ເຮົາຄວາມຈະເຂົ້າສົ່ງ ສິ່ງນັ້ນມີອູ່ເປັນອູ່ຕົລອດເວລາໄມ້ໄດ້ສູງຫາຍໄປໃໝ່ແມ່ພຣະອອນດີ ພຣະພຸຖົຈຳທີ່ເປັນເນື້ອເປັນໜັງນິພພານໄປແລ້ວແຕ່ສິ່ງນັ້ນໄມ້ໄດ້ນິພພານໄປໃໝ່ ເປັນສິ່ງທີ່ຍັງອູ່ກັນເຮົາທັງໝາຍຄ້າເຮົາມອງໃຫ້ຊັ້ງ ພົງໃຫ້ ດີດໃຫ້ເວີຍດ ເຮົາຈະໄດ້ເຂົ້າສົ່ງຈຸດນັ້ນ ເຂົ້າສົ່ງລົງນັ້ນໄດ້ ເປັນລົງທີ່ຈະຂ່າຍໃຫ້ເຮົາມີຊີວິດສົດໄສ້ໜັ້ນ ມີຄວາມສົງບັນຫຼັນຕາມສົມຄວາມແກ່ສຳພາພຂອງກາຮປົງປັງ

อันนี้เป็นเรื่องที่สำคัญที่จะอยากซึ่งไปว่า เรายังหลายที่เป็นพุทธ
บริษัท ต้องเป็นผู้รู้จริง ๆ ต้องเป็นผู้ดีนจริง ๆ ต้องเป็นผู้เมิกบานแจ่มใส
จริง ๆ คือรู้...รู้ให้ถูกต้องในแง่คำสอนที่พระผู้มีพระภาคเจ้าสอนไว้ ให้
เข้าใจความหมายของถ้อยคำ ให้เข้าใจเนื้อแท้ของคำที่พระองค์ตรัสนั้น¹
แล้วนำมาทดสอบด้วยการปฏิบัติภายใน วาจา ใจของเราตามแนวนั้น..ทำดู
เรียกว่าต้องทำดู เมื่อนเราระยินดีที่ทำกับข้าว เรียนแล้วไม่ทำมันก็ไม่รู้
ว่าอร่อยหรือไม่อร่อย ก็ต้องนำมาทำดู ปρุ่งดู ชั้นแรกก็เอาตำราวางแผน
บนโต๊ะก่อน สิ่งนั้นใส่เท่านั้น ชั้งกันให้วุ่นวายไป สมัยก่อนคุณยายคุณป้า²
ทั้งหลายเขามีเครื่องชั้ง เขาหยิบใส่ ๆ แต่แกงอร่อย กินหมดหม้อกัน
ทุกราย สมัยนี้ต้องดวงเท่านั้นตักเท่านี้ บางทีต้องมีเครื่องด้วยนะ
ชั้งดวงอะไรงันให้วุ่นวาย เรียกว่าขาดความชำนาญ ยังต้องอาศัยมาตรฐาน
เป็นเครื่องวัดอยู่ยังไม่เก่ง คนที่เก่งแล้วหยิบใส่ ๆ เรียบร้อย รู้ประมาณ
ว่าอะไรควรใส่เท่าไหร่ ทดสอบทำดู พอทำดูแล้ว รับประทานแล้ว..ใช้ได้
อันนี้ใช้ได้...อร่อย ลิ้นเราราชบุํ แต่ขอบคนเดียวมันก็ไม่ได้อีกด้วยให้คนอื่น³
ทานดู เป็นอย่างไร เออ...เข้าที่ ๆ อร่อยดี ใช้ได้แล้ว

วิธีทำกับข้าวันนี้ใช้ได้แล้วจันได ในเรื่องธรรมะที่พระผู้มีพระ
ภาคเจ้าทรงแสดงไว้ก็ฉันนั้น เราต้องนำมาคิดมาตรรองให้ลับเอียด
รอบคอบ แล้วนำมาใช้เป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวันของเรา ปฏิบัติใน
เรื่องอะไร ปฏิบัติควบคุมความคิดของเราให้อยู่ในระบบอันมั่นคงด้วย

อย่าให้คิดวุ่นวาย อย่าให้คิดในทางร้อน ทางเป็นทุกข์ ทางเครัวมองใจด้วยเรื่องอะไรต่าง ๆ พูดง่าย ๆ ว่าอยู่ในโลกได้อย่างไม่ต้องปวดหัว ไม่ต้องเป็นทุกข์ขนาดปวดหัวมัวตา

ญาติโยมเคยปวดหัวใหม่ นั่งกลุ่มใจจนปวดหัว กลุ่มใจจนนอนไม่หลับ อาการที่เกิดขึ้นเช่นนั้นแสดงว่าเรายังไม่จัดการในขบวนการของชีวิต เรายังไม่รู้อะไรอันเป็นแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง จึงได้มีการปวดหัวมัวตา หรือมีอาการนอนไม่หลับ เป็นทุกข์อย่างนั้นอย่างนี้ นั่งกลุ่มใจด้วยเรื่องนั้นเรื่องนี้

เข้ากลุ่มไปทำไม้ เรื่องอะไรที่จะต้องกลุ่ม ปลงไม่ได้ วางไม่ได้ แล้วก็ทุกข์เรื่อยไป ช้ำแล้วช้ำอีก ละครจากเดียวกัน แสดงแล้วแสดงอีก ในเวที ศิօจิตของเรามิรู้จักปิดจากกันเสียที แล้วก็ไม่รู้จักว่าจะปิดจากอย่างไร เปิดอ้าอยู่ตลอดเวลา แสดงเรื่อยมิรู้จักปิด ก็เป็นทุกข์ແย়ไป

นี่แหละเขาเรียกว่าเป็นทุกข์เจียนตาย หรือว่าเป็นทุกข์จนตาย ไอ้สัน្តุกจนตายนี่มันแบบหนึ่ง เป็นทุกข์เจียนตายมันก็เป็นอีกแบบหนึ่ง ที่นี่เราไม่ควรจะนั่งเป็นทุกข์แบบนั้น ให้บอกกับตัวเราปอย ๆ ว่า เป็นชาวพุทธไม่ควรจะนั่งเป็นทุกข์ นอนเป็นทุกข์ เดินเป็นทุกข์ เป็นชาวพุทธ ต้องเป็นผู้รู้ว่าสภาราพจิตของเราวาเลานี้มีอะไรอยู่ในจิตของเรา มีความเป็นอะไรมิอยู่ในใจของเรา มีความทุกข์เรื่องอะไร มีความร้อนใจเรื่องอะไร มีความวิตกกังวลในเรื่องอะไร มีปัญหาอะไรเกิดขึ้น ให้คิดให้เข้าใจ

คิดแล้วว่าต้องลงทะเบียนน้อยกว่าให้มันเรื่องของญี่ปุ่นใจของเรา ต้องลงทะเบียนให้มันทะลุปูรุ่งไปเลย ให้มันเข้าใจในสิ่งนั้นถูกต้องว่าอะไรเป็นอะไร แล้วมันจะไม่เกิดช้ำอีกต่อไป เพราะเรารู้จักหน้าตามันเรียบร้อยแล้ว มันก็ไม่มา

เหมือนข้อมูลคนจำหน่ายได้มันก็ไม่มา แต่ว่าข้อมูลเดียวที่มันอาจจะมาอีก มาถึงฝ่าเจ้าทรัพย์เสียเลย แต่ว่ากิเลสนั้นถ้าเรารู้จักหน้าตามันดีแล้วมันก็จะไม่มีโอกาสจะมาрабกวนเรารอีกต่อไป

เราจึงต้องใช้สติใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาไว้ต่อตัวเวลา คอยดู
ใจของเราว่า กำหนดที่ใจ เรียกว่า เอาใจมาดูใจนั้นเอง ใจตัวแรกก็
หมายถึงสติ หมายถึงปัญญา แล้วก็ดูความคิดของเราที่มันเกิดขึ้น
ในขณะนี้ว่ามันเกิดอะไรขึ้น เกิดอะไรโผล่ในเรื่องอะไร สิ่งนั้นมันคืออะไร
เป็นสิ่งที่น่าอยากรู้ได้ อยากมีเหมือน อยากจะเป็นเหมือน มันໂกรขออะไร ໂกรขอ
คนนั้น คนนั้นคือใคร ทำไม่เราไปໂกรขอเขา เชาทำอะไรให้เราໂกรขอ เขา
ทำอะไรให้เราໂกรขอ...ตามตัวเอง เช่าว่าอย่างนั้น

เอ็ง! คนที่มันแสดงอาการอย่างนั้นเป็นคนฉลาดหรือว่าเป็นคนโง่ เราก็ตอบได้ว่าเป็นคนโง่ แล้วถ้าเราไปโทรศัพท์คนโง่ ใครจะกว่าใคร เราถามตัวเราว่า ใครจะกว่าใคร คนคนนั้นทำให้เราโทรศัพท์ มันโง่อุ้ยแล้ว แล้วเราไปโทรศัพท์มันอีก ใครจะกว่าใคร เอ๊กุใจกว่ามันเสียแล้ว ถ้ารู้สึกว่า กูใจกว่ามันแล้ว กูใจทำไม่ เรามันต้องฉลาดกว่าคนนั้นซิ เพราะคนนั้น

มันโง่แล้วทำไม่เราไปโง่กว่ามันอีก เราไม่ควรจะเป็นที่สองของใครในเรื่องความโง่ เมื่อเขาโง่แล้วเราจะโง่เป็นคนที่สองทำไม่ เราควรจะฉลาดเสีย ฉลาดก็ไม่กรอดซิ ฉลาดก็ไม่เกลียดคนนั้น แต่ว่ามีความเมตตาต่อคนนั้นขึ้นมา

ฝ่ายกุคลมันเกิด แหม...น่าเมตตา น่าสงสาร ทำอย่างไรนะจัง จะให้คนนั้นไม่แสดงอาการอย่างนั้น เราจะสอนเขาอย่างไร จะพูดกับเขาว่ายังไรเพื่อให้คนนั้นได้รู้ว่าสิ่งนั้นมันไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมที่จะพึงกระทำจะทำอย่างไร นี่จิตเป็นกุคล ตัวนี้มันเป็นกุคลเกิดขึ้น แล้วเราหาทางช่วยเหลือเขา เราก็ไม่ต้องไปกรอดเข้าบ่อຍ ๆ

บางคนกรอดบ่อຍ ๆ เหมือนคนที่เป็นนายกรัตน์ใช่ กรอกก์ทุบคนใช่ อะไรมืออยู่ใกล้ก็ตีมันเลย ดี อื้อ! เวลางานลงก็ไม่เอา เวลากินลงกินมาก ๆ มาเล่าให้อาตามาฟัง อาตามาบอกกว่าถ้าเข้าฉลาดกว่าคุณนายเขาก็ไม่มาเป็นคนใช้ของเรารอ ก เราจะไปเข็นอะไรมันนักหนา เพราะว่ามันโง่ มาจากบ้านนกมันไม่ประสีประสา แล้วที่เราไปกรอดเด็กคนนั้น มันจะโง่กว่าเด็กคนนั้นนะ..คิดดูให้ดี พอบอกอย่างนั้นเกิดปัญญาขึ้นมาทีหลังไม่ดุเด็กคนนั้นแล้ว ค่อย ๆ สอน ค่อย ๆ บอก ค่อย ๆ เตือนไปรู้สึกตัวขึ้นมา

คนเรามันทำอะไรโดยไม่รู้ ไม่รู้ว่าเราโง่ ไม่รู้ว่าเรามันเป็นอะไรขึ้นมาเราไม่รู้ แล้วทีนี้ก็ทำเรื่อยไป กรอดเรื่อยไป ด่าเขาเรื่อยไป ทำให้

เข้าเจ็บทั้งกายทั้งใจ ทำบ่อຍ ๆ เดี่ยวมันໂගຮອບชັ້ນມາບັງລ່ວ່ມ ຄໍາຄົນໃຊ້ຜູ້ຫຼົງ
ກີມຳກຣະໄຣ ດົນໃຊ້ຜູ້ໜ້າຢູ່ໄປທ່າວ່າໄວມັນບ່ອຍ ๆ ມັນເກີດອາຈົມໝີຂຶ້ນມາ ເປົ້າຍ!
ເຂົ້າໃໝ່...ເຮືອບຮ້ອຍ ໄດ້ໄປວັດກັນເທົ່ານັ້ນເອງ ມັນກີມໄດ້ເຮື່ອງ...ອ່າງນີ້
ໄຟໄດ້ ເຮົາຍ່າໄປທ່າວ່າຍັ້ນ ເຮົາຕ້ອງນີກວ່າມີອະໄຣເກີດຂຶ້ນ ຕ້ອງຕັ້ງປັບຫາ
ຄາມ ອະໄຮ...ນີ້ອ່າວີ? ອະໄວມັນເກີດຂຶ້ນໃນໃຈຂອງເຮົາ...ເຮົາກີ້ວັ້ນ ໄມ່ຕ້ອງໄປຄາມ
ໂຄຮຮອກ ກີ້ວ່າຄວາມໂກຮອມມັນເກີດຂຶ້ນ ໂກຮອໂຄ ໂກຮອເຕັກຄົນໃຊ້ ມັນທ່າວ່າໄຣ
ໃຫ້ໂກຮອ ມັນທ່າມີຄູາໄມ່ຕ້ອງ ດົນທ່າມີຄູາໄມ່ຕ້ອງນີ້ຄວາມໂກຮອມໜ້ອງພວະ
ມັນຍັງໄມ່ຮັ້ງ ແລ້ວເຮົາສອນມັນແລ້ວຫົວໜ້ອຍັ້ງ ມາອຸ້ມໃໝ່ມາຝາກຕົວກັບເຮົາເປັນ
ດົນໃຊ້ແລ້ວເຮົາສອນເຂົາຫົວໜ້ອຍັ້ງ ອ້ອ...ຍັ້ງໄມ່ໄດ້ສອນ ໄມໄດ້ສອນ ໄກສິດ
ອ້າວ...ກຸພິດເອງ ພຶດຄຽ້ງແຮກແລ້ວພຶດຄຽ້ງທີ່ສອງອັກ ໄປໂກຮອເຂົາອັກ ໂກຮອ
ໄມ່ພອໄປທຸບເຂົາອັກ ນີ້...ຍຶ່ງພິດໃຫຍ່ ຄໍາມັນໄປບັນອາດຕ່າງໆມີເຮື່ອງຂຶ້ນໂຮງພັກ
ມີຄວາມພິດໜັງສືອພິມພົງໜ່າວ່າຄຸນນາຍບ້ານນັ້ນຕີ້ຫົວຄົນໃຊ້ ເລີຍໜ້ອໃຫຍ່ໂຕ
ໄປກັນໃຫຍ່ແລ້ວ ເວ...ໄມ່ໄດ້ການແລ້ວ ກຸນື່ມັນເລອະໃຫຍ່ແລ້ວ ຕ້ອງເລີກທີ່
ເລີກທີ່ ກີ້ວ້າຂຶ້ນ ມັນກີເລີກໄດ້ ກີມໂມໂທໂສີຕ່ອໄປ

เรื่องอื่นก็เหมือนกัน ไม่ว่าอะไรที่มากกระแทกจิตของเราราเกิดอะไร ก็ติดความรัก รักอะไร ชอบอะไร รักจนเป็นทุกข์เหมือนเด็กหนุ่มเด็กสาว รักจนเป็นทุกข์ กินไม่ได้นอนไม่หลับ “ถ้าไม่มีเธอฉันอยู่ไม่ได้” แล้วทำไมเมื่อก่อนอยู่ได้ เพิ่งมาอยู่ไม่ได้มีอะไรวันมานี้เอง นี่มันเป็นความโง่แบบหนึ่ง ไม่ใช่เรื่องอะไร...ความโง่ แต่ไม่มีใครบอกให้รู้ว่ามันเป็น

ความโง่ นิกว่าเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าเราซื้อทรงต่อเขา รักษา....ยอมตาม เอ็งมันได้เรื่องอะไร รักจนตัวตาย แล้วตายแทนได้ มันก็ไม่ได้เรื่องอะไร ขึ้นมา ไม่ได้ตามเพื่อขอรอมอะไร ถ้าตายเพื่อขอรอมมันค่อยยังชั่วหน่อย สู้เพื่อขอรอมนี่ค่อยยังชั่ว

มีคุณยายคนหนึ่งอยู่จังหวัดพัทลุง ชื่อคุณยายเยี้ยอนแก้วชลูกชาย กับอกลูกว่า เอօ...ลูกเอี่ย จะบวชแล้วนะ เวลาทำขอณอย่าเอาเหล้า มา กินกันนะลูกนะ ให่น ๆ จะบวชแล้วให้มันเป็นบุญเป็นกุศลจริงจังหน่อย"

ลูกมันดื้อ ไปเอาเหล้ามาเลี้ยงเพื่อน เต้นรำสนุกสนาน พรุ่งนี้ จะบวชแล้ว วันนี้ลูกให้เต็มที่หน่อย คุณแม่เข้าไปห้าม มันก็ไม่รู้เรื่อง คุณแม่ก็เลยประท้วง เรียกว่าเพื่อขอรอม ประท้วงเพื่อขอรอม ทำให้ตัวตายไปเลย กินยาตาย แมตายนายเลยไม่ต้องบวชลูกในวันนั้นแม่ตายเสียก่อน

การตายของแม่คันนี้ก็ยังดีอู๊ เรียกว่าตายประท้วงขอรอม ตายเพื่อขอรอม ตายประท้วงขอรอม ไม่ใช้ตาย เพราะเรื่องอื่น เรียกว่าลูกมัน ไม่เอาไหนแล้ว อยูไปทำไม้ตายเสียดีกว่า อย่างนี้มันพอใช้ได้ แต่ว่า อย่าตายดีกว่าอยู่สอนลูกต่อไปดีกว่า แมเยี้ยอนแก้วทำไม่ถูก ไปตายเสีย ทำไม...ควรอยู่ จะได้สอนลูกต่อไป อย่างนี้มันก็จะใช้ได้

เราจึงต้องคิดต้องมองในเรื่องปัญหาชีวิตอยู่ตลอดเวลา อะไรเกิดขึ้นก็ต้องมีสติมีปัญญากำกับไว้ แล้วก็จะไม่เกิดอารมณ์อะไรขึ้น ไม่โกรธ ไม่เกลียด ไมริษยา ไมพยาบาท ไมใจร้อนใจเร็ว ใจเย็น ๆ

บอกตัวเองไว้แล้วค่อยคิดค่อยตรวจ ค่อยจัด เรื่องมันก็ไม่มาก มันไม่สำคัญ สิ่งทั้งหลายก็จะเรียบง่าย

ถ้าเราทำอย่างนี้บ่อย ๆ ความสุขก็จะเกิดขึ้นในชีวิตของเรา เป็นสุขที่ไม่มีทุกข์ คือไม่มีทุกข์ต่อไป เรียกว่าชาวน้ำบ้านว่าเป็นสุข แต่ถ้าพูดในแง่ความจริงมันก็ไม่ใช่ความสุข แต่มันเป็นความปกติทางจิตที่เป็นสภาพดั้งเดิมอย่างนั้น สมมติซึ่งว่าเป็นสุขก็แล้วกัน เพราะไม่เรียกอย่างนั้นก็ไม่รู้จะเรียกอย่างไร ก็เรียกว่าเป็นสุขถาวร อยู่ในจิตใจของเราตลอดไป เพราะเราตั้งใจประพฤติตั้งที่กล่าว

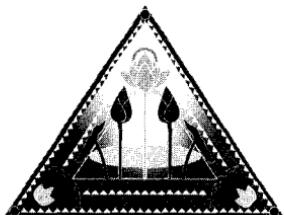
ดังได้แสดงมาก็พอสมควรแก่เวลา ขออภัยไว้แต่เพียงเท่านี้

.๓.

ກາງເຈົ້າ

ท่านสักูณ พู้มีความสนใจในครรภ ทั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาครรภะ อันเป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในการส่งบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

เช่าวันอาทิตย์นี้ ครรภชาติอำนวยให้พวกเราทั้งหลายที่ตั้งใจจะมาวัดได้มากันอย่างสุขสันติ เพราะ ๒ - ๓ วันมานี้ฝนตกเช้า ๆ ตกเย็น ๆ ทุกวัน ๆ แต่พอถึงวันอาทิตย์ก็เปิดช่องว่างให้หน่อย พ่อที่จะให้เราทั้งหลายที่สนใจครรภะได้มารับฟังกรรมกันตามปกติทั่ว ๆ ไป และได้ทำบุญตักบาตรที่ลานหินด้วยความสุขใจ

๒ - ๓ วันนี้พระไม่ได้จันท์ที่ลานหิน ฝนมันตกรดต้องไปจันตามกฎวันนี้นับว่าปลodor ไปร่วม เรามาทำดีกันมั่นก็ได้สิ่งที่เป็นความดี เป็นความ

สุขทางใจ ธรรมชาติดินฟ้าอากาศก็พลอยอ่าน่วยให้ในบางครั้ง แต่ บางคราวก็ขัดคอเอาเหมือนกัน เราอย่าไปเป็นทุกข์หรือว่าเป็นอะไร กับธรรมชาติ เพียงแต่รู้ไว้ว่าธรรมชาติมันเป็นอย่างนั้น เราจะไปบังคับ ไม่ได้ขอร้องไม่ได้ ริwan ก็ไม่ได้ มันเป็นเรื่องที่เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ ซึ่งเราเรียกว่าธรรมชาติ

อริยมรรคเมืองค์ ๔ : ทางสายเดียวที่ทุกคนต้องเดิน

ในหลักพระพุทธศาสนาของเรานั้นโดยเฉพาะในอริยมรรคเมืองค์ ๔ ที่พระผู้มีพระภาคแสดงไว้ เริ่มต้นด้วยลั่นมาทีภูมิ...ความเห็นชอบ สัมมา ทิภูมิ...เป็นความเห็นชอบ นี้เป็นตัวสำคัญ เป็นตัวนำ เป็นตัวปัจญาที่จะ ให้ตัวอริยมรรคคงคืบอีน ๆ พลอยสมบูรณ์ขึ้นด้วย

ขอให้เข้าใจนิดหนึ่งในเรื่อง อริยมรรคเมืองค์ ๔ คือ หมายความ ว่า ทางเอกทางเดียวซึ่งเรียกว่าอริยมรรคนี้ประกอบขึ้นด้วยเครื่องประกอบ ๔ อย่าง จึงเรียกได้เต็มยศว่าอริยมรรคเมืองค์ ๔ ถ้าพูดว่า มรรค ๔ นี้มันก็ไม่สมบูรณ์ อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ คือเข้าใจผิดว่ามรรค นี้มี ๔ ทาง, ๔ สาย, ๔ ตอน อะไรต่าง ๆ ซึ่งไม่ตรงกับความมุ่งหมาย ที่พระองค์ตรัสไว้ พระองค์ตรัสว่า อัปปัชชังคิกิ อริยมัคโค...อริยมรรคนี้ ประกอบขึ้นด้วยองค์ ๔

คล้าย ๆ กับวัตถุบางอย่างเหมือนกับเชือก เชือก ๓ เกลียว
เชือก ๕ เกลียว เชือก ๗ เกลียว ยิ่งใหญ่ขึ้นมันก็มีเกลียวมากขึ้น
เชือกเล้นเดียวแต่ว่าเกลียวมีมากก็ร่วมกันเข้าเป็นเล้นเดียวเหมือนเล้น
ลดให้ญี่ ๆ รวมกันเข้าอย่างนั้น หรือเหมือนกับสายโทรศัพท์ สายไฟฟ้า
ที่หุ้มด้วยยาง ข้างในมีเล้นมากมายแต่หุ้มไว้ข้างนอกดูเหมือนกับเป็นเล้น
เดียวฉันได้ อธิบายครमีองค์ ๔ ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้ก็
ประกอบชั้นด้วยเครื่องประกอบ ๔ อย่าง รวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
เรียกว่า “มัคคุสสมังค์” มารคสมังค์ นี้หมายความว่า รวมกันเป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกัน ประกอบเพิ่มกำลังกันเข้าเป็น ๔ อย่าง แต่ว่าเป็นทางออก
ทางเดียว เป็นทางที่จะให้บุคคลหลุดพ้นไปจากความทุกข์ เรียกว่า ‘อธิบัณฑุ’

มรรค กับล้วงทางนั้นแหล่ง เป็นทางเดิน ทางเดินตามปกติ
เข้าเรียกว่า ‘มรรค’ เหมือนกัน เช่นทางรอยนต์ ทางเดินเท้า ทางอะไร
อย่างนี้ก็เรียกว่ามรรค ในประเทศไทยเดิมเมื่อหลุดพ้นเป็นอิสระภาพแล้ว
ชื่อถนนเข้าเรียกว่ามรรคทั้งนั้น แต่ว่าเขียนเป็นแบบล้านสกุลว่า มรรค
มรรคานั้น มรรคนี้ ใช้คำว่ามรรคนี้แหล่งเป็นชื่อของถนนต่าง ๆ ทางเดิน
นี้เข้าเรียกว่ามรรค แต่ว่ามรรคพิเศษที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้เรียกว่า
อริยมรรค หมายความว่าทางที่จะไปจากข้าศึก

ອົບ ແປລວ່າ ຂ້າຕິກ ຍັງ ແປລວ່າ ໄປ

ศรียะ ศิริไปจากท้าศึก ห่างจากท้าศึก

บุคคลที่เรียกว่า ‘อริยบุคคล’ ก็คือบุคคลที่ห่างจากข้าศึก ข้าศึก ก็คือตัวกิเลส หรือว่าตัวความทุกข์ที่ทำให้เกิดปัญหาในชีวิตประจำวัน ท่านเหล่านั้นมีจิตใจห่างไกลจากข้าศึกเหล่านั้น ข้าศึกเหล่านั้นก็อยู่ห่างจากท่าน ไม่เข้าไปแตะต้องท่านอีกต่อไป ก็เรียกว่าเป็นอริยบุคคล

หรือที่เราเรียกว่าอริยชน หรืออารยชน มันก็มีความหมายเหมือนกัน ว่าเป็นผู้ห่างไกลจากความชั่ว ห่างไกลจากกิเลสอนันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ด้วยประการต่าง ๆ จึงเรียกว่าเป็นอริยะ เพราะฉะนั้นบุคคลใดที่เขารียกว่า ‘อริยชน’ ก็เป็นคนที่ห่างจากความชั่ว

คำนี้พระผู้มีพระภาคตรัสบ่ออยู่ ๆ เมื่อเห็นครูทำอะไรผิด ไม่ถูกต้อง พระองค์ก็มักจะตรัสว่า อริยชนเขาไม่ทำกันอย่างนี้ คนนั้นก็เกิดความสงสัยว่าอริยชนนั้นเขาทำกันอย่างไร พระองค์ก็แสดงให้ฟังว่าเขาทำอย่างนั้น ๆ ซึ่งเป็นการถูกต้อง เพราะฉะนั้นครูที่ถูกเรียกว่าอารยชนก็ตาม ก็เป็นคำเตือนใจว่าเรานี้เป็นคนอยู่ห่างจากความชั่ว ห่างจากความทุกข์ ความเดือดร้อนทางใจ จึงஸัมเชือที่เข้าตั้งให้แก่เรา หรือเราเรียกตัวเองว่าเป็นอริยชน ก็ควรจะอยู่ห่างจากสิ่งชั่วร้ายอันจะเป็นเหตุให้เกิดปัญหา ในชีวิตประจำวัน การที่จะอยู่ห่างจากสิ่งชั่วร้ายก็ต้องปฏิบัติตามอริยมรรคเมืองค ณ เรียกว่าเป็นอริยปฏิปทา ปฏิปทา ก็คือการปฏิบัติหรือว่าการเดินทางนั้นเอง เดินไปตามมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๔ ก็จะเป็นเหตุให้เราพ้นไปจากความทุกข์ความเดือดร้อนในชีวิตประจำวัน

องค์ประกอบของปริยมรุ่นมีองค์ ๔

ခုရီယမ်ရူကလေးအားလုံးကိုပြန်လည်ဖွံ့ဖြိုးစွာပေါင်းပေါင်းသွေးပေးလိုက်ရန်

สัมมาทิภูติ...ความเห็นชอบเป็นตัวนำ แล้วก็ สัมมาสังกัดปะ...

ความคิดชอบ สัมภาษณ์...การพูดชอบ สัมภาษณ์มั่นคง...การกระทำชอบ
สัมมาอาชีวะ...การเลี้ยงชีวิตชอบ สัมมาภัยามะ..ความเพียรชอบ
สัมมาสติ...ความระลึกชอบ สัมนาสมารี...ความตั้งใจมั่นชอบ

สัมมาทิฎฐิ : มีความเห็นชอบด้วยปัญญา

๕ อายุ่ง ต้องเข้ามาผลักกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
ความจริงก็เป็นอันเดียวกันอยู่ในตัว คือว่าเมื่อมีอันหนึ่ง อันอื่นมันก็พลอย
เกิดขึ้นด้วย เช่นเรามี สัมมาทิฏฐิ...ความเห็นชอบ สัมมาสังก์ปะ...ความ
คิดก็เป็นไปในทางที่ชอบ การพูดก็เป็นไปในทางที่ชอบ การกระทำก็เป็น
ไปในทางที่ชอบ อาศัยว่างก็เป็นไปในทางที่ชอบ ความเพียรพยายามก็ต้อง
เป็นไปในทางที่ชอบ การระลึก ความตั้งใจก็ย่อมเป็นไปในทางที่ถูกที่ชอบ
ทั้งหมด มันสำคัญอยู่ที่ตัวนำ ถ้าตัวนำเกิดขึ้นตัวตามก็ตามไปเป็นอัน
เดียวกัน เมื่อมองเรางับเชือกที่ต้นเชือกรหรือที่ตรงกลางหนึ่ง มันก็เหมือน
จับเชือกไว้ได้ทั้งเส้นฉบับ อริยมรรคมี ๔ นี้ ถ้าเรางับต้นขี้วัวคือ
สัมมาทิฏฐิ...ความเห็นชอบได้ สิ่งอื่นก็เลยตามไปหมด

ที่เรียกว่าสัมมาทิภูษิ ขอทำความเข้าใจลักษณะน้อยว่า คำว่า ‘ทิภูษิ’ แปลว่า ความเห็น มันเป็นคำกลาง ๆ ที่ภาษาไทยเราเรียกว่า ‘ทฤษฎี’ ทฤษฎีมันเป็นคำสันสกฤต คำบาลีว่า ‘ทิภูษิ’ ก็อันเดียวกันนั่นแหล่ เป็นคำเดียวกัน ทฤษฎีคือความคิดความเห็นในเรื่องอะไร ๆ ต่าง ๆ ทิภูษินี้เป็นคำบาลีก็หมายความว่าเป็นความเห็น เป็นคำกลาง ๆ ยังไม่ได้มีข้อ แต่ถ้าเอารัต្តาสัมมามาใส่ไว้ข้างหน้าก็เรียกว่า สัมมาทิภูษิ แปลว่าความเห็นชอบ

มารร้ายของการเดินสู่ทางชีวิตที่ประเสริฐ

มิจฉาทิภูษิ ก็แปลว่าความเห็นผิดไป ออกไปนอกลุ่นออกทาง เรียกว่า มิจฉาทิภูษิ

ทิภูษิสัมปันโน แปลว่าบุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิภูษิ ทิภูษิสัมปันโนนี้ มุ่งไปในทางดี หมายความว่าคนนั้นมีความคิดเห็นในทางที่ดี ที่ถูกที่ชอบ เป็นสัมมาทิภูษิบุคคล

ทิภูษิวิปันโน ผู้ที่วิปริตในทางทิภูษิ หมายความว่าเป็นคนเห็นผิด ไปด้วยประการต่าง ๆ ไม่เข้าแนวกับใคร ๆ ไม่ตรงตามหลักคำสอนในทางพระศาสนา เรียกว่า ทิภูษิวิบัติ คนที่เป็นทิภูษิวิบัตินี้มักจะเป็นภัยแก่ สังคม อยุ่ในที่เด็กสร้างปัญหา แต่ทิภูษิสัมปันโน ผู้ถึงพร้อมด้วยทิภูษินั้น ท่านหมายถึงบุคคลที่มีความเห็นในทางที่ถูกที่ชอบ มีความประพฤติดีงาม

อยู่ในที่ใดก็ทำแต่ประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น เป็นพวกราษฎร์สัมมาทิภูมิ จะเป็นชาวบ้านหรือชาววัดก็ตาม ถ้ามีสัมมาทิภูมิแล้วชีวิตก็เป็นประโยชน์

ชาววัดหรือชาวบ้านก็ตาม ถ้าทิภูมิวิบัติก็ทำแต่ปัญหาให้เกิดขึ้นด้วยประการต่าง ๆ เพราะความเห็นมั่นผิดเสียแล้ว การคิด การพูด การกระทำ การสมาคมของเรื่องต่าง ๆ ก็พลอยออกไปนอกลุ่นออกทางไปหมดทำให้เกิดความเสียหาย

เพราะฉะนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงเห็นว่าตัวสัมมาทิภูมนี้ เป็นตัวสำคัญที่จะนำมาไว้ในเบื้องต้น ตัวสัมมาทิภูมิถ้าจะพูดไปแล้วก็คือ ปัญญา นั่นเอง แปลว่าปัญญาที่เห็นชอบ เห็นถูก เห็นตรง ตามเรื่องที่ควรจะเป็นตัวนำ คือในเชิงปฏิบัตินี้มั่นท้องมีปัญญาขึ้นต้น แต่่าว่าในการเรียนให้เรียนตามลำดับ เขาเรียกว่าเรียนเรื่องศิล เรื่องสมารธ เรื่องปัญญา นั่นเรียนรู้ความหมายของศัพท์แสงในทางธรรมะ แต่ถ้าลงมือปฏิบัติมันต้องเอาปัญญานำก่อน เพราะถ้าปัญญาไม่นำก็จะผิดทางได้จ่าย

เช่นเราจะรักษาศีลก็ต้องใช้ปัญญา จะฝึกสามารถมั่นก็ต้องมีปัญญา จะให้ทานก็ต้องมีปัญญา จะทำอะไร ๆ มั่นก็ต้องใช้ปัญญาเป็นผู้นำ ถ้าไม่มีปัญญาเป็นผู้นำมันก็ไปผิดทาง

เหมือนญาติโยมทั้งหลายที่มาวัดก็เรียกว่ามาวัดด้วยปัญญา แต่ถ้าคนไม่มีปัญญา ก็ไปสนานม้า เพราะวันนี้เขามีการแข่งม้า หรือว่าไปเที่ยว

ไปต่อเรื่องความลุกสนานเพลิดเพลินทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ในทางพอกพูนกิเลสตัณหาด้วยประการต่างๆ แต่ถ้ามีสัมมาทิวัชชี มีปัญญาเป็นผู้นำ ก็ติดว่าควรจะมารวัด ควรจะศึกษาธรรมะหรือมาหารา ความสงบใจ เพิ่มอาหารใจ ให้กำลังใจให้มากขึ้น จะได้มีกำลังสำหรับ เอาไปต่อสู้กับความทุกข์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน นี้เป็นตัว สัมมาทิวัชชี คือ ตัวปัญญานำอยู่

เราจะคิดอะไร จะพูดอะไร จะทำอะไร จะไปเกี่ยวข้องกับใครใน
ธุรกิจการงานอะไรตาม ถ้ามีปัญญานำแล้วสิ่งทั้งหลายจะเป็นไปในทาง
ที่ถูกต้อง แต่ถ้าไม่มีปัญญาก็เป็นตัวนำสิ่งทั้งหลายจะเกิดความผิดพลาด
เสียหาย บรรดาความทุกข์ความเดือดร้อนทั้งหลายที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของ
เรานั้นก็เพราะประสาจากปัญญา ไม่เข้าใจเรื่องนั้นถูกต้องตามสภาพที่ควร
จะเข้าใจ เลยเข้าออกไปด้วยประการต่าง ๆ ทำให้เกิดความเสียหาย

โดยเฉพาะเด็ก ๆ ที่อยู่ในวัยรุ่น ถ้าปราศจากปัญญาชีวิตอาจจะ
เข้าได้ง่าย แต่ถ้ามีปัญญาประคับประคองชีวิตก็จะเป็นไปในทางที่ถูกที่ชอบ
แต่ว่าลำพังของเด็กเองมันยังคิดอะไรไม่ค่อยได้ เพราะเขาไม่มีความคิด
ในเรื่องอะไรต่าง ๆ ที่ถูกต้องเท่าใดนัก นอกจากว่าให้ไปตามอารมณ์
และสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมจะจุงจิตใจของเข้าไปในรูปต่าง ๆ จุงไปใน
ทางสนุกสนานเพลิดเพลิน อะไรในรูปอย่างนั้น ผู้ใหญ่จึงต้องค่อย
ประคับประคองให้เด็กเหล่านั้นเป็นสัมมาทิฐิสุบุคคล คือค้อยชี้แจง

แลสตงเหตุผลให้เข้าเข้าใจว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรควรกระทำ อะไรไม่ควรกระทำ ถ้าทำอย่างนี้ผลจะเป็นอย่างไร ทำอย่างนั้นผลจะเป็นอย่างไร ผู้ใหญ่คือพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ หรือว่าพระเจ้า พระสงฆ์ที่อยู่ในวัดช่วยซึ้งแนะนำให้คนเหล่านั้นเข้าใจ

สมัยนี้เขามีหลักการแนะนำแก้กันอยู่ปอย ๆ ที่ในกระทรงศึกษา
นี้เขามีเรื่อง ‘แนะนำ’ กัน แต่ว่าแนะนำว่าควรจะไปเรียนอะไร เช่น
จบชั้นม.๓ แล้วควรจะไปเรียนอะไร เขาก็แนะนำให้ว่าวิชาความรู้
ขนาดนี้ควรจะไปเรียนอะไร ฐานการเงินขนาดนี้ควรจะไปเรียนอะไร เขาก็
แนะนำให้ นั่นเป็นการแนะนำการเรียน

แต่ว่ายังไม่มีการแนะนำในเชิงสัมมาทิปฏิ การแนะนำในเชิงสัมมาทิปฏินี้ยังทำกันน้อยไป ถ้าหากว่าเราไม่เพิ่มการแนะนำในทางสัมมาทิปฏิ เด็กของเราก็จะเข้าออกไปกลุ่มอุกกา�าได้ง่าย เพราะอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องจุจุลแล้วสิ่งแวดล้อมนั้นคนสร้างขึ้นในทางที่จะมุ่งเอาปัจจัยเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้มุ่งเพื่อสร้างคนให้เจริญด้วยปัญญาด้วยความคิดในทางที่ถูกที่ชอบ ทำเพื่อเอาสถานศึกษา เช่นสถานที่เริงรมย์ต่าง ๆ ที่เข้าสร้างขึ้นจุดมุ่งหมายก็เพื่อเอาสถานศึกษานั่น มีการลงทุนก็ต้องห่วงกำไรมากเป็นเรื่องธรรมดា ในสถานที่เหล่านั้นก็ต้องมีสิ่งสนับสนานยั่วอารมณ์ให้คนเพลิดเพลินหลงใหลในสิ่งเหล่านั้น ยิ่งในสถานที่ไม่พอต้องเอาไปออก石榴ัคค์เพื่อจูงใจคนให้มาเที่ยว เด็ก ๆ ก็ชอบไป ไม่ไปแต่เด็กหรือก

พ่อแม่ก็ไปด้วย ความจริงมันก็ต้องมีอกกันคือไปทั้งพ่อแม่และเด็ก พ่อแม่ไปนี่จะได้ไปเป็นพี่เลี้ยงค่อยซื้อขายแบบอาการล่าร์ให้เด็กเหล่านั้นได้รู้ว่าอะไรเป็นอะไร ให้รู้ตามสภาพที่เป็นจริงของเรื่องนั้น ๆ เด็กก็จะไม่หลงให้ไปเพลิดเพลินในสิ่งเหล่านั้น ค่อยซื้อขายแนะนำให้เข้าเข้าใจ เช่น

ซึ่งจะว่า...นี่แหล่งสิ่งเหล่านี้ดูเพียงครั้งเดียว ก็พอแล้ว เพราะว่า มันแสดงช้ำ ๆ ชากร ๆ เรา마다ูที่ไม่มันก็เป็นอยู่เพียงเท่านี้ ไม่มีอะไร ก้าวหน้าไป เรา마다ูเพื่อให้รู้ว่าเข้าทำอย่างไร เข้าแสดงอะไร แล้วก็ เท่านั้นเอง แต่ว่าสิ่งที่เราควรจะศึกษาในสถานที่นี้ว่ามีอะไรควรจะเป็น คติสอนใจเราได้บ้าง มันก็อาจมีอยู่ในนั้นบ้าง คือในความทุกข์มันก็มี ความสุขอยู่ในความช้ำมันก็มีความดี ในความเลื่อมมันก็มีความเจริญ ช่อนอยู่เหมือนกัน แต่ว่าคนที่ตามไม่มีเวร์ก็มองไม่เห็น เพราะมองผิดเพิน ไม่ได้คิดนึกตรึกตรองแหงตลอดลงไปในเรื่องนั้น ๆ จึงไม่เกิดปัญญา ผู้ใหญ่มีความองเห็นกับอกให้เด็ก ๆ ได้รู้ว่าในสิ่งนั้นมันมีอะไรช่อนอยู่ มันมีอะไรเป็นคติ เป็นข้อเตือนจิตสะกิดใจให้เราได้คิดได้นึกในทางที่ถูก ที่ชอบ เด็กก็จะได้ปัญญาจากเรื่องนั้น

แม้การดูโทรทัศน์ในบ้าน ผู้ใหญ่นั่งดูด้วยพร้อมกับเด็กก็มี โอกาสที่จะสอนเด็กเหมือนกัน สอนในเรื่องที่เด็กได้เห็น ซึ่งให้เห็นว่านั่นเป็น เรื่องของความไม่ดี นั่นเป็นเรื่องของความดี ความถูกต้อง เราไม่ควร จะประพฤติในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เราเกิดมาเพื่ออยู่อย่างถูกต้อง อยู่อย่าง

สัมมาทิภูติบุคคล ไม่อยู่อย่างคนทิภูติวิบัติ ทำให้จิตใจเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางดี มีโอกาสที่จะอธิบายให้เด็กเข้าใจ

หรือหนังสือที่เด็กอ่านเราก็นำมาอ่านด้วย พ่อแม่ควรจะอ่านเรื่อง
ที่เด็กอ่านด้วยเหมือนกัน อ่านแล้วก็เพลิดเพลินดีเหมือนกัน หนังสือ^{สำหรับเด็กนี้} สมัยหนึ่งเรารอเรียนหนังสือแบบหนึ่ง มาสมัยนี้มันอีกแบบ
หนึ่ง แต่ถ้านำมาอ่านด้วยความตั้งใจก็จะเห็นว่ามีอะไรอยู่ในนั้น ที่เรา
ควรจะเอาเปลือกทิ้ง ปอกออกแล้วก็ป้อนเด็กของเรา เหมือนกับจะให้
กินเงาะก์ต้องเอาเปลือกออก เอาเม็ดในออกแล้วให้กินแต่เนื้อในจันได
สิ่งต่าง ๆ ที่เด็กได้พบได้เห็นมันก็มีทั้งเปลือกทั้งเนื้อ เด็กไม่มีปัญญาเก็บ
เปลือกเข้าไปด้วย ทำให้เกิดการเลี้ยงทางร่างกาย

เราเป็นผู้ใหญ่รู้ว่าอะไรเป็นเปลือก อะไรเป็นกระพี้ อะไรเป็นแก่น เป็นเนื้อแท้ที่ควรจะรับประทานได้ เราก็เอาสิ่งที่ถูกต้องนั่นแหละป้อนให้เด็ก วันละเล็กวันละน้อย ทำไปเรื่อยๆ หรือว่าเราพาเด็กไปไหนเห็นอะไร ก็ควรจะถือโอกาสสอนให้เด็กเข้าใจว่าสิ่งนั้นคืออะไร มันเกิดมาจากการ ทำไม่จึงเป็นอย่างนั้น มีบทเรียนมากมาย มีตัวอย่างมากมายในชีวิตประจำวันที่เราสามารถจะสนทนากับลูกหลานของเรา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องอะไรต่างๆ หรือบางครั้งบางคราวเราอาจจำพาเด็กไปเที่ยว เช่นไปเที่ยววัดพระแก้ว ไปวัดโพธิ์ ไปพระปรางค์วัดอรุณฯ หรือว่าไปพระราชคุรุกรีอยธยา ไปดูบ้านเก่าเมืองเก่า อย่าไปดูเฉยๆ แต่ดูแล้วควร

ให้เด็กเกิดความคิดไปในทางที่ถูกที่ชอบ อาย่าพูดให้เด็กกรอโคตร เช่นจะไปปูดว่า “นี่แหล่ะ...เจ้าpm่ามันมาทำลายเรา มันมาเผาทำให้เราเสียหาย”

อย่างนั้นเรียกว่าพูดปลูกเร้าอารมณ์ให้เกิดความเกลียดชังกันในระหว่างชาติ มันก็เป็นการไม่ถูกต้อง มันไม่ถูกธรรมะในทางพระศาสนา แต่ถ้าเราจะพูดให้ถูกธรรมก็พูดว่า “นี่แหล่ะเกิดโทษของกิเลส โทษของโภภะ โภสะ โมหะ ตัวกิเลส ๓ ตัวนี้เป็นมารร้าย ถ้าเข้าไปอยู่ในใจคนแล้วมันก็ทำให้เกิดความเสียหาย โลภะ ก็คือความอยากรู้อยากได้มีองขึ้น อายากมีอำนาจเลย์ก์มารุกราน เมื่อเจ้าของบ้านขัดคอกก์ต้องรบกัน ก็เกิดโภสะ รบกันด้วยโภสะ แล้วก็ทำลายกัน เมื่อฝ่ายหนึ่งมีพลังมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่งก็ต้องแพ้ เมืองไทยเราถูกพม่ามาраб พม่าที่มารบนั้นก็ถูกกิเลสครอบงำ จิตใจ ไม่ใช่ว่าคนพม่าทั่วไปจะมีกิเลสทุกคน แต่ในยุคนั้นสมัยนั้นมันมีกิเลสครอบงำใจ มันจึงยกทัพมาрабกับพวกเรา เราก็ต่อสู้ เมื่อสู้กันมันก็เกิดปากัน เกิดทำลายกัน สิ่งเสียหายก็ปรากฏให้เราเห็น

เราไม่ควรจะเกลียดคนพม่า แต่เราควรจะเกลียดกิเลสที่มันเกิดขึ้นในใจคน และในตัวเราแต่ละคนนี้มันก็อาจจะเกิดกิเลsexขึ้นได้ ในบางครั้งถูกของเราว่าจะเกิดความโลภอย่างได้อะไรที่เกินขอบเขต อย่างได้ของพี่อย่างได้ของน้อง บางทีก็ต้องไปแย่งเอามาเพื่อเอามาเล่นเฉพาะตัว เอามากินเฉพาะตัว อันนี้เขาเรียกว่าเป็นความโลภ บางคราวก็เกิดโภสะกรอโคตรเดื่อง ต่ากันด้วยคำหยาบ หน้ายุ่งแล้วก็ตีกันตบกัน ทำให้คุณแม่

ต้องไปตัดสินการณ์พิพาท แล้วก็เกิดความมีดบอดในทางจิตใจมองอะไรไม่เห็นชัดตามสภาพที่เป็นจริง อันนี้มันเป็นเรื่องที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ครูก็ได้

โลกที่มันยุ่งก็ เพราะเจ้าตัวกิเลส ๓ ตัวนี้เป็นตัวการใหญ่ เป็นตัวการสำคัญ หน้าที่ของเรามีอะไรได้เห็นผลของกิเลสปราชญอยู่ เราไม่กรอโครงการเดิมๆ ให้เราแต่ละคนอย่าให้ความโลภเกิดขึ้น อย่าให้ความโกรธเกิดขึ้น อย่าให้ความหลงเกิดขึ้น อย่าให้ความริษยาพยาบาทอาชาตจองเรอเกิดขึ้น เพราะกิเลสแล้วมันก็ปราชญดังนี้แหล บ้านเมืองสวยงามก็แหลกราณไปทั้งไว้แต่ชาตให้เราได้ศึกษา ศึกษาว่านี้เป็นทุกข์เป็นโทยที่เกิดจากกิเลส คือความชั่วร้ายในจิตใจคน ถ้าเราพูดอย่างนั้นก็ไม่ต้องกรอกันเดิมกันไม่ต้องไปเบียดเบียนกัน แก้แค้นกัน ถ้าเราพูดในเชื่อรวมจะ แต่นี่คนไม่เรียนเชื่อรวมก็ไปสอนว่าพมานี้มันชั่วชั้นัก มันมาจังแกเราข่มเหงเราหาเรื่องรบกับเรา เป็นเรื่องที่นำกรอบน่าเดิม เด็กมันก็ฝึกความคิดไว้ในใจ

ชาติต่าง ๆ ที่ฝังความคิดไว้ในใจอย่างนั้นมีมากน้อย เรียกว่าเป็น
คัดรุกันโดยสันดาน โดยความคิดนี้เองแหล่ มีอยู่หลายชาติหลายภาษา
ที่กรอกันมาเรื่อย ๆ เพราะสอนไม่ถูกไม่สอนให้เป็นล้มมาทีภูมิ แต่สอน
ให้เป็นมิจฉาทีภูมิ อย่างนี้ไม่ถูกต้อง เราเป็นลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้า
แม้จะสอนเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์โบราณคดีอะไรต่าง ๆ เรายังไม่สอนให้
กรอกคนแต่เราสอนให้กรอกกิเลส ไม่ให้เกลียดคนแต่ให้เกลียดกิเลส ให้รู้

ว่าอะไรถูก อะไรผิด อาย่าไปว่าคนนั้นถูกคนนี้ผิด มี ‘คน’ เข้าไปเกี่ยวแล้วมันก็ยุ่ง แต่ถ้าไม่มี ‘คน’ แล้วมันก็ไม่ยุ่ง

หนทางสู่ทางชีวิตที่ประเสริฐ

เราสอนเพียงให้รู้ว่าว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ เราแนะนำในรูปอย่างนั้นมันก็ไม่เกิดปัญหา ไม่ต้องพูดไปเข็ดเขี้ยวเคี้ยวฟันไปเรื่อย ๆ เรียกว่าโกรธไปเรื่อย ๆ เร่งเร้าอารมณ์ให้คนเกิดกิเลสอย่างนี้มันก็ไม่เป็นสัมมาทิปฏิชีฟในการที่จะพูดจะสอนเรื่องอะไรที่เราจะสอนต้องอิงธรรมะไว้ อิงปัญญา เอาหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าเข้ามาประคับประคองจิตใจ สอนให้เข้าเข้าใจอย่างนั้น

เช่น ครูสอนศิษย์นักเหมือนกันต้องสอนให้เกิดปัญญาให้เข้าใจสิ่งถูกต้อง ว่าอะไรมันเกิดจากอะไร ให้รู้ไปตั้งแต่เริ่มต้นตั้งแต่เด็ก ๆ เมื่อเขาเติบโตขึ้น เขา ก็ค่อยเจริญด้วยความรู้ความเข้าใจ ไม่ให้ต่อแต่เพียงร่างกายแต่สติปัญญา ก็เติบโตขึ้นด้วย เพราะเราใช้สติปัญญาแก่เขา ยังนี้จะช่วยให้เข้าเจริญขึ้นในทางที่ถูกที่ชอบประการหนึ่ง เรียกว่าเพาะเชื้อแห่งสัมมาทิปฏิชีฟให้เกิดขึ้นในจิตใจของคนทั่ว ๆ ไป ทุกโอกาสที่เราจะกระทำได้ ก็จะเป็นการช่วยการสร้างสังคมให้เป็นสังคมที่สมบูรณ์ด้วยทิปฏิชีฟ ความสุข ก็จะเกิดขึ้นในสังคมต่อไป นี่ประการหนึ่ง

เป็นผู้รับจัดทำด้วยการเกิดทุกข์

ที่นี่ ด้วยความหมายของลัมมาทิฎฐิ ตามหลักการในทางพระพุทธศาสนาตนั้นท่านก็บอกไว้ว่า มีปัญญาเห็นชอบในเรื่องอะไร ในชั้นสูงขึ้นไป ก็เห็นชอบในเรื่องความทุกข์ คือเห็นใน “อริยสัจสี่” คือเห็นความทุกข์เห็นเหตุให้เกิดความทุกข์ เห็นว่าทุกข์นี้เป็นเรื่องแก้ได้ แล้วก็เห็นว่าเป็นอริยมรรคเมืองค์แปดนี่เป็นแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาคือความทุกข์ ความเดือดร้อน ถ้าพูดให้เข้าใจง่าย ๆ ก็หมายความว่า คนมีลัมมาทิฎฐิเป็นคนรู้จักว่าความทุกข์คืออะไร

ความทุกข์คืออะไรนั้นก็เป็นขันตอนไปตามลำดับได้เหมือนกัน
คือในขันที่เป็นขันศีลธรรม ขันศีลธรรมนี้ก็มีความเห็นในเรื่องความทุกข์
ในแต่ศีลธรรมอย่างหนึ่ง เห็นความทุกข์ในแต่สังฆธรรมนั้นอย่างหนึ่ง ซึ่ง
สูงขึ้นไปในเบื้องต้นนั้นก็เห็นในแต่ศีลธรรมว่าความทุกข์นี้เกิดจากอะไร
อันนี้เป็นเรื่องที่ควรจะเข้าใจก่อนว่าเกิดจากอะไร เราส่วนมากทั่ว ๆ ไปนั้น
ยังไม่ยอมรับว่าความทุกข์เกิดจากตัวเราเอง อะไร ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต
ของเราคนทั่วไปไม่ค่อยจะยอมรับว่าตัวกระทำ คือมันล้ายไม่ยอมรับผิด
นั่นเอง ไม่ยอมรับว่าตัวผิด มีอะไรเกิดขึ้นก็ ไม่ยอมรับว่าตัวเป็นผู้กระทำ
มันขึ้น ขาดความผิดนั้นไปให้แก่ใคร ๆ ก็ได้ ให้แก่เหตุการณ์บ้าง ให้แก่
ดวงชะตาราศี ดวงดาวในท้องฟ้า อะไรมีต่าง ๆ นี่ทั่ว ๆ ไปเป็นอย่างนั้น
ก็เพราะว่าเราสอนกันมาอย่างนั้น เพราะเชื่อแห่งความเข้าใจมาในรุปอย่างนั้น

เช่นบอกให้รู้ว่า สิ่งนั้นทำให้เราเป็นอย่างนั้น ทำให้เราเป็นอย่างนี้ คลบันดาลให้เราเป็น ซึ่งความจริงมันไม่ใช่อย่างนั้น ไม่มีอะไรจะคลบันดาล ให้เราเป็นอะไร แต่เราเป็นด้วยความคิดการพูด การกระทำของเรา เรียกว่า ๆ ว่าเป็นกรรมของเรารา ‘กรรม’ ก็คือการกระทำด้วยเจตนา มีเจ เข้าไปเกี่ยวข้อง เมื่อมีเจเข้าไปเกี่ยวข้องก็เรียกว่ามีเจตนา มีเจตนาแล้ว ก็ทำกรรม เมื่อทำกรรมก็เกิดผลของกรรม แล้วก็เกิดเจตนาขึ้นมาอีก หมุนเป็นวงกลมอยู่ตลอดเวลา มีความตั้งใจ มีการกระทำ แล้วก็มีผล จากการกระทำขึ้นมา เราหลงให้หลงในผลนั้นด้วยความเข้าใจผิด แล้วก็ทำ ข้าแล้วข้าอีก เมื่อกันกับคนที่ทำกรรมอะไรซ้ำ ๆ เรื่อยไปจนกว่าจะจบเรื่อง จบชีวิตลงไป

ตัวอย่างเช่น ขโมยนี่แหลมมันมีความตั้งใจที่จะไปขโมย ไปขโมย ได้ของมา เมื่อได้ของมากก็แรม...ปลื้มอกปลื้มใจ ว่าเราได้สิ่งนี้มาจากการ ไปขโมยมา แล้วเอาไปกินไปใช้ จิตใจก็เพลิดเพลินในสิ่งที่ตนได้ วันหลังก็ ต้องไปขโมยอีก ทำอยู่อย่างนั้นเรื่อยไปไม่จบไม่สิ้น จนกว่าเขาก็จะมี “ความคิดชอบ” เกิดขึ้นในใจ มีปัญญาเกิดขึ้นว่าการขโมยนี้ไม่ดี เขาก็หยุดจากการขโมยไป หรือ เพราะตัวรู้จักได้แล้วทันเวลาตัวไปเก็บไว ในคุกในตะราช เขาก็ไม่ต้องขโมยได้อีกต่อไป แต่ว่าเชื้อแห่งการเจตนา ที่จะทำซ้ำอาจจะยังไม่ดับก็ได้ แม้อยู่ในคุกถ้าไม่มีคนอบรมสั่งสอนให้เกิด สรติปัญญาที่ถูกต้อง օอกมา ก็รับโทษใหม่ต่อไป แต่ถ้าได้รับการอบรม

บ่มจิตใจภายในที่คุณชั่ง เขาเกิดความสำนึกรู้สึกตัวแล้วอุกมาก ไม่กระทำเรื่องนั้นต่อไป มีแต่เรื่องไปซักจุ่งเพื่อนฝูงมิตรลหาญให้หันมา หาความดี เท็นโทษของความชั่ว

นี่เรียกว่าเปลี่ยนชีวิตจากมิจฉาทิภูมิมาเป็นสัมมาทิภูมิ เพราะเกิด ความเข้าใจว่า สิ่งที่เราทำนั้นย่อมเกิดแก่ตัวของเรา เราหนีจากผลที่เรา ทำไว้ไม่ได้ เราจะต้องได้รับผลจากสิ่งนั้น เพราะฉะนั้นฐานแห่งสัมมาทิภูมิ ขั้นศีลธรรมนี้ก็ต้องมีความเชื่อเป็นฐานในใจว่า สิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นใน ชีวิตของเราแต่ละเรื่องนั้นเป็นเรื่องของเรางอ อย่าไปนึกว่าใครทำให้ อย่า ไปโทษอะไร ๆ ซึ่งเป็นเรื่องภายนอก แต่ต้องสมมติในขั้นแรกที่เดียวว่า “ฉันคงจะผิดพลาดในเรื่องอะไร มันจึงเกิดเรื่องอย่างนี้ขึ้น” ให้คิดไว อย่างนั้นก่อน คิดว่าคงจะผิดพลาดในเรื่องอะไร ทำอะไรผิดพลาด คิด อะไรไม่ถูก พูดอะไรไม่ถูก ทำอะไรไม่ถูก คบหากับคนที่ไม่ถูกต้องแล้ว จึงเกิดเรื่องอย่างนี้ขึ้น อันนี้ควรคิดเป็นฐานไว้ก่อนเป็นเบื้องต้น

ลด ลง เลิก จากอบายมุขทั้งปวง

เมื่อสร้างฐานอันนี้ขึ้นแล้ว เราเกิดความคัญฐานแห่งความคิดนี้แหล่ คิดต่อไปว่าเราทำอะไรมันจึงเกิดเรื่องนี้ ศึกษาหาเรื่องที่เรากระทำ ถอยหลังไปว่าเมื่อawan เมื่อวานนี้ เดือนก่อนหรือเมื่อก่อนนี้เราทำอะไร

จึงเกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นมันมากันอย่างไร มันเป็นลูกโซ่ที่สัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าเรื่องอะไรมันเกี่ยวข้องกันทั้งนั้น เราต้องจับให้ได้แล้วก็คลำไปจนถึงต้นเรื่องของมัน ว่าต้นเรื่องมันคืออะไร

เมื่อเราพบต้นเรื่องเราก็จะเกิดความเข้าใจ เกิดความเข้าใจว่า อ้อ...อันนี้เองที่เป็นเหตุให้เกิดเรื่องนี้ขึ้นในชีวิตของเรา มันก็แก้ไขได้ถ้า มีใจเข้มแข็ง แต่ถ้าใจไม่เข้มแข็งก็แก้ไม่ได้อีกเหมือนกัน เพราะว่าบางที่ เรายังรู้ว่ามันช้าแต่เลิกไม่ได้ เมื่อเรารู้ติดอะไร เช่นติดบุหรี่นี่ แต่ก็เลิกไม่ได้ เลิกไม่ได้

เมื่อวานนี้พระฝรั่งมาจากการปักษาชาติ คุยกันถึงฝรั่งคนหนึ่ง เขายังเป็นคนฝรั่งเศส - เยอรมัน ศึกษาในประเทศฝรั่งเศสแต่รู้เชื้อสาย เป็นเยอรมัน แล้วอยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ จะมาบวช มาที่นี่แหล่ะ อาทما กับอกว่าควรจะไปอยู่วัดปักษาชาติติกว่า จะได้ศึกษาอะไรกัน แต่รู้ว่าแกพูดอังกฤษไม่ได้ พูดภาษาเยอรมันได้ ภาษาฝรั่งเศสได้ อยู่นี่ เราก็ไม่มีใครจะพูดภาษาเหล่านั้น มันลำบาก ก็เลยส่งไป ส่งไปอยู่วัดปักษาชาติ แกก็อยู่ แกเลิกไม่ได้อยู่เรื่องหนึ่งคือคงสูบบุหรี่ไม่ได้ ต้องสูบบุหรี่ เลิกไม่ได้ พระท่านก็บอกว่าให้ทำใจแข็ง ๆ ให้เลิกเสีย แกบอกว่า แกติดมานาน...มันอย่าง อย่างแล้วก็กระวนกระวายมันต้องหามาสูบ ก็เลยอยู่วัดปักษาชาติไม่ได้ ไปอยู่ที่คริสต์ศาสนา ไปอยู่วัดแบบเป็นวัดปักษา เหมือนกันแต่ว่าวัดนั้นเขาไม่กราดขันในเรื่องสูบบุหรี่ก็เลยให้อยู่ อยู่ไปลักษ

๕ - ๖ เดือนกุมภาพันธ์นี้ มาขอให้บัวชีโภสอยู่มานานแล้วบอกว่าไม่ได้ บัวชีสามารถเห็นร่องรอยของบัวชีไม่ได้ เลยบัวชีสามารถเห็นไว้ แล้วก็ส่งกลับไป วัดนั้นต่อไป ครั้นเมื่อท่านปลุกโน้น มาเยี่ยมเมื่อคืนก่อนนี้ก็ถามว่า “เป็นอย่างไรสามารถเห็นร่องรอยของบัวชี - เยอรมัน เป็นอย่างไรบ้าง” เรียกว่าร่องรอยของบัวชี ครึ่งหนึ่ง เยอรมันครึ่งหนึ่ง “เขาก็เรียบร้อยดีแต่เลิกสูบบุหรี่ไม่ได้ ยังปรับตัวเองไม่ได้” เลิกไม่ได้ เพราะว่าใจอ่อน ไม่มีความเข้มแข็งในทางจิตใจจึงเป็นอย่างนั้น

คนเราทั้ง ๆ ไปก็เป็นอย่างนั้น เลิกอะไรไม่ได้ เพราะใจอ่อน ไม่มีความเข้มแข็งพอ เมื่อไม่มีความเข้มแข็งมันก็เกิดไม่ได้ แต่ถ้าคนเข้มแข็งเขาก็เลิกได้เด็ดขาดเลย แม้สูบมานานแล้วก็เลิกได้ ตีมมานานก็เลิกได้ เคยประพฤติปฏิบัติในเรื่องไม่เหมาะสมไม่ควรจะไม่มา ก็เลิกได้ นืออาศัยความเข้มแข็งในทางจิตใจ จะนั้น ต้องหัดกำลังใจให้เข้มแข็งไว้เมื่อเห็นว่าสิ่งใดที่เราพบว่าไม่ดีเราไม่ควรจะทำต่อไป แต่จิตมันเคยซินกับสิ่งเหล่านั้นมันก็คิดแต่ไปในอันที่จะทำอีก ก็ต้องพยายามพยายามกันไว้ไม่ให้กระทำอย่างนั้น ถ้าเราทำได้อย่างนี้ความเข้าใจก็จะดีขึ้น ความเข้มแข็งในทางจิตก็จะดีขึ้น สามารถจะตัดตันเงื่อนของตัวปัญหาที่เราสร้างขึ้นเองได้

นี่ก็เป็นสัมมาทิฎฐิอันหนึ่งที่เราควรจะสร้างให้เกิดขึ้นในจิตใจของเราเพื่อจะเลิกละจากสิ่งเหล่านั้น ตัวฐานใหญ่ก็อยู่ที่ว่ายอมรับว่าตัวผิดแล้วคิดแก้ไขเท่านั้นเอง ให้ยอมรับว่าเราผิดแล้วคิดแก้ไข ทราบได้ที่

เรายังไม่ยอมรับว่าเราผิดการคิดแก้ไขก็จะไม่มี เพราะว่าเราคิดว่ามันไม่ใช่เรื่องของเรา มันเรื่องของคนอื่น เมื่อตอนเด็กสอบໄล์ตากนี่ บางทีก็ไปโทษครูอย่างนั้นโทษพ่อแม่ โทษโน่นโทษนี่ ไม่รู้จะโทษใครก็ว่าด้วยไม่ดีปืนนี้ จึงสอบตก อาย่างนั้นมันโทษ...ไม่ถูก ไม่เป็นการโทษที่ถูกต้อง ถ้าโทษให้ถูก ก็ว่าเราซื้อเกียจ เราไม่รักการเรียน เราไม่ขยัน เราไม่เอาใจใส่ เราไม่ใช้สติ ปัญญาคิดค้นในเรื่องที่จะเรียนเขียนอ่านเรางั้งสอบไม่ได้ ถ้าอยากรู้ให้สอบได้ก็ต้องเปลี่ยนวิธีชีวิต คือหันมาเรียนการเรียน ขยัน เอาใจใส่ คิดค้น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ แล้วคบคนที่เก่งกว่าเราไว้ อายไปนั่งใกล้ กับคนที่วิชาอ่อน เพราะถ้าไปนั่งใกล้เพื่อนที่อ่อน “เอ้ย...มันก็อ่อนเหมือน กุนันแหล่ะ” มันคิดอย่างนั้นไปเสียมันไม่คิดก้าวหน้า

ในบางโรงเรียนจัดวิธีการเรียนผิดเหมือนกัน เด็กอ่อนเอาไปไว้ในห้องเดียวกันหมด เด็กชั้นต่ำเรียนเก่ง ๆ ก็เอาไว้ห้องเดียวกัน มันก็เก่งอยู่ในห้องนั้นแหล่ะ ห้องที่ไม่ดีก็ไม่ดีทุกคน เด็กไม่ดีมันก็มองเห็นว่า “อินน์ก็อ่อนเหมือนกุ ไอ้นั่นก็เหมือนกุ” แล้วมันจะคิดก้าวหน้าได้อย่างไร มันไม่คิดก้าวหน้าเพราะว่ามันเหมือนกันหมดแล้ว ควรจะปักกันไป เด็กเก่งสักลิบคน เด็กไม่เก่งก็สักลิบคน หรือว่า ๑๒, ๑๓ คนก็ได้ ปักกันไป เมื่อปักกันไปเด็กเก่งมันก็เป็นตัวอย่างแก่เด็กไม่เก่ง เด็กไม่เก่งก็จะได้เกิด “มุามะชั้นมาบ้าง” “เอ..ทำไม้มันเรียนได้ กุทำไม้เรียนไม่ได้” มันจะได้คิดชั้น จะได้คิดก้าวหน้า นี่เอาไปไว้เหมือนกันหมดเลย เหลาไฟล์ไปหมด

ทั้งขั้น เวลาสอบไล่ก็หมดทั้งขั้นเลย คือได้ตัวคุณย์หมดทั้งขั้น อย่างนี้ มันก็ไม่ก้าวหน้าอะไร บางโรงเรียนเข้าทำอย่างนั้น เป็นโรงเรียนประเภท โรงเรียนราชภัฏ เข้าจัดอย่างนั้นไม่ถูกต้อง เราควรจะเอาไปปักกันไว้ แล้วเด็ก ๆ ก็ควรจะคบหาคนที่เก่งกว่าเรา เขารู้สึกว่าเขามีความประพฤติ ดีกว่า มีอะไรดีกว่า เรายังจะได้เลียนแบบเข้าบ้าง เพราะสิ่งทั้งหลาย มันติดกันได้ ถ้าเราไปคบคนเช่นไรก็จะเป็นเช่นคนนั้น

พระพุทธภาษิตมีว่า ยัง เว เสาร์ติ ตาทิ索...คบคนเช่นไรก็จะเป็น เช่นคนนั้น ถ้าเราไปคบคนซึ่งเกียจเราก็ได้รับความซึ่งเกียจมา คบคนซึ่ง เราก็จะได้ความซึ่ง คบคนชอบเที่ยวเราก็ได้การชอบเที่ยว คบคน ประเภทใดก็เป็นอย่างนั้น เราต้องให้เด็กของเรารู้จักคบคนที่เก่งกว่าไว้ เรียนเก่งกว่า ความประพฤติดีกว่า อย่างนี้จึงเป็นการถูกต้อง เป็น แนวทางที่จะทำให้เกิดความก้าวหน้าในชีวิตต่อไป ตัวสัมมาทิปฏิสูติในชั้นนี้ มันต้องเป็นไปในรูปอย่างนั้น เราจะได้คิดແກ້ໄຂปรับปรุงให้ดีขึ้น

ที่นี่ให้รู้จักทุกข์ง่าย ๆ ธรรมชาติ ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน คนเรา ที่ได้หลงผิด ไปทำเรื่องที่ไม่เหมาะสมไม่ควรเข้า เพราะไม่รู้ว่าเรื่องนั้นจะให้อะไร แก่เรา คนเล่นการพนันไม่ได้คิดว่าจะเสียหายอย่างไร คนเสพสิ่งเสพติดก็ ไม่ได้คิดว่าจะเกิดความเสียหายแก่ชีวิตร่างกายอย่างไร คนเที่ยวกลางคืน ก็ไม่ได้คิดว่ามันจะนำความทุกข์เดือดร้อนอะไรมาให้แก่เรา คนคบเพื่อนชั่ว ก็ไม่เคยคิดว่าเพื่อนชั่วจะให้อะไรแก่เรา คนเกียจคร้านการทำงานก็ไม่เคยคิด

ว่าความเกียจคร้านจะให้อะไรแก่เรา เช้าไม่รุ่มเช้าใจ ไม่มีแนวคิดอย่างนั้น ไม่มีโครงสร้างให้คิดในสิ่งที่ถูกต้อง เขาก็ให้ไปกับเรื่องอย่างนั้น ก็ต้องพูดให้เข้าใจเพื่อให้เห็นความทุกข์อันเกิดจากความชั่ว ráยเหล่านั้น

ความทุกข์ที่เกิดจากอบายมุขเป็นตัวอย่างให้เห็นว่า การเล่นการพนันนี้มันให้ทุกข์ให้โทษอย่างไร ต้องให้เข้าใจ เอาโทษของการพนันที่ pragmatically ในหนังสือที่พระท่านเรียน เรียกว่า “นาโภวاث” ให้เด็กห้องจำไว้ก็ได้ เช่นว่า เมื่อชนะก่อเรื่อง เมื่อแพ้เสียดายทรัพย์ ทรัพย์ที่ตนมี ก็จะหมดไปสิ้นไป ไม่มีใครให้เครดิตต่อไป ตั้งเนื้อตั้งตัวไม่ได้ คนดี ๆ เช้าไม่อยากจะแต่งงานด้วย

นี่ให้เด็กห้องจำไว้ก่อน เรียกว่าจำไว้ก่อน เราที่เป็นผู้ใหญ่พยาบาล ซึ่งให้เห็นโทษของสิ่งเหล่านั้น มีข่าวมีเรื่องประภานิหน้านั้นสือพิมพ์ เกี่ยวกับเรื่องการพนันขึ้นที่ได้ต้องหยิบมาให้เด็กดูทันที ซึ่งให้เห็น เพราะเป็นสาธิตเป็นตัวอย่างให้ได้รู้ได้เข้าใจ หรือว่าครอบครัวใดที่เคยมีคั่งแล้วต่อมาก็เกิดการล้มจมเสียหาย ก็อาจมาเล่าให้ฟังว่าความล้มจมเสียหายเกิดจากอะไร

หรือว่าถ้าเป็นเรื่องเก่า ๆ อันมีในชาดกประเพณีทางที่คนโบราณเข้าได้สอนไว้ก็นำมาเล่าให้ฟังบ่อย ๆ เพาะเชื้อแห่งความเห็นถูกต้องให้เกิดขึ้นในจิตใจของเด็ก ๆ ในเรื่องโทษของการพนัน ให้เห็นว่ามันให้โทษอย่างไร แล้วการพนันนี้ไม่ได้สร้างอะไรไว้แต่จะทำให้เสียหายแก่ชีวิต แก่

การงาน เพราะไม่ได้เป็นไปเพื่อการผลิตอะไรขึ้นมา ม้าแต่ไปล้อมวงเล่นการพนันกัน ก็ไม่มีอะไรที่จะเกิดขึ้นจากเรื่องนั้น

เงินมืออยู่เท่าใดมันก็มีเท่านั้น ไม่ได้เกิดดอกรอกผลเป็นจำนวนเพิ่มขึ้น เพราะการนั้น เพราะไม่ได้ทำอะไรส่งไปขายต่างประเทศ แต่ถ้าคนทำงานเช่นว่าปลูกอ้อย ส่งอ้อยส่งน้ำตาลไปขาย ปลูกข้าว ส่งข้าวไปขาย หรือว่าทำแร่ ส่งแร่ไปขาย ปลูกข้าวโพดก็ส่งข้าวโพดไปขาย ได้เงินต่างประเทศเข้าบ้านเข้าเมือง บ้านเมืองก็ร่าวยขึ้น เพราะได้เงินมา เห็นอนในครอบครัว ถ้าครอบครัวได้มีแต่ซื้อ ๆ พักเดียว ไม่มีขายเลย ครอบครัวนั้นมีอะไรเหลืออยู่ ซื้อหมดเท่านั้นเอง ไม่มีอะไรเหลือ

นี่...การพนันไม่ได้สร้างอะไรขึ้นในสังคม เราพูดจาซึ้งใจคนเข้าใจแล้วก็ถือว่าการพนันเป็นผีร้าย ทำลายชาติทำลายประเทศ ทำลายทุกสิ่งทุกอย่าง พุดกันง่าย ๆ ให้เข้าใจกันบ่อย ๆ เด็กของเราก็จะไม่ไปม้าเมากับสิ่งเหล่านั้น จะไม่มีนิสัยเหล่านั้น

ความจริงถ้าพูดกันโดยเนื้อแท้ คนไทยเราไม่มีนิสัยในทางการพนันไม่มีรัตถุอันใดที่เป็นเครื่องชี้บอกว่ามีการพนันที่เป็นของไทย สังเกตดูซึ่งของการพนันนี้ ซื้อทุกอย่างไม่เป็นภาษาไทยทั้งนั้น แม้ไฟแต่ละตัวนั้นก็ไม่มีซึ่อเป็นภาษาไทยสักตัวเดียว...ไม่มี มีแต่ซื้อภาษาอื่นทั้งนั้น คนอื่นเข้ามาให้ เขายังคงจับหมายมาให้แก่พวกเรา แล้วเราก็รับไว้ รับไว้แล้ว ก็เก่งกว่าอาจารย์เสียแล้ว เวลาใดลูกศิษย์เก่งกว่าอาจารย์ อาจารย์เข้า

ไม่เก่งแล้ว เวลานี้เราเก่งกว่าเขา ของเหล่านี้ไม่มี ดูจากพิพิธภัณฑ์ก็แล้วกันว่ามีวัตถุอะไรเกี่ยวกับการพนัน ซึ่งเป็นของเก่าอยู่ในที่นั้นบ้าง... ไม่มี มีแต่ดาว มีปืน มีศิลปาริค มีหม้อเก่า ๆ เครื่องปั้นดินเผา ของดี ๆ หั้นนั้น ไม่มีเรื่องการพนันอยู่ในนั้นลักษณะเดียว ไม่มีอะไร เรากาจากที่อื่นหั้นนั้น แล้วนำมาเป็นของเรา

สมัยก่อนเมื่อเด็ก ๆ ไม่เห็นใครเล่นการพนันกัน ถ้าจะเล่นกัน เวลาสังกรานต์เข้าเล่นสะบ้า แต่ก็ไม่ได้อาสาตางค์กัน เขกหัวเขากัน คนผู้หลักผู้ใหญ่มาบ้านนั่งเล่นแล้วเขกเขากันพอ ๆ วันก็เลิก เลิกเด็ดขาด ไม่เล่นต่อ...เขามีเท่านั้น ไม่ยืดเยื้อ เขายทำอะไรเป็นกิจลักษณะ แต่เดี๋ยวนี้ มันเต็มไปหมด มันติดการพนันกันงอมแงมไปหมด คนที่ไหน ๆ ก็ผันแต่ เรื่องตัวเลขเรื่องหวยเรื่องเบอร์ เห็นพระลงชื่องค์เจ้าไม่ได้ เข้ามาถาม เรื่องเบอร์เรื่องหวยตลอดเวลา แปลว่าผู้การพนันสิงห์บ้านหัวเมือง มัน ก็ต้องแก้ไขเรื่องนี้ด้วยเหมือนกัน

นี่เป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจกัน ให้เห็นทุกข์เห็นโทษ หรือว่า เรื่องสิ่งเดพติดก์เหมือนกัน วันก่อนอ่านหนังสือพิมพ์มติชน...เข้าตัวมา ให้อ่าน ไม่ได้อ่านหั้นฉบับ เพราะว่าไม่ได้รับหนังสือพิมพ์นั้น มีคนตัดมาให้ ว่าที่กำเนิดตะพาบ จังหวัดอุบลราชธานี นั้น ทางราชการฝ่ายเหนือขึ้นไป คือว่าสรรพสามิตเขานอกกว่า อำเภอที่วางเรื่องสรราเมรัยลดลงไปมาก ปักก่อนเก็บได้มาก แต่ปีนี้ลดลงไป ก็ไปศึกษาสาเหตุว่าทำไมมันจึงได้

ลดลงไป ก็ เพราะว่าคนมันไม่ตื่นเหล้า แต่เข้าไม่ว่าพุ่ดคนไม่ตื่นเหล้า
เข้าพุ่ดว่าสุราเดือนมันแพร่ทั่ว

ความจริงมันไม่ใช่อย่างนั้น คือมีพระไปอยู่ที่นั่นพระท่านสอนคนให้เลิกเสพสุราภยามา เลิกเล่นการพนัน เลิกละอายบานมุข คนก็ไม่ตื่มเหล้า เมื่อคนไม่ตื่มเหล้า ภัยด้านสรรพสามิตในเขตนั้นมันก็ตกควบลงไปท่านผู้ว่าราชการจังหวัดก็ว่า ต้องสอบสวนเรื่องนี้ว่า ทำไมมันตกควบลงไปอย่างนั้น แต่สรรพสามิตคำ嵬อนกว่า เหล้าເถื่องมันแพร่หลาย ความจริงไม่ใช่ ไม่ใช่เหล้าເถื่องแพร่หลาย คนเขามาตื่ม เวลาเนี้ยวชวนกันประพฤติศีล ประพฤติธรรม เลยเลิกตื่มสาวเมรัย

ในบางจังหวัดเจ้าหน้าที่วิตากกังวลว่าภาระจะลดลงไป เราจะเอาเงิน
หรือเอาคุณภาพของคนไว้ในบ้านเมืองของเรา นี่สำคัญนะ ถ้าคุณดีขึ้น
เลิกลงทะเบียนที่ชั่วร้ายเราก็ได้คนที่มีคุณภาพ เขาจะได้สร้างเนื้อสร้างตัวต่อไป
แต่ถ้าเราเอาภาระให้สูงเมรับชายดี คนดีมีมาก ๆ เมื่อคนมากก็มีคน
ไร้คุณภาพ เมื่อคนไร้คุณภาพแล้วสังคมจะเป็นอย่างไร ไม่มีใครคิดถึง
ข้อนั้น คิดว่าจะเอาเรื่องภาระว่าเจ้าหน้าที่ผู้น้อยกลัวว่าจะถูกลงโทษ
ว่าทำไม่เก็บภาระได้น้อย คงจะไม่ได้ปราบสุราเสื่อนก็หาวิธีแก้ตัวว่า เพราะ
สุราเสื่อนแพร่หลาย คนจึงไปดื่มสุราเสื่อนกัน

ความจริงไม่ใช่เช่นนั้น เนื่องแท้คนดีมีสุราเมรัยก์เลยลดลงไป ในพรวษานีรายได้จากการขายสุราเมรัยก์ลดลงเหลืออนกัน เศรษฐมนตรีเคย

เป็นเรื่องที่ขยเหล้าว่าในพระชาภันออกพระชนนีผิดกันหรือไม่ แกบอกว่าผิดกัน คือในพระชนานี้ลดลงไปมากเลย แต่พอออกพระกาจขึ้นไปเล่นมันขึ้นไปทันที เพราะว่าในพระชนานี้คงดีมีสุราเมรัยตลอด ๓ เดือน แต่พอออกพระกาจถอยกลับไปสู่ที่เดิมมันก็ขึ้นไปต่ออีก เป็นอย่างนั้นทุกปีมา แสดงว่าคนไทยเรานี้ยังเคร่งครัดอยู่ในคุณภาพเข้าพระชา แต่เข้าพระชนานั้น ๓ เดือน นอกพระชา ๕ เดือน แปลว่า ๕ เดือนนั้นดีมีกันเต็มที่ พอ ๓ เดือนก็หยุดกันทีหนึ่ง แต่วันออกพระชนานั้นแหละเป็นวันฉลองใหญ่กัน เพราะอดมา ๓ เดือนแล้วนี่ พ้อถึงวันออกพระกาจ เตรียมกับเตรียมแก้ม บอกเพื่อนฝูงมาเลี้ยงกันตลอดวันเลย ออกพระชาแล้วพ้นทุกชีวิตรสึพะเสียที จะได้กลับไปสู่ภาวะเดิมต่อไป มันเป็นอย่างนั้นก็เลยดีมีกันต่อไป นึกเรียกว่ายังไม่เข้าใจซาบซึ้งถึงทุกข์โหงของสิงเหล่านั้นว่าให้โทษแก่ตัวอย่างไร ให้ทุกข์อย่างไร

เมื่อวันก่อนนี้มีคพมา อายุก็ไม่มากเท่าใด ถ้าว่าเป็นโรคอะไรเขานอกว่าเป็นโรคตับแข็ง คพมาที่วัดนี้อาทมาจะต้องโปรดน้ำทุกศพไม่ใช่ว่าจะใส่ครอบคือใบ棺ดูว่าอายุเท่าไร พยายามด้วยโรคอะไร อย่างจะเอาร่องมูลว่าตายด้วยโรคอะไร บางศพก็ยังไม่แก่เท่าได้แต่ร้าย ถ้าว่า “ตายด้วยโรคอะไร” เขานอกว่า “ตับแข็ง”

กระซิบถามว่า “แก่ตีกริใหม่?” เขานอกว่า “ค่อนข้างจะแก่ออยสักหน่อย” นี่โรคตับแข็งมันเกิดจากดีมเหลามาก เลยเป็นโรคตับแข็ง

หรือเป็นโรคอื่นอีก็ศึกษาได้ตามดู จะได้มีข้อมูล แล้ววันหลังเขานิมند์ไปเทคโนโลยีจะได้เทคโนโลยีต่องเป้าหมายกับคนที่มาฟังกัน คพให้แนتاดาย เพราะเหล็กเทคโนโลยีเรื่องโภชของเหล็ก เรื่องอื่นก็เทคโนโลยีเรื่องอื่นกันไป ตามเรื่องตามราวดีเป็นการสอนแนะนำคนที่ยังไม่ตายให้รرمัตระวัง อย่าให้ต้องเป็นโรคตับแข็ง เพราะว่าตับนี้มันไม่มีอะไรให้ล ไม่รู้จะเอาตับอะไรมาใส่ มันก็ลำบากเดี่ยวไม่มันลำบากนะ

มิติใจที่จะสร้างประ迤ชน์

ความจริงหมวดสัญญี้เขาก็เก่งเหมือนกัน วันนั้นหมวดมาคุยด้วยมากอร้องให้หลวงพ่อช่วยเทคโนโลยี ทางวิทยุ ทางโทรทัศน์ เพราะว่าคนที่เกิดอุบัติเหตุแล้วตายนี้ เขายังต้องการเนื้อเยื่อในร่างกายของคนนั้นบางส่วน เช่นเนื้อเยื่อในสมอง กระดูกลันหลัง กระดูกเชิงกราน กระดูกอ่อน ๆ นี่ เขายังตัดเอาออกมา แล้วเอาไปรักษาไว้ตามกรรมวิธีของแพทย์เขาเอามาทำอะไร เขายังให้แก่คนที่ได้รับความเจ็บปวด กระดูกอะไรมันขาดไปหายไป เขายังคงนี้ไปชดเชย แต่ว่าคนที่หมอกจะเอากระดูกอะไรไปใส่ให้ยังถามอีกว่า “เอาร่องโครงมาใส่ให้”

“เอาร่องคนตายมา” “ไม่ได้...ถ้าของคนตายนี้ติดจันไม่รับ” ว่าอย่างนั้น “เดียวมันมาทางถนนจะลำบาก” ความเชื่อมันเข้าไป ไม่เป็น

สัมมาทิฎฐิเสียเลย ไปกลัวว่าเข้าจะมาทางศีน มันจะมาทางอย่างไร ถ้าบอกว่าเป็นของคนตายก็ไม่ได้ แล้วจะเอาของคนเป็นมาได้อย่างไร คนมันยังไม่ตายจะไปเชื่อนเข้าได้อย่างไร จะไปตัดกระดูกเขาก็ไม่ได้ จะไปเอาเยื่อรองไว้ตรงไหนก็ไม่ได้ มันต้องเอาของคนตายแล้วทั้งนั้น แต่กลับไม่ยอม อายانี้ก็มี คนใช้ไม่ยอมรับของคนที่ตายแล้วมันก็ลำบาก เช่นกระดูกลันหลังนี่มันเสียไปลักษ์หนึ่ง เขาก็มีกระดูกลันหลังของคนตาย มาเก็บไว้ อยู่ในสภาพเรียบร้อย...ใช้ได้ เขาก็นำมาใส่ให้แต่คนใช้ไม่ยอม รับ เพราะเป็นของคนตาย ของผู้ว่าอย่างนั้นแหละ กลัวผีจะมาประท้วง อายันี้ก็มี กลัวไปได้...ไม่เข้าเรื่องอะไร

อีกอย่างหนึ่งหมอยาต้องการแต่ญาติไม่ยอมให้ คือเมื่อคนเกิด อุบัติเหตุเขาก็ต้องส่งไปแผนกนิติเวช ที่กรรมตำราจะเข้ามาไปผ่าตัดพิสูจน์ หาสาเหตุที่ตาย หมอยาต้องขอ เรียกว่าไม่ได้ข่มข่มหรือ ก็มันผิดกฎหมาย ถ้ารู้ว่าไปตัดอะไรเข้าฟ้องได้ ผิดกฎหมายนะ เรียกค่าเสียหายได้ ก็เลยไปพูดจากอ...ไม่ยอม บอกว่า “อย่าไปปรบกวนเลย มันตายแล้ว” ตายแล้ว มันจะเสียหายอะไร รับกวนอะไร มันนอนนิ่ง เขายังดีไปเชื่อนก็ไม่ร้อง ลักษ์อย จะไปทุกชั่วโมงอะไรล่ะ บอกว่าเขายาตายนแล้วอย่าไปปรบกวนเขายา เลย

สมมติว่าจะเอาลูกตา...ไม่ได้ เดียวเกิดชาติหน้าไม่มีตา ว่าอย่างนั้น แล้วใครเอาตาดาวนี้ไปบ้าง เมื่อเวลาตายก็ทั้งร่างให้เราเผา กันอยู่ทั้งนั้น ตายก็ไม่ได้อาไป เนื้อก็ไม่ได้อาไป ทั้งให้เนื้อยู่ทั้งนั้นแหล

แต่กลับกล่าวไปว่า เอาลูกตามากเสียเกิดชาติหน้าตาจะโบ๊ปี...มันไม่ถูก
หมาเลยบอกว่า “หลวงพ่อช่วยเทคโนโลยีให้หน่อยว่า ถ้าให้ลูกตามานี่จะได้
ตาทิพย์คือว่าตามันจะดีขึ้น ไม่เป็นตาต้อกระจาก ไม่บอด ไม่อะไรไม่ต้อง
ใส่แว่น แม้แก่แล้วก็ยังอ่านหนังสือออก” ก็อธิบายไปแล้ว เมื่อเข้าเทคโนโลยี
ทางโทรทัศน์ ก็อธิบายไปแล้วว่าไม่ได้เสียหาย แต่ว่ามันดีขึ้น เพราะเราให้
ลูกตามาของเราง่ายกว่าเดิม ให้อะไรแก่คนอื่น

เดียวนี้มีคนให้คอมากขึ้น แต่ว่าคพท.ได้รับนั้นเอาระบบเรียน^๔
เท่านั้นเอง เอาไปทำอะไรไม่ค่อยได้แล้ว เขาอยากรู้ใจจากคนประเภท
ที่ประสบอุบัติเหตุ หรือว่าถูกยิงอะไรอย่างนี้ เพราะว่าบังไม่นานเกินไป เข้า
ไปชำแหละเอาส่วนนั้น ๆ พาไปรักษาไว้ ถ้าญาติของเรามีการณ์หรือ
อะไรอย่างนี้หากหมอเข้าด้องการก็ให้เข้าไปโดย ในการบริจาคหาน สิ่ง
ที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิต เพราะว่าสิ่งเหล่านั้นมีประโยชน์มาก เอาไปเผา
เท่านั้นเอง เป็นขี้เต้า มันไม่เกิดประโยชน์อะไรจากจะเอาไปทำปุยแก่
ต้นไม้ แต่มีคนต้องการเรื่องนี้เราก็ให้ได้เหมือนกัน ให้ตาก็ได้ ให้เลือด
ให้เลือดน้ำให้กันมากเวลานี้ คนอนุโมทนาในเรื่องเลือดกันหมดไป
บริจาคเลือดกันบ่อย พราะที่วัดนี้ในพระราชบูรณะก็บริจาคทุกปี เพราะพระมาก
พระบวชใหม่ ๆ หนุ่ม ๆ น้อย ๆ เอ้า..บริจาคโลหิต เรียกรถพยาบาลมา^๕
คันใหญ่มาจอด...ขึ้นไปบริจาคกันทั้งวันเลย ได้เลือดไปเยอะแยะ เอาไปใช้
เป็นประโยชน์ต่อไป คนตายแล้ว...ถ้าอะไรที่จะเป็นประโยชน์แก่คนเป็นให้

เข้าไปเดือน จะได้ประโยชน์เป็นอานิสส์แก่บุคคลนั้นต่อไป และได้เชื่อว่า เราได้ช่วยเพื่อนมนุษย์ให้พ้นจากความทุกข์ยากลำบากเดือดร้อน มันเป็นประโยชน์ เขาเอาส่วนได้ก็ให้ไปมันไม่ได้เสียหายอะไร ส่วนที่เหลือเรา ก็เอามาเพากันไปตามเรื่อง ก็เป็นประโยชน์แก่คนอื่น เป็นสัมมาทิฎฐิในเรื่อง การบริจาคสิ่งที่เป็นคุณค่าแก่ชีวิตของคนต่อไป

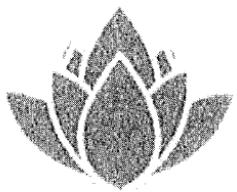
ไม่ว่าใครให้ได้ทั้งนั้น...หญิง ชาย ผู้ใหญ่ ร่างกายขนาดไหนก็ บริจาคได้ เขาเอาไปจัดไปทำไว้ เป็นต้นว่ากระดูกมันเลียไปส่วนหนึ่ง เขา เอากระดูกนี้ไปหันเป็นชิ้น ๆ อัดเข้าไป เมื่อมันเราอัดไม่ แผ่นใหม่เข้าอัด เข้าไปตรงกระดูกที่เว้าแหว่ง อัดแล้วก็เย็บหุ้มไว้ มีอะไรเชื่อมหุ้มไว้ เรียบร้อยต่อไปมันก็เชื่อมกันเอง ร่างกายมันจัดของมันเอง ดีกว่าเอาร หลักใส่ หมอบกว่าดีกว่าเอาร หลักใส่ เพราะเอาร หลักใส่นาน ๆ ไป ก็ต้องเอาไปผ่าอีก ผ่าเอาร หลักออกจากมันก็เป็นทุกข์หลายครั้ง แต่ถ้าเรา เอากระดูกใส่เม้มันไม่ต้องทำอย่างนั้น นับว่าสะดวกสบายแก่ผู้เจ็บไข้ได้ป่วย

เมืองนอกเขาจึงขายกัน ขายซีโครงบ้าง ขายส่วนนั้นขายส่วนนี้ บ้านเรายังไม่มีใครไปขายอย่างนั้น ซีโครงนี่โครงอ่อนมันมี เขายังต้องการเอาร ไปใช้...ก็ขาย ยอมให้ตัดเอาร ไป แม้ยังเป็นอยู่ก็ยอมขายได้ อย่างนั้นก็มี เมืองนอก บ้านเรายังไม่มีใครขาย แต่เมื่อตายแล้วก็ให้เข้า ไม่มีเรื่องอะไร ทำบุญต่อไป บริจาคมในส่วนนั้นก็จะได้ประโยชน์ เป็นคุณเป็นค่า แก่เพื่อนมนุษย์ต่อไป ไม่ใช่เป็นเรื่องเสียหาย

คนป่วยก็ไม่ต้องกลัวว่าจะมีใครมาประท้วง เพราะไม่มีใครประท้วง
หรอก ผู้ที่เรากลัวนั้นมันไม่ร้ายอะไร แต่ผู้ที่เราเชื่อมาไว้ในใจของเรานี่
มันร้ายทั้งนั้น ผู้การพนัน ผู้เหล้า ผู้อะไรผู้เหล่านี้มันร้าย ๆ ผู้โกร
ผู้โกรธ ผู้หลง นี่มันทำให้เราเสียหาย ผู้ที่เรานิยมว่าจะหลอกนั้นไม่มี
ไม่หลอก ถ้าหากมีกับบอกว่าพบกันบ้างก็จะดีจะได้คุยกัน ได้รู้เรื่องว่า
อะไรมันเป็นอะไร แต่ก็ไม่มีโอกาสจะได้พบกันสักที มันไม่มาคุยกันสักที
เคยไปนอนในป่าช้านึงกว่าถ้ามีก็มาคุยกันบ้างก็ได้ มาปลูกลูกขึ้นมาคุย
กันบ้างก็ได้...มันก็ไม่มามีแต่เมามากดเท่านั้น ผู้ไม่มาสักที เรามันเหี่ยว
กลัวไปไม่เข้าเรื่อง เป็นมิจฉาทิภูมิอยู่เหมือนกันในเรื่องอย่างนี้ ขอให้
ญาติโยมเข้าใจอย่างนี้

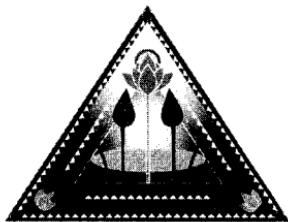
สมควรแก่เวลาสำหรับวันนี้แล้ว จึงขออุตติไว้แต่เพียงเท่านี้

.๔.

การเกิดกี่เป็นทุกๆ

ท่านลากุชณ ผู้มีความสนใจในครรภ์ หั้งหาญ

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาครรภ์ อันเป็นหลักคำสอน
ในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ อาย่าเดินไป
เดินมา ให้รุ่นวาย โครงการเด็กก็ให้อยู่ในความควบคุมของผู้ใหญ่ อาย่าให้
เที่ยววิ่งเล่นเป็นที่รำคาญแก่บุคคลอื่นที่เข้าตั้งใจจะฟังครรภ์ แล้วก็อยู่ใน
อาการสงบ อาย่าวิพากษ์วิจารณ์อะไรในขณะที่พระกำลังพูด ให้ใช้หูเพื่อฟัง
ปากไม่ต้องใช้ ปากกับทุนนี้ใช้พร้อมกันไม่ค่อยได้ มันขัดกัน...เราต้องรู้จักใช้
จะได้เกิดประโยชน์ คือมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ควรจะรู้ ควรจะเข้าใจ
ตามสมควรแก่เวลา

ความจริงแท้ของธรรมชาติ

วันนี้อากาศแจ่มใสดี ฝนไม่ตกก็นับว่า蒼ดาวากแก่พวงเราทั้งหลาย ที่จะได้ทำกิจในทางพระศาสนาได้เต็มที่หน่อย เวลานี้น้ำกำลังท่วมบาง จังหวัด เช่นจังหวัดสุพรรณบุรี น้ำกำลังท่วม ประชาชนก็เดือดร้อนบ้าง ตามสมควร ความจริงมันก็เป็นเรื่องของธรรมชาติ เมืองไทยเรานี้ด้าน ตะวันตกก็เป็นภูเขา น้ำไหลลงมา ลงมาสู่ที่ราบมันก็ต้องท่วมบ้าง เป็น ธรรมชาติ แต่ว่าน้ำที่ไหลท่วมทุกนี้ไม่รุนแรงเท่าไร น้ำที่ท่วมใจนั้นรุนแรง น้ำที่ท่วมใจคน ก็คือ “น้ำกิเลส” มันท่วมใจคนแล้วทำให้เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อน สร้างปัญหาแก่ชีวิตด้วยประการต่าง ๆ

เรามาวัด มาศึกษาธรรมะก็เพื่อจะหาทางป้องกันไม่ให้น้ำกิเลส ท่วมจิตท่วมใจ เราจะได้มีใจเป็นอิสระ เป็นไฟแก่ตัวไม่ต้องเป็นทาสของ กิเลสประเภทต่าง ๆ ที่ปรุ่งแต่งใจให้เป็นไปในรูปในเรื่องที่เป็นความทุกข์ เป็นความเดือดร้อนใจ เพราะเรื่องความทุกข์นี้เป็นเรื่องสำคัญที่เราต้อง ศึกษา ต้องทำความเข้าใจกัน

ในทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าหันสอนยั่นกหนาใน เรื่องความทุกข์และการดับทุกข์ได้ เคยตรัสรักบภิกษุทั้งหลายบ่อย ๆ ว่า “ถ้าคตสอนเรื่องเดียวที่สำคัญ คือเรื่องความทุกข์และการดับทุกข์ได้” ทำไมพระองค์จึงย้ำในเรื่องนี้? ก็เพราะว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ เป็นปัญหา

เฉพาะหน้าที่เราควรจะศึกษาทำความเข้าใจให้รู้ว่าอะไรเป็นอะไร ถูกต้อง
แล้วจะได้ไม่ให้ความทุกข์เกิดขึ้นในใจของเราต่อไป

ในหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนใน ธรรมจักรปปวัตตนสูตร
ก็พูดถึงเรื่องอริยสัจจ์ อริยสัจจ์คือเรื่องความจริงแท้ของธรรมชาติ
มีอยู่ ๔ ประการ คือ

๑. เรื่องความทุกข์
๒. เรื่องเหตุให้เกิดทุกข์
๓. เรื่องทุกข์เป็นของดับได้ และ
๔. เรื่องแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ถึงชั้นความดับทุกข์

๔ อย่างนี้เป็นเรื่องที่ควรศึกษา ควรทำความเข้าใจแล้วในอริยมรรค
ม่องค์แปด ที่ได้กล่าวเมื่อวันก่อนนี้ ขั้นตอนด้วยตัวสัมมาทิฏฐิ สัมมาทิฏฐิ
แปลว่า ความเห็นชอบ

พื้นฐานทางจิตที่ถูกต้อง

ในวันก่อนนี้ได้พูดถึงเรื่อง ความเห็นชอบขั้นคือธรรม คือเช่นเห็น
ว่าทำได้ดี ทำช้าได้ช้า อะไรเป็นต้นนั้น มันเป็นความเห็นขั้นพื้นฐาน
เป็นความเห็นชอบในด้านคือธรรม คนเรามีความเห็นชอบในด้านคือธรรม
คือมีความเชื่อ มีความเข้าใจ ว่าความทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของเรา

เกิดจากการ คือการกระทำของเราเอง เราเป็นผู้สร้างชีวิตของเราให้เป็นอะไรก็ได้ ให้เป็นคนมีความทุกข์ก็ได้ ให้เป็นคนมีความสุขก็ได้ ให้ยากจน ให้มั่งมี ให้เป็นที่รักเป็นที่เหลือของใคร ๆ ก็ได้

อะไรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของเรา ไม่ได้เกิดจากอำนาจใดมาดลบันดาลให้เป็นไป แต่เป็นไปด้วยการกระทำการของเราเอง ความบริสุทธิ์ความไม่บริสุทธิ์เป็นของเฉพาะตัว ไม่มีใครจะหลีกหนีจากผลที่ตนกระทำไว้ได้ อันนี้เป็นหลักตายตัวในทางศีลธรรมที่เราควรจะได้เข้าใจไว้เพื่อเป็นฐานสำหรับความก้าวหน้าในชีวิต เพราะความก้าวหน้าในชีวิตนั้นมันจะไม่เกิด ถ้าเราไม่เชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างเกิดจากการกระทำการของเราเอง เราเก็บมั่วแต่ไปเสียงโชค วิงวอนขอร้อง บนถนนคากล่าวให้สิ่งนั้นสิ่งนี้มาช่วยตน ซึ่งมันไม่มีทางจะสำเร็จได้

ทางที่จะสำเร็จได้นั้นเราจะต้องลงมือทำด้วยตัวของเรารองในเรื่องที่เราเห็นแล้วว่ามันเป็นเรื่องถูก เรื่องชอบ เป็นเรื่องที่จะให้เกิดประโยชน์ เกิดความสุขแก่ตัวเราแล้วเราก็ต้องลงมือทำ ถ้าเราไม่ทำเราก็จะไม่ได้รับผลที่เราต้องการ ไม่ว่าจะเป็นผลอะไร เมื่อเราต้องการก็ต้องศึกษาว่าทางที่จะสำเร็จให้เกิดผลนั้นอยู่ที่อะไร เมื่อเราเห็นเหตุของการกระทำว่าจะเกิดผลดังที่เราต้องการ เราเก็บลงมือทำ เมื่อทำไปมันก็เกิดผลขึ้นแก่ตัวของเรารา จะได้รับผลนั้น อันนี้เป็นฐานเบื้องต้น เป็นสัมมาทิฏฐิ ขั้นมูลฐานที่เราควรจะมีไว้ในใจ

แต่ว่ามีคนไม่ใช่น้อยที่ไม่มีฐานที่ถูกต้องในเรื่องนี้ เช่นไปเชื้อดวง บ้าง เชือโชคบ้าง เชื่อว่าอะไร ๆ จะมาดลบันดาลให้เป็นไปอย่างนั้นอย่างนี้ บ้าง แม้เราไปกราบไหว้พระพุทธชูปีกไปไหว้เพื่อเสียงทาง เพื่อขอร้อง วิញวนด้วยประการต่าง ๆ ส่วนมากก็เป็นพระเก่า ๆ มีราณ ฯ ที่เขาร้างไว้นาน ๆ คนในสมัยก่อนได้ทำมาอย่างนั้น เชื่อมาอย่างนั้น แล้วคนที่เกิดมาใหม่ก็ทำตามกันมาโดยไม่มีการศึกษาให้เข้าใจว่าเนื้อแท้ของพระธรรมนั้น เป็นอย่างไร เราปฏิบัติตามกันมาโดยปราศจากเหตุผล ปราศจากความคิดให้เข้าใจในเรื่องนั้นถูกต้องเลยก็ทำกันในรูปอย่างนั้น เราจึงมีหลวงพ่อ มีพระพุทธชูปีที่สมมติว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์หลายองค์ด้วยกัน มีอยู่ในที่ต่าง ๆ คนมากขึ้นก็มีความเชื่อใจในเรื่องนั้นอย่างนั้น ไปไหว้ไปบูชา กันมาก ๆ ได้เงินเข้าวัดเป็นหนึ่งมามาย เช่นหลวงพ่อโลหะนี้ได้วันละ ១៥,០០០ - ១៦,០០០ ทุกวัน หลวงพ่อวัดໄร์ชิกก์ได้วันหนึ่ง ១០,០០០ กว่าเหมือนกัน หลวงพ่อพระร่วงโรจนฤทธิ์ที่บ้านอยุหนาองค์พระปฐมเจดีย์ก็ได้เงินเข้าวัดเป็น ១,០០០ ขั้นไปเหมือนกัน គือที่ไหนไปละดูก็ได้มาก ที่ไหนไม่สะดูก็ได้น้อย

อาทมาไปเที่ยวสืบตามลูกศิษย์หลวงพ่อทุก ๆ แห่งว่า เดือนหนึ่งได้ลักเท่าไร...ก็ได้มาก ที่สมุทรสงครามก็ได้มาก หลวงพ่อบ้านแหลม สมุทรสงครามก็ได้มาก หลวงพ่อพุทธชินราชได้มากเหมือนกันแต่ยังน้อยกว่าหลวงพ่อแควรากกลาง เพราะอยู่ใกล้กรุงเทพฯ คนกรุงเทพฯ ...มาก ก็ไปไหว้ไปบูชาไปเสียงทาง

โดยเฉพาะเวลาปีใหม่ ตรุษจีน คนจีนจะไปไหว้กันมาก ให้วัจน์ไม่มีที่จะไหว้ ยืนเต็มกันไปหมด จุดธูปจุดเทียนจนครัวโน้มง ใครไม่คุ้นกับคwan chup ก็สำคัญดีนี้ไปแแกวนั้นเลย ถ้าสำคัญเขาก็ว่าหลวงพ่อคักดีสิทธิ์ อีกแหล่ง แล้วเราName ของหลวงพ่อมาพรหม มาล้างหน้า เมื่อล้างหน้าตามนั้นก็ล้วงก็ลูกขี้นได้ เลยบอกว่าหลวงพ่อมีName ตั้งแต่สิทธิ์ คนขายName ก็นั่งขายต่อไป มีขาดเล็ก ๆ ขายName แล้วก็มีเล่นด้วยผูกข้อมือสีแดงแจกคนละเส้น ๆ แต่ว่าต้องทำบุญบริจาคทรัพย์ ถ้าไม่บริจาคทรัพย์ก็ไม่ให้เหมือนกัน มันก็เป็นทางหากิน พอดีอะไรต่าง ๆ กันอยู่ทั่ว ๆ ไป คนส่วนมากก็ไปอย่างนั้น

มีส่วนหนึ่งซึ่งไม่น่าเท่าใด มีความเข้าใจถูกตรงตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าก็ไม่ไปทำอย่างนั้น แต่ว่าพิจารณาตัวเอง ตักเตือนตัวเอง แก้ไขตัวเอง เมื่อมีอะไรเกิดขึ้นก็ไม่เที่ยวไปโถงไซ แต่ต้องโถงตัวเองว่าคงจะทำผิด มีความคิดผิด มีการพูดผิด มีการทำผิด มีการคบคนผิด มีการไปสู่สถานที่ผิด จึงได้รับความทุกข์ ความเดือดร้อน ก็หันหน้ามาปรับปรุงตัวเอง ทำตัวเองให้ดีขึ้น ชีวิตก็เรียบร้อยก้าวหน้า เพราะเราได้ประพฤติธรรม เมื่อคนประพฤติธรรม ธรรมะก็คุ้มครองบุคคลนั้นให้คุณนั้นปลอดภัย

พระธรรมนี้แหล่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วิเศษจริง ๆ เพราะว่าผู้ใดประพฤติธรรมแล้วยอมได้รับประโยชน์จากธรรมนั้น ไม่ว่าเราจะประพฤติ

กรรมข้อใด แล้ว เรายังได้รับประโยชน์จากกรรมที่เราประพฤติทุกเวลานาที จึงเรียกว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือมีอำนาจที่จะให้เราเกิดความสำเร็จในสิ่งที่เราต้องการ ด้วยการประพฤติธรรมให้เราเข้าใจอย่างนี้ ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับด้วยสัมมาทิฏฐิที่เป็นขันพื้นฐานในทางการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

การเกิดที่เป็นทุกชีวิตร่วมกัน

วันนี้ก็จะพูดต่อไปในเรื่องล้มมาทีภูมิที่สูงขึ้นไป ที่เป็นไปเพื่อความดีบวกซึ่งอย่างแท้จริงตามหลักการของพระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อเรามาทำวัตกรรมอนเช้าเราก็ได้ล่วงมันต์ว่า

ชาติปี ทุกษา, อะราปี ทุกษา... ความเกิดเป็นทุกข์ ความแก่เป็นทุกข์ ความตายเป็นทุกข์ ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจเป็นทุกข์ ต้องการสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้นก็เป็นทุกข์ เรื่องของความทุกข์นั้นเรามาล่วด มารัองกันอยู่ อันความทุกข์ที่เราล่วดอยู่นั้นมันก็มีฐานของความทุกข์อยู่อีกประการหนึ่ง แต่ว่าเราไม่ได้เข้าใจในเรื่องนั้นถูกต้องเข้าใจแต่เพียงเรื่องที่เราอาจมาล่วด แต่ว่าถ้าล่วดโดยไม่เอาไปคิดมันก็ไม่เข้าใจเหมือนกัน

หนังสือสอนดนตรีควรจะมีไว้ที่บ้าน ว่าง ๆ ต้องหยิบมานั่งอ่าน
นั่งพิจารณา เช่นเราสาวดไปถึงบ้าน ชาติปี ทุกชา...ความเกิดเป็นทุกข*

ความแก่เป็นทุกข์ ความตายเป็นทุกข์ ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจเป็นทุกข์ ก็ต้องมานั่งพิจารณาให้เข้าใจถูกลงไปสักหน่อยว่ามันเป็นทุกข์ เพราะอะไร ชาติ คืออะไร เป็นทุกข์อย่างไร ต้องพิจารณาให้เข้าใจ วันนี้จะอธิบายให้ชัดขึ้นไปอีกสักหน่อยว่า ชาติปี ทุกชา...ความเกิดเป็นทุกข์นี่มันทุกข์อย่างไร ทุกข์ที่ตรงไหน

ตามที่อธิบายไว้ก่อน ๆ ในหนังสือธรรมเทศนาเก่า ๆ ก็พูดถึงเรื่องว่าความเกิดในท้องของมารดา ว่าทรมานตนอยู่ในท้องของมารดา นั่งคุดคุ้นเหมือนกับลิงหลบฝนเข้าไปอยู่ในโพรงไม้ ท่านเบรียบไว้ว่าอย่างนั้น

อันนี้เมื่อเราอ่านดูแล้วถ้าคิดด้วยปัญญา ก็พอจะมองเห็นได้ว่าเด็กที่อยู่ในท้องนี่คงจะไม่รู้สึกเป็นทุกข์อะไร ยังไม่มีความทุกข์อะไร นั่งอยู่ตามธรรมชาติ ก็คงจะไม่มีความทุกข์อะไร

เหมือนกับตัวหนอนบางชนิดที่มันเกิดในเม็ดพريحนั้น แต่ว่าตัวหนอนนั้นเกิดในเม็ดพريح เคยเห็นไหม พريحที่เราเก็บไว้จะเม็ดโต ๆ ก็ตาม เล็กก็ตามมันก็เป็นหนอนมีตัวเชื้อ แล้วมันก็เจริญขึ้นเป็นตัวหนอนได้ เราเห็นว่าหนอนมันอยู่ในพريحมันก็ไม่เป็นอะไร มันไม่ตายมันก็อยู่ได้ อยู่ได้ด้วยความเคยชิน มันจึงไม่รู้สึกเดือดร้อนอะไร

เราเมื่อเป็นเด็กน้อย ๆ อยู่ในท้องมารดา ก็คงจะไม่รู้สึกเป็นทุกข์อะไร ยังไม่รู้สึกเป็นทุกข์อะไรเท่าได้ แม้เกิดอกมาใหม่ยังไม่ลืมตา เด็กเกิดใหม่นี้ตายังไม่ลืม ยังปิดอยู่ตลอดเวลา แล้วก็นอนอยู่ในท่าที่เขา

ให้นอน ให้ค่าว่าก็คือสูญเมื่อ่อนกับลูกอกบ นอนคือสูญอย่างนั้น ถ้าจะต้องการอะไรไว้ก็ร้องขึ้น ร้องก็ให้กินนม พอกินนมแล้วก็หลับไป ตื่นขึ้นก็ไม่มีอะไร นอนโว้ะแอะฯ ไปตามเรื่อง แต่ว่าพอทิวาร์ร้องແอะขึ้นมา เอาขาดนมใส่เข้าไปในปากให้ดูด ดูดแล้วก็หลับต่อไป ทำงานเพียง ๒ เรื่อง คือ กินกับนอน แล้วก็แणมเรื่องถ่ายอีกเมื่อันกัน ถ่ายออกตามตามเรื่องของเด็ก ถ่ายไม่มาก เพราะว่าถ่ายกินไม่มาก ก็ถ่ายออกตามตามปกติ เพราะจะนั่นการอยู่ในท้องมารดาไม่ใช่เรื่องความทุกข์ ชาติ...ความเกิดในรูปอย่างนั้นไม่ใช่เรื่องของความทุกข์อันแท้จริง

ชาติปีทุกษา : ความทุกข์ที่เกิดจากตัวตน ของตน

ความทุกข์อันแท้จริงนั้นเป็นอย่างไร ท่านเจ้าคุณพุทธทาสท่านศักดิ์สิทธิ์ค้นคว้าในเรื่องนี้มาก และพุดอธิบายเรื่องชาติปี ทุกษา ไม่เหมือนกับที่เข้าอธิบายกันมาก่อนเรียกว่าพูดแบบแหกแนวให้คนได้คิด ท่านบอกว่าชาติปี ทุกษา นี้มันหมายถึงความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกว่าเป็นตัวเป็นตน รู้สึกยึดมั่นถือมั่นในเรื่องอะไรขึ้นมาแล้วมันก็จะเกิดความทุกข์

ในบทสรุปมนต์ตอนท้าย เราสาดว่า สังขิตเทนະ ปัญจุปานนักขันตรา ทุกษา ว่าโดยย่นย่อ อุปทานขันธ์เป็นตัวทุกข์ อุปทานขันธ์นั้นคือขันธ์ที่เราเข้าไปยึดถือว่าเป็นตัวเรา เป็นของเรา ยึดถือว่าเป็นตัว

เป็นตน นั่นแหล่งเป็นตัวให้เกิดความทุกข์ เพราะยึดถือว่าฉันมี ฉันเป็น หรือว่าฉันเป็นอะไรขึ้นมา นั่นแหล่ง คือความเกิดในทางอริยสัจจ์ของพระพุทธเจ้า คือทุกครั้งที่เราเกิดความยึดถือขึ้นในตัวตน ยึดถือในทรัพย์สมบัติในข้าวของอะไรของเราราชีนาฯ เราจะเป็นทุกข์ เพราะเรื่องนั้น

เรามีgrade เป้าทิวออยู่กับตัวของเรา เราทิวออยู่ เราไปนั่งตรงไหนนี้ วางgrade เป้าไว้ข้างตัวมีอก็ต้องคลำ ๆ ໄಡตลอดเวลา กลัวมันจะหาย ทีนี้ มือที่ไปคลำไว้นั้น เพราะความรู้สึกอย่างไร เพราะความรู้สึกว่า grade เป้าของฉัน มันไม่ใช่มีแต่grade เป้าเฉย ๆ แต่ในgrade เป้านั้นมีอะไรของฉันเข้าไป อีกชั้นหนึ่ง คือมีลักษณะอยู่ในgrade เป้า หรือมีเอกสารบางอย่างอยู่ในgrade เป้า หรือมีอะไรอยู่ในgrade เป้า ก็นั่งด้วยความกังวลเป็นทุกข์ ทุกข์ตัวนึงก็เกิดจากชาติ...ความเกิด คือเกิดความยึดถือในgrade เป้าใบนั้นอยู่ตลอดเวลา

ครั้งหนึ่งเดินทางมาจากปักกิ่งตี้ มาตั้งนครปฐม เข้า ประภาครวารถไฟไปต่อไปไม่ได้ เพราะมีรถตกรางขวางหน้าอยู่ที่สถานีข้างหน้า คนโดยสารไม่ต้องตกใจทางรถไฟจะจัดรถบัสรับคนโดยสารเดินทางต่อไป ทีนึงลงมาจากรถกับพอยมคนหนึ่งเป็นชาวพหุถุนหัวกระเป่าเก่า ๆ หลายใบ grade เป้ามีหลายใบ พอแกเห็นอตามาก็ปริ้ดเข้ามาทีเดียว “ท่านจะไปไหน?”

บอกว่า “นี่แหล่งจะไปกรุงเทพฯ”

“ท่านจะขึ้นรถคันไหน ติดฉันจะขึ้นไปด้วย” ทิวgrade เป้าหลายใบ ถามว่า “ทำไมทิวgrade เป้าหลายใบ?”

“จันเอาเงินมาซื้อที่” กระซิบบอกว่า เอาเงินมาซื้อที่

ถามว่า “เอามาเท่าไร?” “เอามา ๒ ล้าน”

เอานมมาตั้ง ๒ ล้าน ใส่กระเป้าเก่า ๆ ครั่คร่าไครดูแล้วก็
ไม่อยากจะเอารายนั้นแหล่ะ เรียกว่าพรางตาเสียหน่อย กระเป้า
หลายใบแล้วหิวจริง มือหนึ่งหิวจะล้อม อีกมือหนึ่งหิวกระเป้า แต่ตัว
เป็นยายปลาร้าอะไรอย่างนั้นแหล่ะ ไม่หิวหารຸ້າฟ้าอะไร ทองหยองไม่มี
ลายสร้อยอะไรก็ไม่มี หิวจะล้อมเก่า ๆ ใบหนึ่ง แล้วก็หิวกระเป้า แต่ก็
ยังมีความกลัว คนอื่นเข้าไม่รู้แต่ว่าแกรู้ว่าในกระเป้านี้มีเงินอยู่ตั้ง ๒ ล้าน
แกก็กลัว ที่นักลัว พอเห็นอาทماក์นิกก่อนใจเพราะว่ารู้จักกันมาเก่าแก่
เลยถามว่า “ขึ้นรถดันใหهن” บอกว่า “ເຂົ້າ..ມາໄປດ້ວຍກັນ”

พอบอกอย่างนั้น...ว่าໄປດ້ວຍກັນໄລຍ້ขື້ນໄປນິ່ງໃນແນວເດີວັກນ ແຕ່
คนละເກົ້າອື້ນ อาทماກົນຈະຄອຍຫຳເລືອດດູແກໄວ້ຕົວລອດເວລາ ຕີ້ອດູວ່າສພາພ
ຈົດໃຈຂອງແກເປັນຍ່າງໄຮ ດູແກຮຸ້ສັກວ່າກະຈາວກະຈາວ ໄນມີຄ່ອຍຈະປກດີນັກ
ມີຄວາມທຸກໝ່ອຍໆ ທຸກໝ່່ພຣະວະໄຮ ເພຣະຄວາມຍືດດີໃນกระເປົ້ານິ່ງເອງ
ໄມ້ໃຊ້ເຮືອງວະໄຮ

พິນມາຖືປາງແຄ ແກກົລງ ອາຕມາຄາມວ່າ “ນ້າລັງຕຽນນີ້ຫີ້ອ?
ບ້ານອູ້ໄກລໄໝມ?”

“ເດີນເຂົ້າໄປນິດหน่อย”

“ອາຕມາໄປສັງເອາໄໝມ?” “ໄມ້ຕ້ອງ ພິມເປັນໄຣ ເຄຍໄປເຄຍມາອູ້

ແກນີ້” ແກ້ລົງໄປ ກົມມືອະໄວທອກ ເຮັກວ່າໄປດຶງບ້ານເຮັບຮ້ອຍ ວັນທັງໄປພບກັນເຂົ້າ ດາມວ່າ “ຄູກິຈທີ່ໄປທຳນັ້ນເຮັບຮ້ອຍຕີ່ໃໝ່ນ້າ?” “ເຮັບຮ້ອຍຄ່າ...ເຮັບຮ້ອຍ”

ນີ້ເຂົາເຮັກວ່າ ດ້າເຈົ້າສຶກວ່າມີອະໄວອຸ່ນແລ້ວເວົາຈະເປັນທຸກໆເພວະເຮືອນັ້ນ ເປັນທຸກໆເພວະເຮົາຍືດດີອັນັ້ນເອງ ຕັ້ງຫາຕີປຸກຂາ ກົດ້ອຄວາມຮູ້ສຶກວ່າ “ສິ້ນນີ້ເປັນຂອງຈັນ” ຂຶ້ນມາເມື່ອໄດ້ນັ້ນແລະ ຜາດ...ຄວາມເກີດ ມັນເກີດຂຶ້ນໃນໃຈຂອງເຮົາ ອີ່ອຄວາມຍົດດີວ່າຕັ້ງຈັນເກີດຂຶ້ນເມື່ອໄດ້ຄວາມຮູ້ສຶກນັ້ນແລະ ຈະເປັນຄວາມທຸກໆຂຶ້ນມາທັນທີ ບຽດຕາຄວາມທຸກໆທັງໝາຍທັງປວງທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຈົດໃຈຂອງເຮົານັ້ນ ມັນກົດຈາກຄວາມຍົດມັ້ນດີອັນັ້ນໃນຕັ້ງຈັນກ່ອນ ເຮັກວ່າ ຕັ້ງກູຂອງກູ ທີ່ທ່ານພຸທອທາສທ່ານເຮັກຈ່າຍ ๆ ວ່າຕັ້ງກູຂອງກູ ມີຕັ້ງກູມີຂອງກູຂຶ້ນມາ ອັນນີ້ຄຳປາລີເຮັກວ່າ ອັ້ງກາຣະ ມມັກກາຣະ

ອັ້ງກາຣະ ກົດ້ອກາຮົາສຳຄັນວ່າ ‘ຕັ້ງມີ’

ມມັກກາຣະ ກົດ້ສຳຄັນວ່າ ‘ຂອງຈັນມີ’

ມີຕັ້ງຈັນ ມີຂອງຈັນ ອີ່ອມີຕັ້ງກູ ມີຂອງກູ ຂຶ້ນມາໃນຂະໄດເຮົາກົຈະເປັນທຸກໆໃນຂະນັ້ນ ມີຄວາມກັງຈາກ ມີຄວາມຫ່ວງໃຢໃນສິ່ງທີ່ເຮົາເຂົ້າໄປເຖິງຂ້ອງວ່າເປັນຕັ້ງເຮົາ ເປັນຂອງເຮົາ ດ້າຫາກວ່າເຮົາມີອະໄວອຸ່ນກັບເນື້ອກັບຕັ້ງ ເຮົາກົດ້ຄວາມທຸກໆກັງຈາກດ້ວຍເຮືອງສິ່ງນັ້ນ ດ້ວຍເຮືອງປັນຫາວ່າເຮົາເຂົ້າໄປຕົດອຸ່ນສິ່ງນັ້ນ ມັນຈຶ່ງໄດ້ເປັນທຸກໆ ໃຫ້ສັງເກດໃນເຮືອງນີ້ໄຫຉດີວ່າຄົນເຮົາທີ່ມີຄວາມທຸກໆນີ້ເພວະເຮືອນັ້ນ ເພວະເຮົາຍືດດີ

ความยึดถืออันแรกๆคือ ยึดถือว่า ‘ฉันมี’ ฉัน...เป็น นี่อันนี้เป็น ฐานแรก แล้วต่อไปก็ว่า ‘ของฉัน’ ขึ้นมา ของฉันขึ้นมา เมื่อมีของฉัน ก็เป็นทุกอย่าง ทุกๆเกิดจากฐานว่า เรายึดมั่นว่ามีตัวมีตน พอยึดว่าตัวตนมี ก็มีของฉันขึ้นมา แล้วก็ ‘มี’ ‘เป็น’ ขึ้นมา ฉันเป็นอย่างนั้น ฉันเป็น อย่างนี้ ความยึดถือใน ‘ความเป็น’ มันก็เกิดขึ้น พอเราได้เป็นอะไรขึ้น ก็ยึดถือในความเป็นนั้น

คนที่เป็นอยู่ปกติ ๆ พอเข้าให้เป็นอะไรขึ้นมาความรู้สึกมันเปลี่ยน แปลงไป เกิดความยึดใน “ความเป็น” นั้นขึ้นมาทันที เข้าให้เป็นผู้ใหญ่ บ้านก็ยึดถือในความเป็นผู้ใหญ่ ความเป็นกำนัน เป็นผู้แทนราชวงศ์ เป็นรัฐมนตรี เป็นนายกรัฐมนตรี ก็มีความยึดถือติดพันขึ้นในตำแหน่ง นั้น แล้วก็มีเรื่องอะไรแตกราชการออกไปอีกมากมาย แต่ก็ถึงก้านในความ ยึดถือออกไปอีกมากมายหลายรายเรื่องหลายประการ เพราะมีความยึดถือ ในตัวตนขึ้นมา

การปฏิบัติเพื่อทำลายตัวตนของตน

ในทางปฏิบัติท่านจึงให้ทำลายความยึดมั่นในตัวตน ที่นี้การทำลาย ความยึดมั่นในตัวตนนี้ท่านก็ให้หลักซึ่งเป็นสิ่งจะให้เราพิจารณา เช่น เรา เรียนเรื่องหลักสามัญญาณลักษณะ ๓ ประการ

พิจารณาให้เห็นความจริงของกฎธรรมชาติ

สามัญญาลักษณะ ๓ ประการก็คือว่า สิ่งทั้งหลายไม่เที่ยง สิ่งทั้งหลายเป็นทุกข์โดยสภาพ สิ่งทั้งหลายไม่มีอะไรที่เรียกว่าเป็นเนื้อแท้ เป็นอนัตตา อนัตตาคือไม่ใช่ตัวตน ดังที่เราสรุปว่า

รูปง อันจัง	รูปไม่เที่ยง
เวทนา อันจжа	เวทนาไม่เที่ยง
สัญญา อันจжа	สัญญาไม่เที่ยง
สังขารา อันจжа	สังขารไม่เที่ยง
วิญญาณัง อันจัง	วิญญาณไม่เที่ยง แล้วก็ล่วงต่อไปว่า...
รูปง อนัตตา	รูปไม่ใช่ตัวตน
เวทนา อนัตตา	เวทนาไม่ใช่ตัวตน
สัญญา อนัตตา	สัญญาไม่ใช่ตัวตน
สังขารา อนัตตา	สังขารไม่ใช่ตัวตน
วิญญาณัง อนัตตา	วิญญาณไม่ใช่ตัวตน

นึกคือการปฏิเสธความมีความเป็น ปฏิเสธออกไปว่าไม่ใช่ตัวตน รูปไม่ใช่ตัวตน เวทนาไม่ใช่ตัวตน สัญญาไม่ใช่ตัวตน สังขารไม่ใช่ตัวตน วิญญาณไม่ใช่ตัวตน มันเป็นอะไร ไม่ใช่ตัวใช่ตนนี้มันเป็นอะไร มันเป็นเพียงลักษณะธรรมชาติ ธรรมชาติที่มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ธรรมชาติ

มันก็มีเรื่องเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ เมื่อธรรมชาติปรุงแต่งให้เกิดมันก็เกิดตามธรรมชาติ เป็นอยู่ตามกฎของธรรมชาติ และก็ต้องแตกตัดับตามกฎของธรรมชาติอีกเหมือนกัน

ร่างกายที่เรามุมติว่าเป็นตัวตนนี้มันไม่เที่ยง ไม่ถาวร มันเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา เราดูที่ตัวเรา ก็เห็นว่าเราเปลี่ยนมาโดยลำดับ จนกระทั่งบัดนี้แล้ว เราเปลี่ยนมาจนกระทั่งผ่านเราหลุดไป พื้นเราหลุดไป หนังเทียวนังแห้ง ร่างกายเปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่เกิดมาจนกระทั่งบัดนี้ และยังไม่หยุดไปนั่นแหล่ะ...หยุดก็ตายกัน พอดตายก็หยุด เรียกว่าหยุดความมีชีวิตไปตอนหนึ่ง

แต่คพก็ยังเปลี่ยนแปลงอีกเหมือนกัน แม้เป็นคพแล้วมันก็ยังเปลี่ยนแปลง ยังไม่ได้หยุดความเปลี่ยนแปลง จนกระทั่งว่าเข้าເຂາໄປແພາ เป็นชี้ເຄົາໄປມັກເປັນໄປອ່າງນັ້ນ ມັກປະລິຍນໄປ ກະຕູກທີ່ເຫຼືອຈາກເພາໄຟ ມັກຍັງປະລິຍນແປ່ງໄປອົດຕາມธรรมชาติ ຈນกระทั่งສຫລາຍຫາຍໄປ ສຸຫຼຸໄປ ໄນມີອະໄຮທີ່ເປັນແກ່ນເປັນສາຣ

หลักอนันต์ท่านสอนให้เราพิจารณาเพื่อให้รู้ว่าอะไร ๆ นั้นมันไม่คงที่ ไม่ถาวร อย่าไปยึดมั่นถือมั่นว่าเป็น ‘ตัว’ อะไรขึ้นมา ว่าเป็น ‘ตน’ ขึ้นมา ให้รู้กฎของธรรมชาติว่า มันเป็นเรื่องของธรรมชาติที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตามหลักของธรรมชาติ เราจะไปจับເຂາຕອນได้ตอนหนึ่งว่า เป็นตัวเรา ก็ไม่ได้ เป็นของเรา ก็ไม่ได้ มันไม่ยอมรับกับเรา ມັກເປັນ

ไปตามเรื่อง... มันแกไปตามเรื่อง มันจะเจ็บขึ้นบ้างในบางครั้งบางคราว
แล้วมันก็จะต้องแตกลสลายไปในที่สุด

อันนี้เป็นหลักให้พิจารณาเพื่อแกปัญหาชีวิต มีอะไรเกิดขึ้นเรา
ก็เอาหลักนี้เข้าไปจับ เอาไปพิจารณาว่ามันไม่เที่ยง ลามานดีบ่อย ๆ มัน
ต้องใช้คำที่เราสอดนั้น ต้องเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน เอาไปแกปัญหา
ความเครัวโคก ความเสียใจก็ค่อยเบาไป จางไป แต่ว่าที่เรามีความ
เครัวโคกเสียใจนั้นก็ เพราะเราไม่เคยคิดไว้ก่อนในเรื่องอย่างนี้

หลักในการพิจารณาเพื่อถอนจากตัวตนของตน

พระพุทธเจ้าท่านสอนให้พิจารณาไว้ล่วงหน้าในเรื่อง ๕ ประการ
เรียกว่า อภินทปัจจเวกขณ์ ให้พิจารณาบ่อย ๆ อย่างน้อยวันหนึ่งก็
พิจารณาลักษณะนั้น ให้พิจารณาว่า

จะร้ายมั่นทิ ชรัง อะนะต๊โต...เราต้องมีความแก่เป็นธรรมดा
เราหนีความแก่ไปไม่ได้

พยาธิร้ายมั่นทิ พยาธิ อะนะต๊โต...เรามีความเจ็บไข้บ้างเป็น
ธรรมดा เราหนีความเจ็บไข้ไปไม่ได้

มะราณร้ายมั่นทิ มะราณัง อะนะต๊โต...เราต้องมีความตายเป็น
ธรรมด้า เราหนีความตายไปไม่พ้น

กัมมังสันะโกมทิ กัมมะทายาโภ กัมมะโยนิ กัมมะพันธุ ...เรามี
กรรมเป็นของตัว ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว เราชจะหนีจากผลที่เรากระทำไว้ไม่ได้
สัพเพหิ යෙ පියේහි නනගාໄວ විනගාໄව...เรอาจดีต้องผลักดัน
จากลิ้งที่เราจัดเรากอบใจ เป็นของกรรมดา

๕ อาย่างนี้เป็นเครื่องประเล้าประโลงใจให้เราได้คิดได้พิจารณาให้รู้ว่าวนั้นจะต้องเป็นอย่างนั้น คิดไว้ป้อย ๆ เตรียมใจไว้ป้อย ๆ เพื่อพบกับความเปลี่ยนแปลงในชีวิต ความจริงมันก็เปลี่ยนแปลงอยู่แล้ว แต่ว่าเราไม่ได้นึกให้มันลักษึ้งถึงความเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นแก่เรา เมื่อได้ก็ได้ เช่นความตายเกิดขึ้นกับคนในครอบครัวเรา

ลงทะเบียนชื่อความยืดมั่นถือมั่น

สามีตายจากไปเราก็เป็นทุกข์ ภรรยาตายจากไปสามีก็เป็นทุกข์
แต่ว่าสามีตายจากไปนี่แม่บ้านเป็นทุกข์มากกว่า ภรรยาตายจากนี้พ่อบ้าน
เป็นทุกข์เหมือนกันแต่คงไม่เท่าไร เพราะนึกว่ายังจะหาใหม่ได้ เลยก็ไป
คลายเสียที่ตกรนั้น ไม่ค่อยทุกข์เท่าใดแต่แม่บ้านนี่ทุกข์มาก เพราะว่า
อาชญากรรมมากแล้วจะไปหาใหม่มันก็ใช่ที่ มันก็ลำบากแต่ว่าผู้ชายนี้ไม่ค่อยยอม
แก่ยังจะหนุ่มเสียเรื่อยไปที่เดียว ยังจะไปหาต่อไป เรื่องมันเป็นอย่างนั้น
เขามีทางปลอบโยนอยู่ ผู้หญิงเราก็ลำบากเลยก็ต้องเป็นทุกข์ คิดที่ไร

ก็นั่งเป็นทุกข์เคร้าโศกเสียใจไม่ได้คิดโดยธรรมะ แต่ไปคิดโดยอวิชชา คือความไม่รู้ไม่เข้าใจ แล้วเราก็เป็นทุกข์ เพราะเรื่องนั้น

หรือว่าลูกตายจากไปเป็นทุกข์มาก เพราะลูกตายเราไม่เคยคิดว่าลูกจะตายจากเราไป เราอุ้มมัน อุ้มแล้วก็ชุมมัน ชอบมัน แต่ไม่เคยคิดว่าແหม..ฉันอุ้ม ๆ อยู่นี่ไม่รู้ว่าวันไหนมันจะจากฉันไป ไม่มีแม่คนไหนอยากรักดิถอย่างนั้น พ่อ ก็ไม่อยากจะคิดถอย่างนั้น เพราะเราถือว่ามันไม่ค่อยเป็นมงคล คิดถอย่างนั้นไม่เป็นมงคล อันนี้คือความคิดที่ไม่ถูกต้อง ไม่ได้เลี้ยหอยอะไร ไม่ได้เป็นอัปมงคล หรือว่าอัปปริย์อะไร

อัปมงคลคือสิ่งที่ไม่ดี อัปปริย์คือสิ่งที่ไม่น่ารัก ความจริงมันก็เป็นคำเพราะ อะ+บียะ คือคำบาลี แต่เรามาเขียนแบบล้านนาๆ ว่า อัปปริย์หมายความว่า ไม่น่ารัก การกระทำที่ไม่น่ารัก ไม่น่าชม ไม่น่าพอใจเรียกว่าเป็นเรื่องอัปปริย์

เราคิดว่าเป็นอย่างนั้น ความจริงมันไม่มีอะไรแต่ว่ามันจะช่วยเราช่วยให้เราไม่ต้องเป็นทุกข์เมื่อเรื่องนั้นเกิดขึ้น มีอะไรเกิดขึ้นเราก็ไม่ต้องเป็นทุกข์ เช่นเรามีข้าว ไข่อง เวลามันหายไปเราก็ไม่ต้องเป็นทุกข์ ถ้าเราคิดไว้ล่วงหน้า

เมื่อพูดถึงเรื่องข้าวของแล้วได้เห็นคนแต่งตัว เช่น สายสรีอโยค เส้นใหญ่ บางคนแขวนไว้อกเสื้อ ก็เคยทักป้า แหม...ทำไม่จังต้องแขวนเส้นใหญ่ ๆ อย่างนั้น

“ของปลอมเจ้าค่ะ” ยิ่งหนักเข้าไปอีก...ของปลอมมันจะหนักกว่าของจริงเข้าไปอีก พอมันกระซากเอาไปได้ อ้าว...ตายแล้วของปลอมถ้าเรายังไม่ไปจากที่นั่นมันจะหากลับมา มาถึงมันจะตอบช้ายังไง “ทำให้กูเสียเวลาไปได้” มันกรอกหาว่าใช้ของปลอม มันจะทุบจนตีเอาด้วยซ้ำไปมันเป็นอย่างนั้น

ทางที่ดีอย่าไปเที่ยวขวนเลย...มันรุ่งรัง เอาแต่ว่าเราแต่งอย่างปกติ ข้าวของทองหยองเพชรนิลจินดา เขารี้ยกว่าเป็นหลักทรัพย์ของครอบครัว เรามีไว้เป็นหลักทรัพย์เก็บไว้ในตู้นิรภัยที่บ้าน แต่ว่าที่บ้านบางทีอาจจะไม่ปลอดภัยไปเช่าตู้ในธนาคารไว้ลักษตู้ และเอาไปบรรจุไว้ที่นั่นถือแต่กูญแจไว้ ถึงคราวก็ไปเบ็ดได้ ออกงานอุกการอะไรก็เอาไปแต่งความจริงไม่ต้องแต่งก็ได้ ออกงานไม่ต้องแต่งอะไรก็ได้ ไม่ได้...ต้องเอารวดกันเสียหน่อย...มีงานมีการ

วันหนึ่งคณฑสุภาพสตรีเขามา มากันแรกก็ไม่มีอะไร พอมารีบเปิดกระเป้าเอาไอนั่นมาใส่ เอาไอนั่นมาใส่ นั่งรอมามิกล้าใส่ ใส่กระเป้ามา มาถึงใส่กัน ตือจะปวดกันว่า ฉันก็มีเหมือนกัน คนโน้นก็ว่าฉันก็มีเหมือนกัน แล้วยกนิ้ว...กีกะรัตลั่ของคุณ ถ้ากะรัตมันน้อยก็เสียเปรียบ คนอื่น คนอื่นกะรัตมันมากมันต้องแข่งกัน แข่งกันมี แข่งกันใช่ มันเรื่องกิเลสทั้นนั้นที่นำมาแต่ง ๆ ไม่แต่งก็ได้ไม่จำเป็นอะไร เรียกว่าเราเรียน ๆ ร้อย ๆ ของเราก็มี แต่ว่าไม่ต้องแต่งก็ได้

ที่นี้ของจริงมีแต่ว่าเก็บไว้ เอาของปลอมมาใช้ นั่นแหล่ะอันตราย หนักเข้าไปอีก จึงไม่จำเป็นจะต้องแต่งอะไร เช่นเรามัวดไม่ต้องแต่ง ก็ได้ มาเรียน ๆ ง่าย ๆ ในคระเปักษ์ไม่ต้องมีอะไรมาก มีแต่ปัจจัย มาก่อนุ่มพำนุญพอสมควร มันก็ไม่เป็นทุกข์เป็นร้อนอะไรมากเกินไป เรื่องก็เท่านั้น อันนี้มันก็เป็นเรื่องที่นำคิดอยู่เหมือนกัน

เห็นญาติโยมก็พอลอย...คือพอลอยวิตก้างวลไปด้วย ที่ก็คือความ ยึดถือเหมือนกัน เรียกว่าเป็นทุกข์อันหนึ่งเหมือนกัน พอเห็นโยมแต่ง อะไรก็พอลอยไม่สบายใจ กลัวว่าจะถูกขโมยรังแก ก็เป็น “ชาติปี ทุกข” เมื่อ similar กัน เป็นทุกข์ เพราะไปยึดถือว่า “โยมวัดเรา” ขึ้นมา ก็เลยพอลอย เป็นทุกข์ขึ้นมาด้วย แต่ว่ามันก็ทุกข์ไม่นาน แล้วลับเดียว พอรูเท่ารู้ทัน

อันนี้เป็นตัวอย่างที่เราเป็นทุกข์เรื่องในชีวิตเราประจำวันนั่นแหล่ะ เราเมี่ความทุกข์ด้วยเรื่องนั่นด้วยเรื่องนี้ ร้อยแปดพันประการ ฐานมันก็ อยู่ที่ว่ามีความยึดมั่นในตัวตน แล้วก็เลยยึดลิ่งภายนอกที่เป็นเครื่อง ประกอบของชีวิตของตนมากขึ้น เลยเกิดเป็นปัญหาแก่ชีวิต เพราะฉะนั้น ต้องคิดตามหลักอนิจจัง ทุกข์ อนัตตา ไว้เสมอ พิจารณาให้เห็นว่า มัน ไม่เที่ยง มันเป็นทุกข์โดยสภาพในลิ่งนั้น คือว่าเป็นทุกข์

คำว่า ‘ทุกข’ นี่แปลว่า นำเกลียด นำซัง ไม่น่าดู เนื้อแท้มัน เป็นอย่างนั้น ‘อนัตตา’ ก็คือว่าไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน มันเป็นแต่เพียงประกอบ กันเข้า ถูกส่วนใหญ่ไปตามอำนาจของ การปูรุ่งแต่งวันหนึ่งมันก็ต้องแตกสลาย

ฉะนั้นถ้าเราได้พิจารณาเป็นเครื่องเตือนใจว่าต้องแก่ ต้องเจ็บต้องตาย ต้องพลัดพรากจากสิ่งที่รักที่ขอบใจ มีอะไรก็ไม่ใช่เป็นของเราอย่างแท้จริง ให้รู้ไว้ด้วยปัญญา มิใช่ไปตามหน้าที่แต่ว่าใจจะไม่เป็นทุกข์ กับสิ่งนั้น เมื่อันที่ท่านกล่าวว่า “มี” ไม่ต้องเป็นทุกข์ “ได้” ไม่ต้องเป็นทุกข์ นั้นแหลกถูกต้อง เรายู่อย่างไม่ต้องเป็นทุกข์ เรียกว่าอยู่ชุมนุมตามหลักเกณฑ์ในทางพระพุทธศาสนา ชาติปี ทุกชา เป็นตัวตนของความทุกข์ มันเกิดจากความยึดมั่นถือมั่นว่าตัวตนของฉัน แล้วจึงเกิดชาติปี ทุกชา ขึ้นในเรื่องอะไร ๆ ต่าง ๆ เป็นเหตุให้มีความทุกข์ใจ

ในระยะนี้ใกล้วันเฉลิมพระชนมพรรษา เขาก็มีการแต่งตั้งสมณคักดี อะไร์ต่ออีกัน พระที่ขอมา呢...ขอสมณคักดี บางองค์ก็มาสืบมาถ้าม “เป็นใจ...ผู้จะได้เป็นกับเข้าใหม บอกว่า “ไม่รู้...ไม่รู้เรื่อง อាមานอกกว่า “ไม่รู้...ส่งเข้าไปแล้ว เขางจะให้ไม่ให้ก็เป็นเรื่องของผู้ใหญ่ ไม่ต้องเป็นห่วง หรือ ก บอกเข้า...เอ็งนอนให้มันสบ้ายເຕົວ”

นี่คือความกังวลว่าจะได้หรือไม่ได้ พ่อได้ชั้นมาก็ต้องใจ ต้องไป
ไม่กี่ปี..แรม มันควรจะเลื่อนลักษณะให้แล้ว ขออีก...เป็นทุกข์ต่อไปอีก ก็ทำ
กันอยู่อย่างนั้นแหละ เรียกว่ามีความยึดถืออยู่ในเรื่องนั้นก็เป็นอย่างนั้น มี
ความทุกข์มีความไม่สบายใจด้วยประการต่าง ๆ ถ้าเราไม่ต้องการให้เป็น
ทุกข์ก็ต้องถอนความยึดมั่นถือมั่นเสีย ให้พิจารณาเห็นแต่ว่ามันเป็นเรื่อง
ธรรมชาติที่เกิดขึ้น เป็นอยู่ ดับไป เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ๓ ขณะ

เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป อย่าไปจับເອາตอนไดตอนหนึ่งว่าเป็นตัวเรา เป็นของเรา สภาพจิตใจจะดีขึ้น

ความแก่ ตาย และพลัดพราก ทำให้เกิดทุกข์

ที่นี้อันต่อไปที่ว่า ความแก่เป็นทุกข์ ความตายเป็นทุกข์ ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจเป็นทุกข์ ไอี้นี้มันเป็นส่วนประกอบแต่ก็ไม่แยกกันออกໄປ ลำต้นมันก็อยู่ที่ ชาติปี ทุกชา มีรากอยู่ที่ความยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นตัวฉัน เป็นของฉัน หยังลึก รากนี้มันหยังลึกแล้วก็แต่ก็เป็นลำต้น เรื่องชาติปี ทุกชา ความคิดที่ว่าฉัน ‘มี’ ฉัน ‘เป็น’ ต่าง ๆ นั่นแหล่ะ เป็นลำต้นแล้วแต่กขัณงออกໄປ แต่ก็เป็น ‘ความแก่’ เป็นทุกข์ ‘ความตาย’ เป็นทุกข์ ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจ เป็นทุกข์ ความไม่สมหวังเป็นทุกข์ การอยู่ร่วมกับสิ่งที่เราไม่ชอบใจ เป็นทุกข์ มันแต่ก็ง้ออกไปอย่างนั้น...曳ยะยะ ในเรื่องต่าง ๆ นานาที่ให้เหล้ามาสู่สุขของเรา เรายังได้รับปัญหาเหล่านี้มาจากการคือความยึดมั่นในตัวตนแล้วก็มีชาติ...ความเกิด สิ่งนั้นจึงเกิดตามมา

“ความแก่” นี่มันทำให้เราเป็นทุกข์ เพราะอะไร? เพราะเราไม่อยากแก่ เรายังไม่อยากจะให้ผอมหงอก ไม่อยากจะให้ฟันหลุดแต่มันก็ต้องหลุด เมื่อถึงเวลา มันก็ต้องหลุด ไม่ให้มันหลุดก่อนไม่หลับ มันเจ็บจริง ๆ

ໄວ້ປວດຝັນນີ້ ປວດເໜືອກນີ້ປວດຈົງ ໆ ອາຕມາກີປວດມາຫລາຍຄຽ້ງກີເລຍ
ໄປບອກໜົມວ “ນີ້ຢັງອູ່ທ່ານີ້ ທໍາອ່າງໄວດີລ່ະໜົມວ”

หมอบอกว่า “ตอนให้มันหมดชีวิตลงพ่อ” “ตามใจหม้อ” หมอก็
ตอนเกลี้ยงไปเลย...สบายนะ ตอนนี้สบายนาก ใช้ฟันปลอมแล้วก็สบายนั้น
ไม่ต้องเจ็บต่อไป ไม่มีเรื่องไม่มีปัญหา แต่มันก็อาจจะมีบางครั้งบางคราว
เดียว ๆ มันก็ไปกดลิ้นเข้าบ้าง กัดแก้มเข้าไปบ้าง แล้ว ๆ ไม่ได้

คนໃສ່ພັນປລອມນີ້ຕ້ອງກິນອາຫາຮອຍ່າງມີສົດຕົວເວລາ ເພລອໄມ້ໄດ້
ເຄື່ອງ ຈ ໄປ ພຸດອ່ອໄຣ ‘ກຽບ’ ເຂົ້າໃໝ່ ລົງໂທຊ ຈ ພຸດມາກຕ້ອງລົງໂທເສີຍ
ໜ່ອຍ ບາງທຶກ ‘ບັບ’ ສັນເຂົ້າໃໝ່ ລົງໂທກູກລົງໂທຊ ນີ້ມັນຜິດອຽມຈາດີ
ເມື່ອໄດແລ້ວມັນກົງກູກລົງໂທຊເມື່ອນັ້ນ ອຽມຈາຕິລົງໂທຊເລີນອເມື່ອເຮົາທຳຜິດ
ແຕ່ດ້າເຮົາທຳກູກອຽມຈາຕິກີ່ໄມ່ລົງໂທຊເຮົາ

อันนี้เห็นง่าย ๆ มันก็ต้องเปลี่ยนไป พันก็ต้องหลุดไป ผิวนังก์ต้องเหียวยังหัวไป เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ตามสภาพของมัน อย่าไปเป็นทุกข์กับความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น อย่าไปเป็นทุกข์กับความแก่ แต่ให้นึกว่ามันเรื่องธรรมดา เพราะคุณแม่ของเราก็แก่ คุณพ่อ ก็แก่ คุณปู่คุณตาคุณป้าคุณยาย ก็แก่ คุณทวดยิ่งแก่หนักเข้าไปอีก

เราเกิดมาเห็นคุณทวดนี้แก่แล้ว ไม่มีใครเห็นคุณทวดเป็นสาวลักษณ์เดียว หรือเป็นหนุ่มเลย พ่อเห็นคุณทวดแก่ทั้งนั้น เพราะท่านแก่แล้วเห็นคุณปู่ คุณตา ยังไม่แก่เท่าได้แต่ทวดนี้ต้องแก่แน่ ๆ อาทิตย์มาเกิดมา

ก็เห็นทวดเหมือนกัน เห็นก็แก่ นั่งตำข้าวเปลือก เอาข้าวเปลือกใส่ครกแล้วก็นั่งตำครก ก็แก็ก ๆ ๆ ถาม...“ทำอะไรหาด?” “ตำข้าว” คือไม่รู้จะทำอะไรก็นั่งตำข้าวไป ทำให้เป็นข้าวสารแล้วเอาไปหุง ท่านผู้ชายห่มขาวเหมือนกับเป็นซืออย่างนั้นแหล่ะ ก็เสือศิลธรรมเหมือนกันแต่ร่านั่งตำข้าว กูกกึก ๆ ไปตามเรื่อง คนแก่บางคนเมื่อสมัยยังไม่แก่ทำอะไร แก่ตัวลง ก็ทำอย่างนั้น

มีคุณแม่ของเจ้าคุณคนหนึ่ง ข้างวัดสามพระยา คุณแม่ก้อยบ้านหลังเล็ก ๆ หลังบ้านใหญ่ คือบ้านใหญ่ท่านอยู่ไม่สบาย ขึ้นลงลำบาก สร้างบ้านหลังเล็กให้อยู่ ท่านทำอะไรตลอดเวลา ตัดผ้าตลอดเวลา ลูก ๆ ต้องหาผ้ามาให้คุณแม่นั่งตัด มีกรรไกรนั่งตัด ๆ ตัดเรื่อย ๆ ไม่ได้ตัดผ้าก็ไม่เป็นสุข หงุดหงิดงุ่นง่า� เลยต้องเอาผ้ามาให้ตัด สืบถាមได้ความว่าเมื่อยังไม่แก่นี้เย็บผ้า ตัดผ้า เย็บเสื้อ เย็บผ้า เย็บจีวร ทำอะไรต่ออะไรส่งลูกให้เรียนหนังสือ ลูกเป็น “พระยา” ตั้งหลายคน คุณแม่แก่ลงก็นั่งตัดผ้า ตัด ๆ ออยู่นั่นแหล่ะ ตัดอยู่จนกระทั้งหมอดลมหาญใจในสมัยสังครวมญี่ปุ่นบุกมาประเทศไทย ฝรั่งมาทั้งราชบุเดช คุณโน้มแกកคงจะกลัวอะไรขึ้นมาก็เลยสิ้นบุญไป ไม่ต้องตัดผ้าต่อไป นี่เรียกว่าอยู่อย่างนั้น

สมเด็จพระพันวชิราอัยยิกาเจ้า คนเข้าเล่าให้ฟังว่าท่านนั่งเช็ดตับตับสับสิ่ง ทำด้วยไม้ ปูมไม้ เช็ด ๆ ออยู่อย่างนั้นแหล่ะ เช็ดทุกวัน ๆ เช็ดจนกระทั้งทะลุ พอทะลุทางลุกใหม่มาให้ท่านนั่งเช็ดต่อ เรียกว่าไม่รู้

จะทำอะไร ก็นั่งเช็ดตับอยู่นั่นแหละ เช็ดอยู่นั่น เช็ดด้วยผ้าจนทะลุน้ำสูกทุกวัน เช็ดอยู่อย่างนี้แหละ น้ำ汗ของท่าน ไม่รู้จะทำอะไร แก่แล้ว ก็อย่างนั้นแหละ เรียกว่าไม่รู้จะทำอะไรแต่ว่าจิตมันต้องการทำงาน ก็ให้ท่านทำไปตามเรื่องตามรา

ท่านทำบุญสุนทาน บางทีไปตักบาตร แทนที่จะตักข้าวในขันใส่บาตร ตักข้าวในบาตรมาใส่ขัน มหาดเล็กต้องบอกว่า “ไม่ใช่เพคะ เอาในนี่ใส่ในนั้น” “อ้อ..ตักในขันไปใส่บาตร” คือท่านแก่มากจนกระทั้งว่าไม่รู้อะไร ลืม ๆ ไปแล้ว เวลาในหลวงเข้าไปเฝ้า ถามว่า “ทำมาหากินอะไร” ตาม ylan ชายนั้นแหละ ตามในหลวงว่า “ทำมาหากินอะไร

ในหลวงรับสั่งว่า “รับจ้างเช็นชือ ๆ” เพราะว่าค้อยแต่ลงพระปรมาภิไธย ในหลวงก็เลยบอกว่ารับจ้างเช็นชือ ก็ อ้อ...พอกินพอใช้หรือ ยังถามต่อไปอีก เป็นอย่างนั้น คือท่านอายุมากเข้าก์พื้นเพื่อน เป็นคนแก่ คนแก่นักนี่ฝ่ามาไป เป็นคนฝ่ามาสำหรับคนยังไม่แก่ ลูกหลานก็ ค่อยหัวเราะเรื่อยไป เห็นคนแก่เป็นอย่างนั้น เร่าวันหนึ่งก็ต้องเป็นอย่างนั้น ถ้าอายุมากเข้ามันก็ต้องเป็นอย่างนั้น แก่ลงไป ความแก่เมื่น เป็นทุกข์ตรงที่ว่าเราไม่ชอบความแก่ และเมื่อยังไม่ตายมันก็ต้องแก่ เรื่อยไป คนที่ส่วนประกอบดีมันก็ต้องอยู่นาน ๘๐, ๙๐ ก็อยู่ต่อไป

วันก่อนไปเทคนิคกันแก่ฟัง หัวหน้าเป็นอุบาลากอายุเท่าไหร่? ...๘๘ ยังยืนพนมมืออาภรณากีฬาสีเหลืองดัง ตามว่า “โอมอายุเท่าไร?”

“สส แล้ว” ยังแข็งแรง ยังไม่แก่มาก เรียกว่ายังไม่ถึงกับแก่ชรา มากเกินไป ยังพอไปไหนได้ แต่ว่าเมื่อถึงเวลา_mันก็ลำบาก

ที่นี่เมื่อถึงเวลาเราแก่ เราจะทำใจอย่างไร ก็ต้องคิดว่าครรภชาติ มันเป็นอย่างนี้แหละ มันก็ต้องเป็นอย่างนี้ ผມมันก็ต้องหงอกอย่างนี้ ไม่ต้องไปปุ่งกับมันหrog หงอกไปตามเรื่อง อะไร ๆ มันก็ต้องเป็นไปตาม เรื่องของครรภชาติ ปล่อยให้ครรภชาติมันเป็นไปตามเรื่องของมันอย่าไปทำความรู้สึกผิดใจกับครรภชาติที่เราผิดใจไม่ได้ เพราะเราบังคับไม่ได้ เราห้ามมันก็ไม่ได้

ให้นึกพอใจก็แล้วกัน พอใจในสิ่งที่มันกำลังเป็นอยู่ พอใจใน ความแก่ที่เรากำลังเป็นอยู่ แล้วก็นึกว่าแก่เพียงเท่านี้ยังดี เห็นคนอื่นเข้า แก่กว่าเรา เขารำบากมากกว่าเรา เรา�ังไม่ถึงขั้นนั้นแต่ก็ออกไว้กับตัวเอง ว่ามันอาจจะถึงขั้นนั้นก็ได้...ใจมันก็สบาย เพราะไม่ได้คิดวิตกกังวลใน เรื่องที่เรียกว่าเราแก่ เพราะไม่ใช่แก่แต่เราคนเดียวคนอื่นเขาก็แก่เหมือนกัน

คนแก่นี่ก็มีโรคหลายอย่างเกิดขึ้นในร่างกาย เป็นทุกข์ เพราะโรค พบคนแก่ที่โรงบ่นว่าปวดเช่น ปวดขา ทุกคนปวดแข็ง ปวดขา นอน ไม่หลับ มีทุกคน เลยบอกว่า “โيمอย่าเป็นทุกข์กับเรื่องนอนไม่หลับเลย มันเป็นครรภชาติของคนแก่ คนแก่อนอนน้อยทั้งนั้น”

อาท忤านีอายุ ๗๖ ก็นอนน้อยแล้วเวลานี้ นอนไม่นาน นอนหลับ สนิทดีไม่นานเท่าไหร่ ๒ - ๓ ชั่วโมงเท่านั้น และมันก็ตื่น ตื่นเรื่อย ได้

ยินเสียงนาฬิกาดังตื๊อกแต๊ก ๆ มันก็อยู่อย่างนั้น แต่ก็ไม่ได้เป็นทุกข์อะไรไม่ได้เป็นทุกข์ว่าวนอนไม่หลับ เพราะได้ทำไว้ในใจว่า คนแก่นี้มันนอนน้อยเด็กมันนอนมาก เด็กนอนมากเพื่อความเติบโต

คนแก่ถึงหลับมากมันก็ไม่เติบโตอะไรแล้ว มันหลับเท่าที่ร่างกายต้องการ เมื่อพ่อแก่ความต้องการแล้วมันก็ลุกขึ้นตามธรรมชาติ เราก็อย่าไปเป็นทุกข์กับมัน นอนต่อไป ทำใจให้ดี ทำใจอย่ากังวลห่วงใยกับเรื่องนอนไม่หลับ อย่าไปคิดว่าฉันเป็นคนนอนไม่หลับ แต่ให้บอกตัวเองว่า คนแก่ทั้งโลกนอนไม่หลับทั้งนั้นแหล่ เหมือนกัน แล้วอย่าไปเที่ยวกินยาเข้า อย่าไปกินยานอนหลับ ยาระงับประสาท ยาอะไร อย่าไปกินเข้าให้อรุณชาติเบียวยาของมันเอง เพราะธรรมชาติมันเบียวยาของมันได้ มันรักษาของมันได้

ยกตัวอย่างให้เห็นง่าย ๆ ว่ามีดีบاد เลือดต้องพุงออกมาน ไส้เลือดที่ออกมานั้นเดียวมันก็แห้ง พอแห้งมันก็ปิดไม่ให้เลือดอื่นออกมานันรักษาของมันแล้ว มันแห้งเป็นสะเก็ดอยู่อย่างนั้น เอาผ้าพันไว้หน่อยเวลาเอาผ้าออกแพลงก์หาย มันรักษาของมันตามธรรมชาติ

ร่างกายของเรามีอะไรเกิดขึ้nmันก็รักษาของมันตามธรรมชาติ สิ่งไหนที่เราใส่ลงไปในห้อง ถ้าร่างกายไม่ต้องการมันก็ต้องให้ออกมาออกข้างบนบ้าง ออกไปข้างล่างบ้าง อย่าไปตกใจ เรียกว่าอย่าไปนึกว่าห้องเสีย แต่นึกว่า อ้อ..บางอย่างที่เรากินเข้าไปร่างกายไม่ต้องการ

เมื่อมันไม่ต้องการมันก็ต้องส่งออก ถ้าอยู่ข้างบนก็ออกข้างบน อยู่ ข้างล่างก็ออกข้างล่าง มันออกจนหมด ถ้าไม่หมดมันก็ไม่หยุด และจะ ติ่งน้ำกินยากไม่ได้

อาทมาเคยเป็น...ไปเทคโนโลยีโน้น จังหวัดตราด อำเภอคลองใหญ่ ฝั่งโน้นของแม่น้ำตราด ที่น้ำก่อนไปนี้ไปที่ไพริน ไปฉันยะไรก็ไม่รู้ ก็อาหาร ธรรมชาติ ๆ ที่เขากานกันเราก็จันแต่ไม่ได้จันมากหมายอะไร พอกลับมา ถึงเมืองตราดจะไปเทคโนโลยีกลางคืนที่งานศพ มันพะอีดพะอมพิกล มันทำท่า จะอาเจียน ทำท่าจะถ่าย “ทำไมมันเป็นอย่างนี้” นิกในใจเลียเรียกเจ้า ภาพ อกกามาบอกว่า “โโยม...ศืนนี้จันคงเทคโนโลยีไม่ได้ มันอย่างไร ๆ พิกล ห้องไส้มันพิกล เอารถพาจันกลับไปวัดไฟล้อมเถอะ”

เข้าเอกสารมาส่งวัดไฟล้อม พอมารถึงวัดไฟล้อม ท่านเจ้าคุณท่าน ก็ใจดีจัดที่พักให้ นับว่าສະดาวก เพราะห้องพักกับห้องน้ำมันติดกัน...ก็ตีมาก นั่นถ้าว่าห้องน้ำกับห้องพักใกล้กัน เกิดเรื่องกันใหญ่ สงบคงจะเป็นภัยกัน เป็นการใหญ่ อันนี้พอรู้สึกปื๊บ เปิดประตูเข้าไปเลย เพราะอยู่ติดกัน และ มันก็ทั้งขึ้นทั้งลงเลย ໄວข้างบนก็ออก ข้างล่างก็ออก

เจ้าคุณเห็นเข้าก็ตกใจ ให้คนไปปูออกหม้อ หม้อไม่มา แต่ส่งยามา ให้ ยามาถึงก็ให้จัน พ่อให้จันย่างไปมันก็อาเจียนออกแบบทั้งเม็ดเลย ก็บอกพรว่า “ยัง ๆ ร่างกายยังไม่ต้องการยา ยังล้างไม่หมด ของข้าง ในมันยังล้างไม่หมด ไม่เป็นไร เอาไปก่อน และก็ไปนอน

เวลาอนมั่นหน้า....ลั่น อย่างนี้เลย พระเอกผ้ามาคลุม ขึ้นนั่งทับ อะไรต่ออะไร ก็ช่วยกันใหญ่ บอกว่า นี่แหล่ะธรรมชาติของร่างกาย มันเป็นอย่างนี้แหละ นีมั่นคงจะขาดอะไรสักอย่างหนึ่ง มันอกราก ความร้อนมันน้อยก็เป็น ไม่เป็นไร ๆ มีน้ำอุ่น ๆ ใหม

ก็ເຄົານ້ຳອຸ່ນມາໃຫ້ ຈັນ..ຍັງອອກອີກ ຈັນນໍາມັນອອກ ມັນຍັງ
ໄມ້ຕ້ອງການ ຄ່າຍຈົນໜົດ...ອອກໜົດ...ເພລື້ຍ ເລຍກົກຮະຫຍານ້າແລ້ວທີ່ນີ້
ຮ່າງກາຍຕ້ອງການແລ້ວ “ນໍາມື່ໄໝ?” ນໍາອຸ່ນມື..ຈັນໄມ້ອອກແລ້ວ ເຮັຍບຮ້ອຍ
ເລີນອນຫລັບໄປໄດ້ ຕິ່ນເຫັນພອດືໂຍນເອຂ້າວ່າຕົ້ນມາໃຫ້ ຂ້າວຕົ້ນ...ຂ້າວ
ກຸ້ງແໜ້ງ ປລາເຄີມ ອະໄຣຕ່ອ່ອໄມ້ມັນຂອງເໝາະກັບທ່ອງແຫລະ ເລີຈັນເສີຍ
ເໜ - ຕ ຈານເລຍ ແຕ່ວ່າໄປເຖົນວັນນີ້ກີ່ໄປຄ່ອຍອອກຮສເທົ່າໄດ້ ເລີຍມັນແໜ້ງ
ຄອແໜ້ງໄປເຖົນ ແລ້ວກີ່ອ່ອນເພລື້ຍ ເຖົນເສົ່ງຈະແລ້ວກີ່ເຕີນທາງກລັບມາວັດ

นีคือตัวอย่างว่าร่างกายเรามันไม่ต้องการ อย่าฝืนเข้าไป คนป่วย
ไม่อยากข้าวอย่าให้กินข้าว ไม่อยากน้ำก็งบนกว่ายังก่อน ร่างกายมัน
ไม่ต้องการ ถ้าเมื่อใดอยากรแล้วแสดงว่าร่างกายต้องการ เพราะฉะนั้น
คนพอยาวยป่วยอยากกินส้ม อยากกินผลไม้ อยากกินเงঁหน่อไม้ อยาก
กินน้ำกินนี จัดมาเฉพาะแสดงว่าร่างกายต้องการแล้ว แต่ว่าอย่าทาน
ให้มากเกินไปเท่านั้นเอง ให้มันพอดี ๆ นีมันเป็นอย่างนี้

ฉะนั้น เรายังต้องรู้เรื่องธรรมชาติของร่างกายว่ามันจะต้องเจ็บไข้ได้ป่วยบ้าง ไอ้ที่จะไม่เจ็บไม่ใช้เลยก็นับว่าเป็นภูณุเหลือหลาย มีเหมือนกัน

คนบางคนไม่เคยเจ็บป่วยตลอดชีวิต ไม่เคยไปโรงพยาบาลเลย ตานีก็ไม่เคยใส่แวน อ่านหนังสือไทยรัฐ เดลินิวส์ ตัวเล็ก ๆ ยังอ่านได้ เรา yang ต้องใส่แวน แต่คุณโยมนั้นไม่ต้องใส่แวน ตามว่า “โยม...ไม่เคยใส่แวนหรือ?” “ดิฉันไม่เคยใส่”

“โยมเคยไปทางหมอไหม?” “ไม่เคย” ไม่เคยไปโรงพยาบาล จนหมอบอกว่าถ้าคนทุกคนเป็นอย่างนี้โรงพยาบาลตั้งไม่ได้ แต่ไม่ต้องกลัว หรือคนป่วยเบอะเบะ มันยังตั้งอยู่ได้ มันมีเป็นบางรายที่ส่วนประกอบดี แต่ว่าผลที่สุดมันก็ตายเหมือนกัน แต่ตายก็ไม่ทราบ ไม่มีความเจ็บปวดอะไรมาก นอน ๆ ก็หลับไปเฉย ๆ ตายไปเลย ตายง่ายตายอย่างนั้น ตายง่าย ไ้อ้ายแบบที่นอนพลิกไม่ได้ ลูกขึ้นไม่ได้ กว่าจะตายลูกหลาน ก็ลำบาก...ทราบ แต่ว่าเรารอย่าไปเป็นทุกข์กับคนไข้อย่างนั้น เพราะมันเลือกเอาตามความต้องการไม่ได้ เลือกเจ็บไข้ก็ไม่ได้ เลือกรอดก็ไม่ได้ เลือกวลาดายก็ไม่ได้ เลือกสถานที่ก็ไม่ได้ จะไปตายที่นั้นที่นี่มันก็ไม่ได้

ก็มีอยู่แต่พระพุทธเจ้าเท่านั้นที่ท่านเลือกที่ได้ ท่านบอกล่วงหน้า ๗ เดือนว่า “๗ เดือนต่อจากนี้ไปตถาคตจะปรินพพาน” บอกไว้เลย แล้วก็จะไปปรินพพานที่เมืองกุสินารา พระอานนท์ก็คัดค้านว่า “อย..เมืองใหญ่ ๆ เยะยะ เมืองราชคฤห์ เมืองสาวัตติ เมืองสาเกต เมืองใหญ่ ๆ พระองค์ก็เป็นพระบรมครุฑ์ของโลก ทำไม่ไปตายเมืองเล็ก ๆ ทำไม่ไปตายเมืองใหญ่” พระองค์ก็ตอบว่า “กุสินารามไม่ใช่เมืองเล็ก ครรั่ง

สมัยโน้นเคยเป็นเมืองใหญ่” นี่พุดให้เป็นในเรื่องเก่าๆว่าเป็นเมืองใหญ่
ความจริงนั้นพระผู้มีพระภาคท่านทรงเห็นการณ์ไกล ตัดปัญหาไม่ให้มันยุ่ง
คืือถ้าไปตามเมืองใหญ่ กษัตริย์ผู้ใหญ่มีอำนาจมากก็ไม่แบ่งอะไรให้ใคร
เช่นใครต้องการอะไรก็ให้ “ฉันใหญ่ ฉันไม่ยอม” มันก็ยุ่ง แต่ไปตาม
เมืองเล็กมันไม่ลำบาก เขามาพร้อมกัน กษัตริย์เมืองเล็กก็ไม่ว่าอะไร
ต้องจัดการไป เช่นพระธาตุนี้เป็นตัวอย่าง...กระดูกนั้น คนนึงก็ต้องการ
คนนึงก็ต้องการกระดูกของพระพุทธเจ้า ถ้าไปเมืองใหญ่เขาก็ไม่ให้
เดียวเดียวยรับกัน เป็นปัญหาแก่สังคม เลยไปนิพพานเมืองเล็ก

เมืองเล็กนี้ไม่มีกำลัง เมื่อพากษาขอเก็ตต้องให้ไป ๆ แล้วให้อ่ายา
ถูกต้อง ชั้นแรกไม่รู้จะให้กันอย่างไร ต่างคนต่างมากันมาก...ลำบาก ก็เลย
เอ้า...รอให้พร้อมกันก่อน พอพร้อมกันแล้วก็ให้โทณพราหมณ์จัดการแบ่ง
ให้ไปตามสมควร เรื่องมันก็ไม่ยุ่ง

เป็นเรื่องที่พระองค์ทรงทราบแล้วก็ทำไว้ ป้องกันไว้ไม่ให้บุญ จังไปนิพพานที่นั่น เลือกที่ได้ ไปนิพพานที่ส่วนสา吝ของพวกรรมลักษตรีย์ที่เมืองกุสินารา เดินไป...ไปนิพพาน จากเมืองเวลาสีไปกุสินาราก็ใกล้พอสมควร เดินไปตั้ง ๒ - ๓ เดือน วันเพ็ญเดือน ๗ จนถึงวันเพ็ญเดือน ๙ มัน ๗ เดือนนี้...เลือกได้ นอกนั้นเลือกไม่ได้ เลือกโกรไม่ได้ เลือกที่ไม่ได้เลือกเวลาไม่ได้ เพราะธรรมชาติมันเป็นอย่างนั้น ให้เราเอาคำนี้เป็นเครื่องเตือนใจไว้ มีอะไรเกิดขึ้นก็ว่า “ธรรมดามันเป็นเช่นนั้น” ธรรมชาติ

มันเป็นเช่นนั้น อย่าไปเป็นทุกข์กับเรื่องนั้น ทุกข์มันก็ไม่หาย เช่นป่วยแล้วเราอนทุกข์มันก็ไม่ได้ช่วยให้หาย แต่ถ้าใจดีมันก็หายเร็วขึ้น หรือคนตายแล้วเราร้องให้คนตายก็ไม่ได้ยิน แล้วก็ไม่มีโอกาสจะพื้นกลับมา ลูกชิ้นมาคุยกับเราได้ เราจะไปเสียใจทำไม มันเป็นอย่างนี้ ถ้าเราได้คิดchromะไว้แล้วมันก็ช่วยในเวลาที่มีปัญหา ลองอุบจิตสังกิดใจไม่ให้กระบวนการระหว่างเรื่องอะไรมากเกินไป แม้เรื่องอื่น ๆ ก็เหมือนกัน เรา尼กว่า เออ...chromชาติมันเป็นอย่างนั้น เรายาไปฝ่าฟืนอะไรเขายังไง เรื่องของเขาราทำใจเย็น ๆ ไว้ มันก็สบายใจ

พอกลมควรแก่เวลาสำหรับวันนี้

.๕.

ວົດທະນາຈຳບຸກ

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยตีเพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

เมื่อคืนนี้ฝนตกมากก็นิกวิตกว่าจะมาตกເօວັນອາທິຍ່ເຫັນ แต่ພອເຫັນມາກີ່ຄ່ອຍສ່ວງ ໄຟເປັນໄຮ ຄົງຈະໄມ່ຕົກ ອາກະຄຽມ ອູ່ຢ່າງນີ້ສຸບາຍດີ...ໄມ່ຮ້ອນ ສູາຕີໂຍມນັ້ນຝຶກປາຣີເວລີໄດ້ຕັນໄມ້ກີ່ຄົງຈະໄມ່ຕົອງລຳບາກໃຈ ຝົນຄົງຈະໄມ່ຕົກໃນຕອນເຫັນສິ່ງເທື່ອງ ເຮົາຈະໄດ້ທຳບຸນທຳກຸຄລັກນັ້ນ ຕາມສຸບາຍ ໜ້າຝັນ ກົດກຳບັງຕາມໜ້າທີ່ຂອງອຣົມຊາດີ ອຣົມຊາດີນີ້ເຂົາທຳຕາມໜ້າທີ່ຕາມປົກຕິ ເຮົາຈະໄປປັບກີ່ໄມ່ໄດ້ ໄປຂອຜັດຜ່ອນອະໄວກີ່ໄມ່ໄດ້ ຍ່ອມເປັນໄປຕາມເຮືອງຂອງອຣົມຊາດີ

คนเราเก็บต้องหมุนจิตใจให้เหมาะสมแก่ธรรมชาติ คืออย่าไปเป็นทุกข์ กับเรื่องอะไรที่เกิดขึ้น ให้นึกเสียว่าธรรมชาติมันเป็นอย่างนั้น ธรรมชาติ ดินฟ้าอากาศมันเป็นอย่างนั้น ประเดิยมมีฝน มีแดด มีร้อน มีหนาว มีอุ่นนั้นมีอย่างนี้ เป็นเรื่องธรรมชาติ ออย่าไปวิตกกังวลให้เกิดปัญหา ขึ้นในจิตใจ เพราะถ้าวิตกกังวลคิดมากมันก็มีความทุกข์มาก ทำให้เกิด ความวุ่นวายใจด้วยประการต่าง ๆ เราควรจะอยู่ด้วยความสงบใจ ไม่ค่อย มีปัญหาให้เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อนใจ จึงจะเป็นการอยู่อย่าง ถูกต้อง อันนี้ขอให้ญาติโยมได้คิดไว้ในรูปอย่างนั้น

สังสารวัฏ ไม่มีเบื้องต้น ไม่มีที่สุด

วันนี้ก็จะพูดเรื่องที่ควรจะทำความเข้าใจกัน “วิถีทางที่จะดับทุกข์ ในชีวิตประจำวัน” ต่อไป เมื่อกับที่เคยพูดมาในวันอาทิตย์ก่อนแต่ เรื่องมันยังไม่จบ เพราะเรื่องของความทุกข์นี้เป็นเรื่องที่ยาว มันมีอยู่ใน ชีวิตของเราตลอดเวลา พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า สังสารวัฏไม่มีเบื้องต้น ไม่มีที่สุด

ที่ว่า “ไม่มีเบื้องต้น ไม่มีที่สุด” นิ่มายความว่าอย่างไร หมายความ ว่ามันเป็นวงกลม วงกลมนี้ไม่มีเบื้องต้นแล้วก็ไม่มีที่สุด ถ้าเป็นเส้นตรงนี้ มันมีเบื้องต้น มีที่สุด เช่นเรารีดเส้นลงไปเล่นหนึ่ง ก็มีจุดเริ่มต้น

แล้วก็มีที่สุด เรียกว่ามีเบื้องต้น มีที่สุด แต่ถ้าเป็นวงกลมนี่มันไม่มีเบื้องต้น ไม่มีที่สุด เราจะไปหาจุดเริ่มต้นมันก็ไม่ได้ ไปหาจุดจบมันก็ไม่ได้มันเป็นวงกลม สังสารวัฏภานีเป็นวงกลมที่หมุนเวียนอยู่ตลอดเวลา

ที่นี่ผู้มีปัญญา้นทำอย่างไรกับวงกลมนั้น คือให้มันหยุดหมุนเสีย อย่าให้มันหมุน เมื่อมันหยุดหมุนมันก็ไม่มีเรื่อง แต่ถ้ายังหมุนอยู่มันก็มีเรื่องต่อไป หน้าที่ของเราก็คือไปหยุดการหมุนของวงกลมนั้นเสีย ณ ที่ใดที่หนึ่งด้วยสติ ด้วยปัญญาของเราเอง ไม่ปล่อยให้มันหมุนอยู่ตลอดเวลา ตัวหมุนของวงกลมนี้เรียกว่า “สังสารวัฏ” วัฏภานีคือการหมุนเวียน เวียนไปตามสังสาระคือการเวียนอยู่ในพain ในชาติ ในอะไร ๆ ต่าง ๆ ไม่รู้จักจบไม่รู้จักสิ้น เรียกว่าเป็นสังสาระคือการเวียนว่ายตายเกิด

ความจริงเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด นั่นก็เป็นเรื่องในชีวิตนี้แหล่ เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตของเราในวันนี้ ที่นี่ปัญหาการดับทุกข์ที่พระพุทธเจ้าสอนให้เรารู้เรางบปฏิบัตินั้น ก็เป็นเรื่องในชีวิตนี้ไม่ใช่เรื่องในชีวิตต่อไป หรือไม่ใช่เรื่องของอดีต เพราะอดีตมันก็ผ่านไปแล้ว อนาคตมันก็ยังไม่มา แต่ว่าปัญหาเฉพาะหน้ามีอยู่ในชีวิตของเราตลอดเวลา

เป้าหมายที่แท้จริงของการปฏิบัติธรรม

พระพุทธเจ้าท่านสอนให้เราแก่ปัญหาเฉพาะหน้า ดือปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน ในชีวิตปัจจุบันของเรา เราอย่าไปคิดผิดผ่านว่าต่อไปข้างหน้า ทำอะไรจะไปเอาข้างหน้าอะไรย่างนั้น เพื่อนกับที่ญาติโยมเข้าใจทั่ว ๆ ไปว่าทำบุญชาตินี้ไว้กินชาติหน้า ทำอะไรเราล้นเอ้าไปรับผลกันต่อข้างหน้า อันนั้นมันก็ยังเลื่อนลอยอยู่ ยังไม่ถูกเป้าหมาย เป้าหมายที่แท้จริงของการปฏิบัติธรรมต้องการให้ได้ผลในปัจจุบัน ให้พัฒนาขึ้นปัจจุบัน ถ้าในปัจจุบันนี้ทุกข์อยู่ตลอดเวลา ทุกข์จนกระทึ่งหัวลงหายใจแล้วจะไปเอาข้างหน้ากันได้อ่าย่างไร มันก็เป็นทุกข์ต่อไปอีก เมื่อเราตายด้วยความเหลือไปเกิดใหม่ก็เป็นเรื่องความเหลาต่อไป อันนี้ให้เราไปคิดใหม่ว่าไม่ใช่เรื่องอย่างนั้น แต่เป็นเรื่องที่เราจะต้องจัดต้องทำกันในปัจจุบันนี้ ให้ได้เห็นผลกันในปัจจุบันนี้ หรือเรียกว่า “ชาติ” นี้ “ภพ” นี้ หมายความว่า ตัวปัจจุบัน เพราะหลักธรรมคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นหลักปฏิบัติที่เรียกว่า ‘สันทิภูษิโก’ ที่เราสอดมนต์เข้า ๆ เย็น ๆ เรากว่า

สากขาトイ ภะคะະຕາ ยັມໂມ...พระบරວມອັນພຣະຝູມີພຣະກາຈ່າ
ຕຣັສໄວດີແລ້ວ

สันทิภูษิโก...เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติพึงเห็นได้ด้วยตนเอง
อะກາລິໂກ...ให้ผลไม่จำกัดกาลเวลา
ເຂົທືປໍລສືໂກ...ควรเรียกมาดูมาชม

โอปะนะยิโก...เมื่อมาดูมาตรฐานแล้ว ก็ควรจะน้อมเข้ามาใส่ตัว
ปัจจัตตั้ง เวทิตพโพ วิญญาณที่....อันผู้รู้ พึงรู้แจ้งเฉพาะตัว
เป็นเรื่องของตัวทั้งนั้น เป็นเรื่องในปัจจุบันนี้ทั้งนั้นไม่ใช่เรื่องต่อไป
ข้างหน้า แต่เราทำเพื่อปัจจุบันเพื่อให้หยุดหมุนเวียนแห่งวงล้อสังสารวัฏ
ให้มันหยุดไปเสียที่ไม่ต้องหมุนต่อไป เพมีอนรรถหยุดไม่ต้องขับต่อไป
หรือว่าสมัยเป็นเด็กเขาเล่นวงล้อ เด็กเอาล้อที่เป็นกลม ๆ แล้วก็
ไล่ตีไป ตีแล้ววิ่งตามไป...เห็นอย่าง วิ่งตามนี่เห็นอยหอบเลยทีเดียว และ
ถ้าหากว่ารู้ลึกเห็นอยมาก มันก็หยุดตี หยุดตี...ໄວ่งล้อนั้นมันก็นอน
พังพabaอยู่กับแผ่นดิน

กิจกรรม - วิบาก : วงศ์อ้อแห่งชีวิต

ในชีวิตเรานี่ก็เหมือนกัน เรายังล้ออยู่ตลอดเวลา วงศ์นั่นมัน
ประกอบด้วยเรื่องอะไรบ้าง ประกอบด้วยสิ่ง ๆ ต่าง ๆ ประมาณ เขาเรียกว่า
กิเลส กรรม แล้วก็ วิบาก “กิเลส” คือตัวเหตุให้เกิดทำ “กรรม” เมื่อ
ทำการกรรมแล้วต้องเกิดผล ผลนั้นเป็น “วิบาก” ถ้าจะเขียนเป็นวงกลม
ก็เขียนได้ว่า... (ในรูป) มันหมุนอยู่ตลอดเวลา

มีกิเลสจึงเป็นเหตุให้ทำกรรม ทำกรรมด้วยความคิด ด้วยการพูด
ด้วยการกระทำเรียกว่าเป็นกรรมขึ้นมา เมื่อเป็นกรรมขึ้นมาแล้วมันก็ต้อง

เกิดผล ทำการมีมันก์เกิดผลในทางสุขทางเจริญ ทำให้เราเพลิดเพลิน ในสิ่งนั้น มัวมาในสิ่งนั้นต่อไป ถ้าทำการมีมันก์เกิดผลในทางความทุกข์ ความเดือดร้อนใจแล้วมันก์เกิดกิเลสอีก...แล้วก็ทำกันอีก มันหมุนกัน เรื่อยไปเมื่อจบไม่สิ้น เป็นวงเวียนอยู่ตลอดเวลาในจิตใจของเรา ไวยาวェียน อย่างนี้มันก็มีเป็นหลายวิธี เช่นเดียว แต่ว่าตัวประกอบมันมี ๓ เรื่องคือ กิเลส กรรม แล้วกิริยา ๓ ตัวนี้เป็นตัวการใหญ่ที่ทำให้เกิดการหมุนเวียน

การหมุนเวียนของวงล้อแห่งชีวิต

หมุนเวียนในเรื่องอะไร? เราชอบใจในเรื่องอะไร พอกใจในเรื่อง อะไร เราก็หมุนเวียนอยู่ในเรื่องนั้น เช่น เราไปตลาด ไปซื้อข้าวซื้อของไปเห็น ของ哪พอใจ น่าซื้อ แต่ว่าสถาบันไม่พอ เรายังซื้อไม่ได้เราก็กลับบ้าน นั่งคิดนั่งผึ่งไปด้วยอำนาจกิเลสว่าต้องไปซื้อมาให้ได้ ของนั้นมันออกใหม่ มันสวยดี ถ้าได้ใช้ของนั้นแล้วมันก็จะโก้เก๋ มันทันสมัย គุรมานะเข้าก็ โฉ...เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์

เรารายกได้หน้าได้ตา อายากได้ชื่อเสียง มันก็เป็นตัวกิเลสอีก เหมือนกันนั้นแหล่ห้อยากได้สิ่งเหล่านั้น ก็เลยสะสมเงินเพื่อไปซื้อ เมื่อ มีเงินพอก็ไปซื้อมา ซื้อดีมาแล้วก็นั่งคุนั่งชุมกันไปตามเรื่อง ไม่เท่าได้มันก็จัดจาง เพราะว่าต้นนั้นไม่ได้ทำคนให้อิ่มให้พ้อ ความอิ่มพ้อในวัตถุไม่มี

ເຮົາກີ່ຕ້ອງໄປອັກ ໄປດູວ່າມີອະໄຣໃໝ່ນ້ຳໃໝ່ ມີອະໄຣອອກໃໝ່ນ້ຳ ເຮົາກີ່ໄປດູ
ດູແລ້ວກີ່ຂອບໃຈ ກີ່ຂ້ອມາໃຊ້ອັກ ການເວັນໄປເວັນນາອຸໍ່ຕາມຫຼຸບເປົ້ວ
ມາຮົກເກີດ ເຂົາເວັງວ່າເປັນຫົ່ງນັ້ນແລະ ວຈຣ໌ທີ່ຈະທຳໃຫ້
ສັດກີ່ໄປພອໃ້ ຕ້ອງໄປເປັນຫົ່ງເປັນສິນ ເຂົາສຳຫັບຄົນປາກຄນ ແຕ່ຄົນປາກ
ຄນມີເຈີນທອງພອໃຊ້ກີ່ໄມ້ຕ້ອງໄປເປັນຫົ່ງເປັນສິນ ແຕ່ກີ່ເປັນກາລສ້າງປັ້ງ
ເໜືອນກັນ ຕີ່ອທຳໃຫ້ຄົນອື່ນເຂອຍຢ່າງໃນກາລຈັບຈ່າຍໃຫ້ສອຍ ຄົນອື່ນກີ່ທຳ
ອຢ່າງນັ້ນອັກ ໄປມາ ພ ອຸໍ່ໃນເຮັດວຽກ

หรือเราไปปดูหนังคุลังคร ถ้าไปปดูแล้วชอบใจ วันหน้าต้องไปปดูก็
เคยคิดเคยฝันในละครเรื่องนั้น จะต้องไปปดู บางทีก็แสดงเรื่องยาวเวลา
จบก็จบให้เราคิด จบในตอนที่มีเรื่องอะไรที่ทำให้เราต้องคิดว่า เอ๊ะ..จบอย่างไร
มันจะปดอย่างไรต่อไป พระเอกถูกผู้ร้ายจับไปปี่จะหลุดไปได้อย่างไร เขาจะ
ปล่อยตัวหรือเปล่า หรือว่าต้องเรียกค่าไถ่อย่างไร...ไม่ได้ วันหน้าต้อง
ไปปดูใหม่ นี่เป็นวงจรให้ไปปดูก็อีกแหล ไปปดูแล้วเขาก็จะจากลงในตอนที่
เราสังสัยอีก ก็ต้องไปปดูเรื่อยไป คนเรางึงติดลิเก ติดหนัง ติดละคร ติด
เพลงต่าง ๆ อันเป็นเรื่องสนุกสนาน เพราะกิเลสมันเกิดอยู่ในเรื่องนั้น
ไม่รู้จักหยุด ไม่รู้จักจบ เราก็ไปเรื่อยไป

หรือคนที่ชอบเล่นการพนัน เช่นวันเสาร์ต้องไปสนามม้าแห่งหนึ่ง
วันอาทิตย์ไปอีกแห่งหนึ่ง เพราะกรุงเทพฯ เขามีสนามม้าให้คนไปจ่ายเงิน
ให้ลิ้นเปลือกอยู่ ๒ แห่ง ไปแล้วไปแห่งโน้นแล้ว บางทีก็แพ้บางทีก็ชนะ

เวลาได้ชนก็อึกเหมือนใจ นึกในว่าว่า แหม...วันนี้ดวงดี...ชนะ วันหลัง ก็ต้องไปอึก บางทีมันก็แพ้ แพ้ก็เสียใจ ไม่ได้...มันต้องไปแก้ตัว มันยกอกอยู่ ต้องไปถอนอึกที่หนึ่ง ก็ไปอึก ไปอึกมันก็เรียนอยู่ที่สนามม้า เป็นวงจร วนเรียนอยู่ในสนามม้า วนเรียนอยู่ในบ่อนไฟ วนเรียนอยู่ในบ่อนการพนัน ติไก่ กัดปลา เรื่องอะไรต่าง ๆ นานา เราเรียนไปเรียนมา อยู่ในเรื่องนั้น มันก็เป็นวงหนึ่ง ๆ ของชีวิต

วิถีทางดับทุกข์

ในชีวิตเราแต่ละคนนั้น มันมีวงเรียนแห่งสังสารวัฏตั้งหลายร้อยหลายพันวัยที่เดียว ที่เราหมุนไปหมุนมาอยู่ในเรื่องอย่างนั้น ไม่รู้จะไม่รู้สึ้น กันสักที จิตใจเราก็ปั่นป่วนวนเรไปกับสิ่งเหล่านั้น มีปัญหา มีความทุกข์ มีความเดือดร้อนใจเกิดขึ้นบ่อย ๆ เราไม่รู้ว่าอะไรมันเป็นอะไร ไม่รู้ว่า สาเหตุของเรื่องมันอยู่ที่อะไร แล้วมันเกิดอะไรต่อมما เราจะแก้ไขอะไร ก็ไม่เข้าใจเรื่อง

รู้เหตุของก้าวเดินทุกข์

อันนี้เราก็ต้องยึดหลักคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าที่พระองค์ วางหลักให้เราพิจารณา เรียกว่าเป็นหลักใหญ่ เป็นหลักสำคัญ คือหลัก ที่ว่า สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ ไม่มีเหตุผลจะเกิด ขึ้นไม่ได้ อันนี้สำคัญมาก เป็นหลักที่ควรจะยึดไว้เป็นเครื่องปฏิบัตินำมา ไว้เป็นหลักปฏิบัติว่า สิ่งทั้งหลายเกิดจาก “เหตุ” ไม่มีเหตุ “ผล” จะ เกิดขึ้นไม่ได้เป็นอันขาด ไม่ว่าเรื่องอะไรต้องมีเหตุทั้งนั้น

ໄอิคำว่า “บังเอิญ” นี่ไม่มี อย่าเอามาใช้ คำว่าบังเอิญมันพูดว่า บังเอิญ แสดงว่าเราไม่รู้เหตุของเรื่องนั้น ไม่เข้าใจเหตุผลของเรื่องนั้น จึงพูดว่าบังเอิญ แหน...สิบล้อกับรถเก่ง “บังเอิญมาเจอกันพอดี แหลก...ไป หักคู่” นี่เรียกว่าบังเอิญ ความจริงมันไม่ใช่บังเอิญมันต้องมีเหตุ “เหตุ” ไม่ได้อยู่ที่คนใดคนหนึ่งหรือก็ควรจะอยู่ที่สองคนนั้นแหละ คนขับสิบล้อ ก็ เป็นเหตุได้ คนขับรถเก่งก็เป็นเหตุได้ มันต้องมีเหตุทั้ง ๒ ฝ่าย อย่าไป พูดว่า ‘บังเอิญ’ การพูดอย่างนั้นแสดงว่ายังด้อยปัญญาอยู่ ยังไม่มีความ คิดถูกต้องตามหลักธรรมะที่พระผู้มีพระภาคเจ้าวางฐานไว้ให้เราคิดในชีวิต ประจำวัน เพราะฉะนั้นเราจะต้องเอาหลักนี้ไปเป็นฐานสร้างความคิด ใน เมื่อมีอะไรเกิดขึ้น คือต้องมีความเชื่อเป็นพื้นฐานขึ้นในใจก่อนว่า สิ่งทั้งหลาย เกิดจากเหตุไม่มีเหตุผลจะเกิดขึ้นไม่ได้ ต้องดังอันนี้เป็นฐานไว้ ที่นี่เมื่อเรา ตั้งฐานไว้อย่างนี้แล้ว เรายกต้องศึกษาต่อไปว่าไอิเหตุนี่มันอยู่ที่อะไร

ตัวเหตุของเรื่องมันอยู่ที่อะไร อันนี้ก็สำคัญเหมือนกัน เพราะมีคนจำนวนไม่น้อยที่จับเหตุไม่ถูก แบบตามอดคลำซึ่งกันอยู่ตลอดเวลา ไม่เจอตัวเหตุที่แท้จริง ที่ไม่เจอตัวเหตุที่แท้จริงนั้น เพราะเราไม่มีความเชื่อ ไม่ถูกต้องกับหลักเกณฑ์ของเหตุผล

ใจ : เหตุของทุกชีวิৎปวง

หลักเกณฑ์ของเหตุผลที่ว่าสิ่งทั้งหลายเกิดจาก “เหตุ” นั้น ต้องมีความเชื่อมความมั่นใจอีกอันหนึ่งว่า เหตุนั้นอยู่ในตัวเราเองไม่ใช่อยู่ที่ตัวใครอยู่ในตัวเรา พอรับรองว่าเหตุมันอยู่ในตัวเรานี่มันง่ายขึ้นในการที่จะค้นคว้า ในการที่จะพิจารณา เพราะตัวเรามันไม่ใหญ่โตกให้เราอะไร มันเพียงแต่ “ยาวๆ หนาดีบ กว้างศอกหนึ่ง” เท่านั้น แล้วก็จุดสำคัญมันก็อยู่ที่ “ใจ” ของเรา ใจนี้เป็นต้นเรื่องของทุกอย่าง

ในธรรมะท่านเจ้ากล่าวว่า ใจเป็นหัวหน้า ใจเป็นประคาน ใจเป็นต้นเรื่อง เป็นต้นคิดของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ถ้าใจของบุคคลได้การพูด การทำก็ได้ตาม “ใจ” ถ้าใจของบุคคลได้ช่วง การพูด การกระทำออก ไปก็ย่อมไปในทางที่ชัว อะไร ๆ มันเกิดจากใจ คนเรานี่...อะไรที่อุกมา จากร่างกาย การพูด การกระทำ การแต่งตัว การแสดงออก ทุกอย่าง นี่มันมาจากใจทั้งนั้น ที่พูดว่า “ไม่ได้เจตนา” มันไม่ได้ ไม่มีเจตนา มันเป็น

ไปไม่ได้ มันต้องมีใจเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นจะพูดอะไรมันต้องมีใจนิ กก่อน จึงพูด ถ้าไม่นึกมันจะพูดได้อย่างไร ถ้าไม่มีรากฐานในทางดี คืออบรม มาดี อบรมการพูดดี คิดดี พูดดี ทำดี จะพูดอะไรมันก็เป็นไปในเรื่องดี ไม่มีเรื่องเสียหาย แต่พื้นฐานทางจิตไม่ดี อบรมมาไม่ดี คิดไม่ดี การพูด ออกมาก็เป็นเรื่องไม่ดี พูดเรื่องไม่ดีก็เป็นการทำลายตัวเองทำให้เสียหาย

คนไทยเราพูดว่า ‘ปลาหมอดตาย เพราะปาก’ ที่ว่าปลาหมอดตาย เพราะปากนั้น ไม่ได้หมายความว่าปลาหมอดพูด...ไม่ใช่ แต่ปลาหมอมันไปกินเบ็ดเข้า คนไปตกเบ็ดเอาเหยื่อล่อไว้ ที่นี้ปลาหมอดไปกินเบ็ดมันก็ตาย เพราะปาก ต้องไปอยู่ในหม้อแกง เพราะปากที่ไปกินเบ็ดเข้า อันนี้เป็นคำอุปมาเปรียบเทียบ คำอุปมาเปรียบกับคนก็เรียกว่า คนเราตาย เพราะปากก็มีเหมือนกัน เรียกว่า “ปากฆ่าคน” คือพูดไม่ถูกเรื่อง พูดไม่ถูกเวลา พูดไม่ถูกเหตุการณ์ พูดเป็นเครื่องกระหบกระเทือนต่อบุคคล อายังนักเนื่องมา จากจิตใจวางแผนว่าจะคิด จะพูดอย่างนั้นแล้วก็พูดออกไป เมื่อพูด ออกไปมันก็ผิดถึงขั้นเกิดความเสียหาย ตัวได้รับความทุกข์ความเดือดร้อน ก็เพราะฐานอยู่ที่ใจ ใจไม่ดีจึงพูดอย่างนั้น ยิ่งเป็นคนที่มีการศึกษามี ความรู้ เรียกว่าเป็น “ปัญญาชน” ด้วยแล้ว

แต่ว่าเป็น “ปัญญาชนในด้านวิชาการ” มันก็ไม่ແນ່ສಮอไป เพราะปัญญาชนทางวิชาการอาจจะไม่เป็น “ปัญญาชนในด้านธรรมะ”

ก็ได้ต้องไม่มีปัญญาทางด้านธรรมาภิบาล ไม่รู้จักเอกสารธรรมะไปใช้เป็นหลัก
ประคับประคองจิตใจ จิตใจจึงได้เข้าไปในทางอื่น แล้วก็พูดไปตามใจ
คิดตามใจ พูดตามใจ ทำอะไรตามใจ ก็เข้าไป เรียกว่าทำผิดชอบไป
นอกลุนอกทาง เกิดความเสียหายแก่ตนด้วยประการต่าง ๆ แล้วจะมา
แก้ตัวว่า “ไม่ได้ตั้งใจจะพูด” ไม่ได้ตั้งใจจะพูดแล้วพูดทำไม? พูดชอบไป
ทำไม? ไม่ตั้งใจมันก็พูดไม่ได้

ยอมรับว่าเหตุทั้งปวงเกิดจากตัวเรา

ว่าโดยเนื้อแท้ของเรื่องมันต้องมีเจตนา เจตนาคือมีใจเข้าไปเกี่ยวข้อง พอมีใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับพูดก์ทำอะไรออกมานะ แสดงอาการออกมานะจากใจ ถ้าใจกรุณปากก์กรุด้วย มือไม้ก์พลอยกรุณ หน้าตา ก์พลอยกรุณ กิริยาท่าทางเป็นการแสดงออกชี้ความกรุณ ถ้าเป็นคนใจเย็นใจสงบ จะพูดก์เย็น ๆ พูดแต่เรื่องสงบ มือไม้ก์เป็นปกติ หน้าตา ก์เป็นปกติ ไม่ได้แสดงอาการวิตกภาร ทางตา ทางปาก ทางจมูก ทางหู

คนกรอกนีมันกรอกหมดทั้งหน้าตาเหละ พ่อกรอก..ตาแดง หูแดง
ปากลิ้น ผิวพรรณก็เปลี่ยนแปลงไปในรูปของความกรอก เรายังได้เจ้าย ๆ
ว่าใครกรอกนีหน้าตาเปลี่ยนแปลงเป็นยักษ์เป็นมารขึ้นมาทันที อันนี้ก็มี
ฐานมาจากใจของเรา อะไร ๆ ก็มีฐานจากใจ ตีก็มีฐานจากใจ ชั่ว ก็มีฐานจากใจ

สุขก็มาจากการได้รับความไว้วางใจ แต่ก็มานาจมิได้ การได้การเสียในเรื่องอะไรต่าง ๆ ก็มาจากใจของเราทั้งนั้น ถ้าเราออบรมใจไว้ดีอะไร ๆ ก็ติดหมวดแต่ถ้าออบรมใจไว้ไม่ดี อะไร ๆ มันก็เสียหมด หลักมันเป็นอย่างนี้ เพราะจะนั้นเมื่อมีเรื่องอะไรเกิดขึ้นเบื้องต้นเราก็ต้องรู้ว่ามันต้องมีเหตุ อันนี้รับไว้ก่อนเป็นประการแรกว่ามันต้องมีเหตุ ประการที่สองยอมรับว่าเหตุอยู่ในตัวเรา ไม่ใช่อยู่ที่สิ่งภายนอกจะมาดับบันดาลให้เราเป็นอย่างนั้น ให้เราเป็นอย่างนี้ อย่าคิดไปว่ามีสิ่งหนึ่งสิ่งใดทำให้เราเป็น แต่ว่าเหตุที่แท้จริงนั้นอยู่ที่ตัวเรา อยู่ที่ความคิดของเรา ถ้ารายยอมรับหลักการ ๒ ประการนี้ ในเรื่องการแก้ปัญหา คือ

๑. ยอมรับว่า สิ่งทั้งหลายต้องมีเหตุ
๒. ยอมรับว่าเหตุอยู่ในตัวเรา ไม่มีสิ่งภายนอกเข้ามามาเกี่ยวข้อง

เราก็คิดแก้ปัญหาได้ง่าย คือมองที่ตัว พิจารณาที่ตัว มองเข้าข้างในอย่าไปมองข้างนอก มองเข้าข้างใน มองที่ความคิด มองที่การพูด มองที่การกระทำ มองที่เราเข้าไปเกี่ยวข้องอะไรกับใคร แล้วอย่าไปโทษใคร ต้องโทษตัวเอง

ดับทุกข์ที่ “เหตุ” ให้เกิดทุกข์

พระพุทธเจ้าท่านสอนให้เราโทษตัวเอง ให้เราตักเตือนตัวเอง ให้แก้ไขตัวเอง ให้ค้นหาสาเหตุของเรื่องในตัวของเราเอง ในความคิดในการพูดในการกระทำของเรา เราจะจะพบสิ่งนั้น ๆ เมื่อพบแล้วก็จัดการแก้ไข กันต่อไป นี่เรื่องที่เรียกว่าต้องแก้ไข มันต้องเป็นไปในรูปอย่างนั้น

ปัญหามีต่อไปว่า เรื่องการแก้ไขนี้มันก็ลำบากอยู่เหมือนกัน เพราะว่าคนเรานี้เป็นคนประเภท ตามใจ มาเลียนนา ตามใจความอยากรทึมันเกิดขึ้นในใจของเรา ความอยากนั้นมันเป็นสัญชาตญาณของชีวิตที่มันอาจจะเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้ และเมื่อมันเกิดขึ้นแล้วเราก็ตามใจมัน ให้ไปตามความอยากนั้น อยากกินอะไรก็ไปกิน อยากรื้อก็ไปซื้อ อยากไปไหนก็ไปอย่างจะทำอะไรก็ทำ ไม่เคยสนใจ ไม่เคยบังคับตัวเอง ไม่ให้เหลือไปตามอำนาจของความอยากนั้น คนที่ไม่เคยบังคับตัวเอง ไม่เหนียวยั่งตัวเอง ให้เกิดความรู้สึกนิยมคิดในทางที่ถูกที่ชอบ จิตใจก็ย้อมให้ไปกับอะไรต่าง ๆ ซึ่งเราเรียกตามภาษาชาวบ้านว่า ‘ตามใจตัวเอง’

คำว่า “ตามใจตัวเอง” นั้นก็คือตามใจความอยากรที่เกิดขึ้น ตามใจความโลภ ตามใจความโกรธ ตามใจความหลง ตามใจความริษยา พยาบาท อาฆาตของเรอ ตา...ได้เห็นอะไรก็ให้ไปตามสิ่งที่เห็น จนมากได้กลืนก็ให้ไปตามกลืน ลิ้นได้รับก็ให้ไปตามรับ หูได้ฟังอะไรก็ให้ไป

ตามสิ่งที่เกิดขึ้นในใจของเรา เราตามมันไป ไม่เคยหยุดตัวเอง ไม่เคยบังคับตัวเองให้เกิดความสำนึกรักผิดชอบชั่วดี

คราวหนึ่งไปที่จังหวัดอุตรดิตถ์ เข้าให้ไปเทศที่บ้านทุ่งยัง ซึ่อตี...
บ้านนี้ดี ชื่อมันดีมาก “ทุ่งยัง” แต่ว่าคนบ้านทุ่งยังนี้ไม่ค่อยจะ “ยัง” หรอก
ไม่ค่อยจะยัง เกาะกระราน ชอบชาต่ออยติรัตน์ฟันแหง ชั้นแรกเข้าให้ไป
เทคโนโลยีกลางคืน ที่นี่คุณโยมคนหนึ่งเป็นคหบดีอยู่ที่ท่าเสา แกนกว่า “อย่านะ
อย่าพาท่านไปแคว้นนั่นกลางคืน มันไม่รู้ว่ารถใครหรอก มันมาแล้วมันยิง
เล่น พอรรถผ่านมามันก็ปรี้ยงเข้าให้ ถูกใครช่างหัวมัน” มันทำอยู่
อย่างนั้นแหลง พวกร้านบ้านทุ่งยังบอกว่า อย่าไปกลางคืน นัดกลางวันดีกว่า
ก็เลยไปกลางวัน

ไปกลางวันก็พอดี ไปถึงวัดก็เทคโนโลยี วัดมันอยู่ที่ติดกับทุ่งนา พอกลางวันก็พอดี ไปถึงวัดก็เทคโนโลยี วัดมันอยู่ที่ติดกับทุ่งนา พอกลางวันก็พอดี เวลาเทคโนโลยี มีความ ๒ ตัว ตัวหนึ่งสีดำ ตัวหนึ่งสีขาว เช่าเรียกว่า ความเดือด ตัวผู้ทั้งคู่ ความถูกันจะ มันเห็นกันมันร้องอื้วะอื้ว ๆ มาแต่ไกล ฟุ่งเข้าใส่กัน ชีวิตกันเลี้ยงกูกแก็ก ๆ “เข้ากระแทกันอยู่ต่อลอดเวลา ก็พอ ดีมีคนพยาบาลเข้าไปเพื่อจะยังความไม่ให้มันชนกัน แต่ความมันหยุด ไม่ได้หรอก คนจะเข้าไปห้ามเหมือนห้ามมวยนั้นไม่ได้ จะแทรกเข้าไป เหมือนกับเราห้ามมวยได้เมื่อไร แทรกเข้าไปก็ไล่เหลาหนันเอง ก็ต้อง ยืนดูกันไปตามเรื่อง จนความมันเหลือมันก็ยอมแพ้ไปตัวหนึ่ง พอกลางวันก็พอดี ตัวแพ้ก็วิงไป ไอ้ตัวชนะก็ໄลไป วันนี้ถ้ามันชนกัน พอกลางวันก็แพ้มันก็หยุด

มันไม่ໄລ' แต่ความนี้ไม่ได้ มันໄລไปเป็น ๑๐ กิโล..ตามไป ลงน้ำ มันก็ลงไป ขึ้นจากน้ำมันก็ขึ้นตามไปอีก มันໄລไป เจ้าของก็หอบอัก ฯ ลินล่อไปตาม กัน ความที่ลินล่อเหมือนกัน เจ้าของก็ลินล่อเหมือนกัน มันตามกัน เมื่อ สัญเด็ก ฯ เคยเลียง Crowley เท็นความนั้นชัดกันแล้ว แ昏...มันเสียໄส พอย้อตัวหนึ่งแพ้มันก็ໄລ่ชิดต่อไปอีกตั้งหลาຍกิโล กว่าจะหยุดจะยังกันได้ มันเป็นอย่างนั้น มันไม่รู้จักบัญชั้นความนี้ มันมีอะไรมันก็เอกสาร กัน เท่านั้น พอดีก็เป็นอุทาหรณ์ พอดึงเวลาแสดงธรรมกับกว่า...

“เอ้อ...พื้นของชาวทุ่งยังทั้งหลาຍ ชือบ้านของท่านนี้มันวิเศษจริง ฯ ไม่มีบ้านไหนซื้อแบบนี้ในเมืองไทย มันทุ่งยัง ยังแปลว่า หยุด แล้วพวก เรายุดกันหรือเปล่า เมื่อตถา�เท็น Crowley ๒ ตัวใหม่ ความมันเป็นสัตว์ เตรีจวน มันยังไม่ได้ มันหยุดไม่ได้ พอมันเจอเพื่อนเข้ามันก็เห็นว่าผิดสี ไม่เหมือนตัวก็เลยพุ่งเข้าใส่กัน แล้วก็ชิดกันเป็นเวลากว่า ๑๐ นาที จนกว่าตัวหนึ่งแพ้ แล้วมันก็วิ่งตามกันไป นั่นแหล่ะคือความไม่รู้จักหยุด ไม่รู้จักยัง แต่ว่ามันเป็น Crowley มันจะรู้เรื่องอะไรมากับเขา ไม่เคยพึงเทคนิค ไม่เคยรู้เรื่องธรรมะธรรมโม

คนเรานี่มันไม่ใช่ Crowley ไม่มีเขาเหมือน Crowley ร่างกายก็ไม่เหมือน Crowley มันต่างกัน เรียกว่าเป็น “คน” ไม่ได้รีจวนนั่นมันเป็น “สัตว์” เข้า เรียกว่า “เจริญทางขวา” ไปทางขวาของโลก เรา้มันยืนขึ้นตามส่วนสูง ของโลก เรียกว่าเป็นคน คนมันต้องตีกว่าสัตว์ แต่ถ้าเราไม่รู้จักบัญชั้น

ซึ่งใจมันจะตีกว่าความที่ตรงไหนล่ะ พื้นอองทั้งหลายคิดดูเลอะ” ว่าไปอย่างนั้นแล้วก็เทคนิcreื่องอื่นต่อไป ให้เข้าได้รู้

คนเรามันไม่ค่อยยับยั้งซึ่งใจ ภาษาไทยว่า ยับยั้งซึ่งใจ มันมียับ...ยัง...ซึ่ง...ใจ มี ๔ คำ ‘ยับ’...หมายความว่า ขบให้มันแตก เมื่อมันเรายับอะไร ยับตะไกรยับลงไปก็ผ่าลูกมากได้ ยับพอยับแล้วต้อง ‘ยัง’...คือหยุด หยุดแล้วก็ซึ่งดูว่ามันอะไร ‘ซึ่งใจ’ ซึ่งใจว่าอะไร มันถูกหรือผิด มันดีหรือชั่ว มันจะเป็นเหตุให้ความเสื่อมเกิดขึ้น หรือให้ความเจริญเกิดขึ้น นี่เรียกว่าซึ่งดู เอาขั้นดาเติงซึ่ง นำหนักมันไปทางไหนฝ่ายซึ่ง..ไม่ได้ ฝ่ายเสื่อม...ไม่ได้ ฝ่ายทุกข์..ไม่ได้ ฝ่ายเสียหาย...ไม่ได้ ต้องซึ่งใหม่ให้มันสมดุล หรือให้อุ้งมาทางฝ่ายดี ฝ่ายสุข ฝ่ายเจริญ ยับแล้วต้องยังซึ่งใจ

‘ยับ’ หมายความว่า คิดให้ละเอียด พิจารณาอย่างรอบคอบในเรื่อง นั้น ๆ อย่าเป็นคนใจร้อน อย่าเป็นคนใจเร็ว อย่าหุนหันพลันแล่นอย่า ตัดสินปัญหาด้วยอารมณ์ แต่ตัดสินปัญหาด้วยปัญญา ด้วยความใส่ใจรองอย่างรอบคอบ เรียกว่ายับ ยับให้แตก ให้มันแหลกลงไป

แล้วก็ยัง คือหยุดให้ได้ หยุดแล้วก็ต้องซึ่งดูว่า เอ็งอะไรที่มันเกิดขึ้นมาเมื่อตั้งกันนี้ มันอะไร มันจะเป็นทุกข์หรือมันจะเป็นสุข มันจะเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อม หรือจะเป็นเหตุให้เกิดความเจริญ ต้องคิดต้องมองใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาในเรื่องนั้น

เมื่อเราพิจารณาไปก็รู้ได้ว่าอะไรมันเป็นอะไร เรายังไม่ทำสิ่งนั้น
หยุดจากสิ่งนั้น เรายังคงดูแล วงเวียนแห่งสังสารวัฏที่มันหมุนก็หยุดนิ่ง
อยู่ตรงนั้นเอง หยุดนิ่งอยู่ไม่ให้ต่อไป เราหยุดได้ หยุดบ่อย ๆ มันก็ชิน
ไปเอง ถ้าเรามั่นหยุดบ่อย ๆ มันก็ชินไป แต่ถ้าเรามาหยุดมันก็ชินอีก
เหมือนกัน เรียกว่าชินต่อความช้ำ ทำความช้ำจนชิน จนไม่รู้สึกตัวว่า
ทำความช้ำ บางทีสำคัญผิดไปเสียอีก สำคัญผิดว่าไ้อีช้ำเป็นดี ไ้อีก
เป็นสุข ไ้อีเสื่อมเป็นเจริญ ของไม่เป็นสาระว่าเป็นสารเป็นแก่น เป็นสาร
อย่างนี้ ตามคำพูดท่านเรียกว่า “วิปลาส” ความนิภาคความคิดมันวิปลาส
ไป คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง วงศ์อัมภิธรรมต้องหมุนต่อไป ไม่มีการ
หยุดไม่มีการยั้งได้ เรายังคงพิจารณาในเรื่องอย่างนี้ เช่น..

เรื่องความทุกข์นี้เป็นตัวอย่าง ญาติโอมเราก็มีความทุกข์กันอยู่บ่อย ๆ ทุกข์เรื่องนั้นเรื่องนี้ เรื่องในครอบครัวมีปัญหา แม่บ้านเป็นทุกข์บ้าง พ่อบ้านเป็นทุกข์บ้าง

แม่บ้านเป็นทุกชีวิตระเรื่องพอบ้านประพฤติดนไม่ค่อยจะ
เรียบร้อยดีไม่ยอมแก่ ไม่ใช่เรื่องอะไร ไม่ยอมแก่กันลักษ์หนึ่งทั้ง ๆ ที่
อายุก็แก่แล้ว คนเรานี่พอเลย ๕๐ มันก็แก่แล้ว ๕๐ นี่ยังแก่หนักเข้าไป
แก่เข้าไปทุกที แต่ว่ายังไม่ยอมแก่ ดีอยังอย่างสนุก อยากเพลิดเพลิน
อย่างจะเป็นเด็กจะเข้าต่อไป อย่างจะเรียกความหนุ่มกลับคืนมาแต่่ว่า
บางทีมันก็เรียกมาไม่ไหว ปัจจัยมันไม่ค่อยอำนวย มันก็เป็นไปไม่ได้

แต่ว่าต่อมาอาจจะมีปัจจัยเกิดขึ้น ได้เงินได้ทองมีฐานะดีขึ้น พอมีฐานะดีขึ้นแทนจะคิดเอาเงินนั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ทำบุญสุนทานมาช่วยสมทบมูลนิธิแผ่นดินครรภ์แผ่นดินทอง อะไรต่ออะไร เอาไปสร้างบ้านให้เด็กอยู่ จะได้อบรมเด็กให้เจริญก้าวหน้า ไม่คิดอย่างนั้น คิดแต่จะกินจะเล่นจะเที่ยวอะไรเรื่อยไป

เลิกงานแล้วก็โถลไป ไปนั่นไปนี่ ต้องเอกสารนั่งไปในรถลักษณหนึ่งที่มันยังไม่แก่เท่าใด บังสรา ๆ สวย ๆ ให้นั่งไป นั่งไปก็ต้องพาเข้าไปเลี้ยงนั่งไปเฉย ๆ ได้มีอีหรือ ต้องพาไปเลี้ยงแล้วก็ต้องจ่ายเอง จ่ายให้เขาจ่ายค่าอาหาร กินอาหารเสร็จแล้วฝ่ายผู้หญิงชักชวนว่า “ແໜ..ອຍາຈະໄປເຫັນເຊີ້ນທີ່ລັດລັກໜ່ອຍ” ต้องเป็นເຊີ້ນທີ່ລັດ ມື່ອໄປກະເຈາມື້ອເຂົາກໍເຫັນຜ້າດີ ເຫັນຮອງເທົ່າ ເຫັນເສື້ອດີ ພ. ແໜ..ອຍາຈະຫຼື້ອ ໄວຈະບອກວ່າມີສັດຖາກົງໄມ້ໄດ້ ມັນຈະເສີຍເຫັນມາເສີຍ ມື່ອທຳຕົວເປັນອາເສີຍແລ້ວກີລ້ວຈະເສີຍເຫັນມີຄົງທີ່ຕ້ອງຈ່າຍໃຫ້ເຂົາ ເຂົາກໍເອາເຮືອຍແລະ ເຂົາກໍຕ້ອງຮັບຕັກຮັບຕັງມີທາງຈະເຂົາໄດ້ກົດຕ້ອງຮັບເຂາຫນ່ອຍ ກົດຕ້ອງຈ່າຍมาก ພລທີ່ສຸດກົດເປັນປັ້ງຫາ

ປັ້ງຫາທາງគຽບគຽດຂຶ້ນ ແມ່ນບ້ານໄມ່ສັບຍິຈີພຣະເມື່ອກ່ອນໄມ່ເປັນອຍ່າງນັ້ນ ເປັນຄນເຮັບຮ້ອຍ ເຮັບເປັນປັກຕິ ສັດຖາກົງໄມ້ຄ່ອຍມື ກົງໄມ້ຮູ້ຈະໄປໄහນ ແໜ..ພວໄດ້ສັດຖາກົງຂຶ້ນມາຊັກຈະມາແລ້ວ ວົງເວີຍນັ້ນສັງສາວົງມັນເກີດຂຶ້ນວົງໃໝ່ ສັດຖາກົງມັນເປັນຜູ້ລັນບລຸນໃຫ້ໜຸນໄປເຫັນ ໄປດູ້ຫັນໄປຝຶ່ງເພັນ ໄປເຫັນວາຮົງ ໄປເຫັນໃຫ້ຄລັບ ແໜ..ມື່ອທຸນ່ມ ພ. ໄມມີໂຄກສ

เที่ยวแก่เสียแล้วไม่ได้ไปเที่ยว สถานที่มันไม่ค่อยมี เวลาไม่มีสถานที่แล้ว ต้องจ่ายหน่อย แล้วก็ไปเชือคำพูดของเพื่อนบางคนว่า โอ้ย...มีสถานที่แล้วไม่จ่ายให้ลูกมันก็โง่เดิมทีล่ะ

ไปเชือคำนักประชญไม่เต็มเต็งหั้งห้ายเข้า เลยไปกันใหญ่ เที่ยว ลูกสنانแพลิตเพลิน ส้มป้านล้มซ่อง ส้มคุณแม่ ส้มลูกส้มเต้า จิตมัน ไฝฝันอยู่ในรูป เสียง กลิ่น รสที่ใหม่ ๆ อย่างนั้นมันก็เสียหาย เกิดปัญหา เกิดความทุกข์ เกิดความเดือดร้อน คิดไม่ค่อยได้ คือคิดไม่ได้ว่าเมื่อก่อน นี้เรารออยู่อย่างไร อยู่ในครอบครัวมีความสุข ความสบายน แม่บ้านก ร่าเริงแจ่มใส เราเก็บความสุข ร่วมทุกข์ ร่วมสุขกันในครอบครัว

แต่เวลานี้เรากลับบ้านผิดเวลา ตีกัดนึ่เที่ยงคืน แม่บ้านก ต้อง ค่อยเปิดประตูบ้านต้อนรับ เข้าอกมาต้อนรับแทนที่จะยิ้มให้เขากลับทำ หน้าบึ้งหน้าตึง เท็นแม่บ้านหน้าไม่สวยไปเสียแล้ว เมื่อก่อนยังสวยงาม แต่ต่อมาเห็นว่า โอ้ย..ไอย้ายปลาร้าวนำมาเปิดประตูให้กูทำไม่ ความคิด มันเปลี่ยนไป มันเกิดเปรียบเทียบขึ้นในใจว่า แ昏..อีหูคนโน้มันสวย กว่านี้เป็นกอง ໄไอ้นมันยะปลาร้า หน้าขี้นกระ ไม่ทำແປงเสียบ้าง อะไร ต่ออะไร เรื่องมันยะອะ เที่ยวดีไปมากมาย

ปัญหามันก เกิดเรื่อยไป เพราะอะไร เพราะการตามใจตัวเองนั้นเอง ไม่ใช่เรื่องอะไร ตามใจตัวเองเพราะมีสิ่งสนับสนุน มีปัจจัย มีอะไรต่ออะไร ช่วยเหลยไปกันใหญ่...เสียผู้เสียคน เป็นการส่งเสริมสิ่งชั่วร้ายในสังคม

พนักงานมีลูกมีเต้าจะไปพูดจาแนะนำอะไรลูกเต้ามันก็ลำบาก พูดไม่ได้ เพราะว่าพ่อ ก็ไม่ค่อยเป็นตัวอย่างเสียแล้ว จิตใจหลงไหลในรูปอย่างนั้น มันก็เสียหาย นี่มันก็เป็นเรื่องที่เราควรจะได้เปลี่ยนแปลงชีวิตให้หันเข้ามาในทางที่ถูกที่ชอบ ออยู่อย่างมีธรรมะเป็นหลักประจำจิตใจ มันก็เรียบร้อย ไม่มีปัญหาอะไร ครอบครัวเป็นสุขทุกคนก็มีความสุขใจ เราเองก็มีความสุขไม่เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนทางใจ เพราะเราสรุจก้าว่าอะไรมันเป็นอะไร ก็สบาย ไม่มีปัญหา อันนี้คือความทุกข์ของแม่บ้านที่มีอยู่ทั่ว ๆ ไป

ความทุกข์ของลูกก็มี บางทีอยู่ในวงบ้านนั้นแหล่ง เป็นพี่เป็นน้อง กันแต่รู้ไม่ค่อยจะถูกกัน ไม่ถูกกันก็เพราะว่ามีความคิดคนละแบบ เชื่อ คนละแบบ ออย่างนี้ภาษาธรรมะเข้าเรียกว่า ทิฏฐิไม่เลmovอกัน ทิฏฐิคือ ความเห็นนี่มันไม่เลmovอกัน คนหนึ่งเห็นตามแบบของธรรมะ เห็นว่าทำดี ได้ดีทำชั่วได้ชั่ว คนหนึ่งเห็นว่าไม่จริงทำดีไม่ได้ดีก็มี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว ก็มี มันสุดแล้วแต่ดวง เห็นเข้าไปอย่างนั้น คนหนึ่งหันหน้าเข้าหาพระ อีก คนหนึ่งก็หันหน้าเข้าหาผี เป็นคนทรงเจ้าเข้าผีไปเลย หากินไปในทางนั้น พุดจากันไม่ค่อยรู้เรื่องงู้รู้ราوا เวลาไปพูดอะไรก็ไม่รู้เรื่องแล้วก็เอารัดเอาเปรียบด้วยประการต่าง ๆ คนหนึ่งเป็นคนเสียสละ แต่อีกคนหนึ่งไม่ยอมเสียสละมีทางจะเอาได้ก็ต้องเอา เลยอยู่กันไม่เป็นสุขในทางจิตใจ เกิดปัญหา ก็ต้องแนะนำให้รู้ว่าต้องปล่อยเขาไป ถ้าเราพูดกับเขามิรู้เรื่องก็ ต้องปล่อยเขาไปก่อน เพราะขึ้นพูดไปก็จะลำบากเปล่า ๆ ให้นึกว่าเป็น

กรรมของสัตว์ เราไม่สามารถจะช่วยเขาได้ ก็ต้องปล่อยให้เขาไปในที่ลำบากต่อไป แล้วหันมาปรับปรุงตัวเราเอง คืออย่าให้กังวลกับคนคนนั้นอย่าไปกังวลกับปัญหาที่คนนั้นก่อให้เกิดขึ้น หัดปล่อยหัวใจ ทำจิตใจให้ว่างเสียบ้างเป็นบางครั้งบางคราว สภาพจิตใจจะดีขึ้น เพราะเราคิดได้匪กได้แล้วก็ทำให้มันถูกต้อง แต่ถ้าเป็นคนเคยมาวัดเคยฟังธรรมะ หรือฟังเทศธรรมะป่วย ๆ ก็พอจะช่วยได้เหมือนกัน

มีเหมือนกับคนบางคนเป็นทุกข์มากกว่า ที่อยู่ได้รึ เพราะอาศัยเทปธรรมะของหลวงพ่อที่ได้เปิดฟังอยู่ เวลาได้มีความกลุ่มอกกลุ่มใจก็ “เอ้า.. เปิดเทปธรรมะฟัง เวลาเปิดเทปใจมันก็ไปอยู่กับเสียงเทป มันไม่ไปอยู่กับเรื่องปัญหา เป็นการหยุดชั่วครั้งชั่วคราว ยังไงได้ชั่วครั้งชั่วคราว ต่อจากนั้นเมื่อเราเลิกฟังแล้วก็ต้องเอาปัญหานั้นมาคิด แต่ไม่ได้คิดด้วยความเขลา ถ้าคิดด้วยความเขลาเป็นทุกข์ คนเราที่นั่งเป็นทุกข์ไม่ว่าปัญหอะไรนั่งเป็นทุกข์นี้ เพราะความเขลา คือไม่ได้คิดด้วยปัญญาแต่คิดด้วยความยึดมั่นถือมั่น สำคัญผิดในเรื่องอย่างนั้น

ความยึดมั่นถือมั่นสำคัญผิดนี้แหล่ะ เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ขึ้นในจิตใจของเรา แต่ถ้าเราจะคิดเรื่องนั้นด้วยปัญญา คือเขามาวิเคราะห์วิจัยว่าเรื่องนั้นมันเป็นเรื่องอะไรมาอย่างไร ไปอย่างไร เราจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นอย่างไร เราจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไรก็ต้องเกี่ยวข้องด้วยปัญญา อย่าเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยความเขลา หรือด้วย

อวิชชา อวิชชาเป็นฝ่ายมีด วิชชาเป็นฝ่ายสว่าง วิชชาเป็นฝ่ายปัญญา อวิชชาเป็นฝ่ายความโง่ความเขลา ถ้าเราไปเกี่ยวข้องกับอะไรด้วยอวิชชา เรายังต้องเป็นทุกข์กับเรื่องนั้น แต่ถ้าเราไปเกี่ยวข้องอะไรด้วยวิชชา ปัญญา เราจะไม่เป็นทุกข์ แต่เราจะตีเรื่องนั้นให้มันแตกไปเลย ยังให้แตกไปเลย เอกามาคิดวิเคราะห์ด้วยปัญญา พิจารณาไป หาเหตุผลไปในขณะคิดนั้น มันก็เบาแล้ว ทุกข์มันเบาแล้ว เพราะคิดขึ้นให้แตก พอยังให้แตกก็รู้ว่า อ้อ...อ้ายนี่มันก็เท่านี้เอง ไม่มีอะไรหนักหนาเราหลงผิดไปเอง สำคัญผิดไปเอง กลับไปนั่งกลุ้มใจอยู่ได้ ทีหลังเรายังไม่ต้องกลุ้ม เพราะเรื่องนั้น เรื่องนั้นมันก็จบไปเรียกว่าจบจาก ถ้าเราเข้าใจด้วยปัญญาเมื่อใดมันก็ จะจากเมื่อนั้น

แต่ว่าปัญหามันมีอยู่ว่า ไม่ค่อยยอมเปลี่ยนจิตใจ คนเรานี้ไม่ค่อยยอมเปลี่ยน หรือว่าไม่ค่อยชอบวางแผน ชอบบัด ชอบติดลิ้งนั้นไว้ตลอดเวลา ไม่ยอมเปลี่ยนจิตใจ ไม่ยอมคิดเพื่อให้เกิดปัญญา แต่ว่าจะยืดไว้จะไปเมื่อคนจะปูไว้ ไม่ปล่อยแล้วก็ร้องหัวด Howard โวยวาย งูมันจะกัดฉัน ๆ ก็เรاجับมันไว้มันก็ทำให้เราตกใจแล้วทำไม่ไว้วางมันไปเลี้ยงล่ะ ยกซูชั่นบนหัวแล้วก็หมุน ๆ ๆ แล้วก็เหวี่ยงตืบไปเลย งูมันก็หลุดจากมือไปเท่านั้นเอง นี่ไม่ไว้วางแต่ว่ากอดรัดไว้

คำโบราณเขาว่า กอดลูกไม่ว่าง กอดรัดไม่ว่าง กอดรัดไม่ว่างก็ หมายความว่า ไม่ยอมปล่อย กินมะพร้าวเอาปากกัด กอดรัดไม่ว่าง

มีหลายคำ ภาษาไทยโบราณมันเป็นพวงไป เรื่องดี ๆ ทั้งนั้น เรื่องเกี่ยวกับปัญหาชีวิตทั้งนั้น ที่ว่ากอดรักไม่วาง ก็คือไม่ยอมปล่อยในสิ่งเหล่านั้น ยังยึดมั่นถือมั่นอยู่ตลอดเวลา ว่า ของฉัน ๆ แล้วก็นั่งกลุ่มใจ กลุ่มใจ เพราะการเข้าไปยึดถือแล้วไม่ได้คิดว่ามันเป็นทุกข์ เพราะอะไร เพราะเราไม่เคยคิดในทางปล่อยวาง

สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป

เราส่วนมณฑ์ตอนเช้านี้ เรากล่าวว่า พระพุทธเจ้าสอนมากในเรื่องอะไร? สอนมากในเรื่องว่า รูปไม่เที่ยง

รูป อันจัง	รูปไม่เที่ยง
เวทนา อันจжа	เวทนาไม่เที่ยง
สัญญา อันจжа	สัญญาไม่เที่ยง
สังขารา อันจжа	สังขารไม่เที่ยง
วิญญาณ อันจัง	วิญญาณไม่เที่ยง
รูป อันตตา	รูปเป็นอันตตา ไม่ใช่รูปไม่ใช่ตัวตน
เวทนา อันตตา	เวทนาไม่ใช่ตัวตน
สัญญา อันตตา	สัญญาไม่ใช่ตัวตน
สังขารา อันตตา	สังขารไม่ใช่ตัวตน

วิญญาณสัมผัส อนัตตา   วิญญาณไม่ใช่ตัวตน

เราสวดอยู่แต่ไม่ค่อยจะได้เอาไปพิจารณาโดยแยกชาย ว่า ฯ ต้องเอาไปนั่งคิดว่า เอ..รู้ไม่เที่ยงนิมันไม่เที่ยงอย่างไร นั่งมอง มองตัว เรา呢แหล่ไม่ต้องมองคนอื่น มองว่ารูปเรานี้มันไม่เที่ยงอย่างไร มอง... นึกไปหลับตา nickelapat ตัวเราเองว่า เมื่อแรกเริ่มเดิมทีมันเป็นอะไรอยู่ในห้อง อาย่าไปมองเลย เพราะมองไม่เห็น มันอยู่ข้างใน เป็นอะไร กว่าไปตามตำรา แต่ว่าเมื่ออุกมาแล้ว อุกมาแล้วเราเห็นเด็กน้อย ๆ อุกมาจากห้องแล้วเป็นอะไร เช่นอนอยู่ในเบะ นอนคว่ำ นอนคۇ่เหมือน กับกบอย่างนั้นแหล่ นอนคۇ่ เห็นแล้วทราบน นึกในใจว่า เอ...ทำไม่ นอนอย่างนี้ หมอกเข้าอกให้นอนอย่างนี้ เรา...ถ้าชืนไปนอนอย่างนั้นนอน เหมือนเด็กก็อัดอัดแน่น แต่เด็กเขามาไม่เป็นไร เช่นนอนตามประสาของเด็ก นอนอยู่อย่างนั้น

ต่อมาก็นอนหายได้ นอนหายได้แล้วก็ยังไม่พุดไม่جا เพียง แต่มองตาแล้ว ใครเข้าไปเขาก็มองตาเป่าวอย่างนั้นเอง ต่อมาร่างกายก็ เปลี่ยนแปลงมากเรื่อย ๆ จนกระทั่งกว่าได้ พอคัว่ได้แล้วเขาก็จะคลานแล้ว เขากะยุ่งกับพ่อแม่แล้ว ทึนนอนนิ่ง ๆ นี้ไม่ยุ่งเท่าได้ แม้ร้องก์ร้องอยู่ ในเปล ใหญ่ ไม่เป็นไร ทึนพอคลานได้ก์คลานไป มันก็จะตกตะลึงทึน ต้องค่อยดูไว้ ต้องค่อยดึงแข็งดึงขา บางทีเอาเชือกผูกขาไว้ คลานไป

พอสุดเชือกแล้วก็คลานกลับมา เด็กบางคนเข้าผูกขาไว้ตามบ้านนอก ผูกขาไว้ไม่ให้คลานมากไป คลานได้...ตั้งไปลูกขึ้นนั่งได้ เดียวทำท่าจะลุก ขึ้นยืน ยืนล้ม ๆ ไม่เป็นไร เพราะตะโพกยังไม่มีอะไร ล้มไม่เป็นไร คนแก่ล้มนี่แย่ ล้มไปแล้วก็ยืนได้ เดินได้ รีบได้ เป็นเด็กแล้วเดียวาก์เติบโตขึ้นโดยลำดับ จนการทั้งเรามาเป็นอยู่ดังที่เป็นเดียวันนี้

ลองถามตัวเราเองว่า ฉันเวลานี้อายุเท่าไหร่ ตามตัวเองแล้วก็ตอบตัวเองว่าอายุเท่าไหร่ ๕๐, ๖๐, ๗๐ กว่าไปตามเรื่อง อายุเท่านี้แล้ว มันหยุดแล้วรึยัง ร่างกายเรานี้มันหยุดแล้วหรือยัง...ยังไม่หยุด เพราะว่า มันไม่เที่ยง มันต้องหมุนเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา เปลี่ยนต่อไป ๆ ไปไหน?

เมื่อถึงที่สุดของความเปลี่ยนแปลงมันก็หมดลมหายใจ เรียกว่า ตาย พอยที่สุดของความเปลี่ยนแปลงแล้วก็ตาย ตายแล้วมันก็ยังไม่หยุด มันก็ยังเปลี่ยน ร่างกายคนตายมันก็เปลี่ยนสี เปลี่ยนไป แล้วมันอีกดีดีขึ้นมา กลืนก็ผิดปกติ

สมัยเมื่อก่อนเขามีมียาฉีด เวลาใส่หีบใส่โลห์ไว้ท้องก็ไม่ได้ปิด ฟาก็ไม่ได้ปิดกลืนมันก็ออกมานะ นิมนต์พระไปจันอาหาร ฉันโกลล์ ๆ ศพ ถ้าแกงเนื้อหมูที่มีเนื้อขาวมาก ๆ ฉันไม่ค่อยลง กินแล้วมันนึกไปถึงโน่น.. ทำท่าอาจอาเจียน กลืนมันกระแทบด้วย แต่เขาก็กลังให้พระไปตรึง แล้วศพนั่นแหล่ะ ไม่ใช่เรื่องอะไร...ฝาพระให้พระได้พิจารณาว่ามันปฏิภูติ

อาหารที่กินนึ่กเป็นของมีกลิ่น มีกลิ่นเหม็น ไม่เป็นสารอะไร สอนพระ
แต่ว่าพระใหม่ ๆ สอนกันอย่างนั้นก็ซักจะลำบาก ฉันไม่ค่อยอิ่ม วันไหน
ไปปัจจุบันศพแล้วกลับมา...ไม่ไหว ตอนเย็นต้องเคี้ยวหน้าตาเลือยดังสนั่น
หัวใจ หน้าตาลหายเดียวใส่ขันให้มันพูดขึ้น แล้วก็เอารองฉัน ฉันกับหน้าชา
แหลก ล้อมวงกัน เพราะว่าไปปัจจุบันในงานศพมา มันก็เป็นอย่างนั้น เข้าให้
พิจารณา

ผลที่สุดก็เอาไปเผาลายเป็นชี้เข้า จากสุดท้ายก็เป็นชี้เข้า เป็น
กระดูกชิ้นเล็กชิ้นน้อย เอาไปทิ้งทะเล เอาไปปลอยทะเล ตามแล้วเอากะ^ร
กระดูกไปใส่ทะเลก็ตี ไม่ยุ่ง เพราะทะเลกว้างใหญ่ ทิ้งเท่าได ๆ ไม่จบ
ผิงไว้กราฟแผ่นดิน เปลือยเนื้อที่ทำการเผาปลูก เอาไปทิ้งทะเล...สบายน

ถ้าเขามาไว้วัดโดยจะมาก่อเจติํบزرุ อาทมาบอกว่า ไม่ได้แล้ว
มันเต็มวัดแล้ว พอแล้ว เลิกกันที แต่ถ้าโดยจะมีสตางค์พอสร้างกูฎี
ลักษหลังได้ใหม่ หลังเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ได้ พօสร้างได้ เอ้า..สร้างกูฎีกว่า
สร้างแล้วก็เอกสารจะดูกซ่อนไว้ในกำแพง ไม่เป็นไร พระจะได้อาคัย
อย่างนั้นถูกต้อง แต่ถ้าไม่สามารถจะสร้างกูฎีได้ วิธีดีที่สุดก็ไปพัทธา
ดีกว่า ปล่อยลงทะเลเลย แล้วเอาหะเหลนนั้นแหลกเป็นอนุสรณ์ เป็นที่ผึ้ง
ศพคนปีกนตา คนย่าคนยายไปเลย..ง่ายดี

ท่านเจ้าคุณพุทธทาส...กราบดูภิกษามารดาของท่านอยู่ที่วุฒิ เช้า
เรียกว่าท่านจะ เข้าลูกให้ญี่ อยู่ในเขานั้น ขึ้นไปบนยอดเขามันมีช่อง

หย่อนเชือกลงไป หย่อนกระดูกลงไปในนั้น เรียบร้อย ท่านบอกว่ามัน ถาวรตี ไม่มีลายถ้าโลกนี้ไม่แตกลาย ภูเขานั้นก็ไม่แตก เดินทางบก กองเห็น อยู่ที่ส่วนโนกซึ่งมองเห็น อยู่พุ่มเรียงกันกองเห็น อยู่ในทะเล กองเห็น เพราะภูเขานั้นมันใหญ่ เราไปใช้กาลางวันจะเห็นเขาใหญ่ ท่าน ว่าอยู่อย่างนั้นแหลกสายต์ ไม่ลำบาก...เรียบร้อย เป็นอนุสาวรีย์ที่ไม่ต้อง ลงทุนสร้าง มันอยู่เรียบร้อยถาวรแล้ว ทะลุนี้เราไม่ต้องสร้าง มีอยู่ เรียบร้อย เราเพียงแต่ไปเช่าเรือจากชายหาด แล้วก็ขึ้นเรือออกไปหน่อย แล้วก็หย่อนลงไป...เรียบร้อย เย็บสายติดด้วย

คนเรามันเที่ยวคิดแปลก ๆ เอกกระดูกมาไว้ที่วัด บางที่ไม่ค่อยมา ดู เลยบอกว่า เอ...ถ้าไว้ที่วัดนี้ปีหนึ่งไม่มากดู ๓ ปีไม่มาเลย นี่รื้อทิ้งได้ แล้ว เพราะว่ากราดแล้ว ไม่มาส่งส่วยอะไรบ้าง ถ้าว่าเมฆามาบังสุกุล ที่หนึ่งก็เอาไว้ต่อไป เดือนเมษาวันสารทมานิมนต์พระบังสุกุลก็ยังค่อยยัง ชั่วหน่อย นี่หายไปเลย หมายความว่าตายหมดแล้วสุกุลนั้น รื้อได้แต่ว่า ยังไม่ได้รื้อหรอ吟 ไม่ต้องตกใจ แต่อยุ่นาน ๆ ไปไม่มีใครสนใจถ้าจะ ตายหมดแล้ว อาย่างนักต้องรื้อได้แล้ว เป็นอย่างนั้น ความไม่เที่ยงมั่น ก็เปลี่ยนเป็นกระดูกไป เป็นกระดูกมันก็เปลี่ยนต่อไป จนบางทีสาย หายไปไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร นี่เรื่องธรรมชาติของชีวิต มันก็เป็นอย่างนั้น

ที่ได้มีทุกข์ ที่นั่นมีความดับทุกข์

เพราจะนั่นเมื่ออะไรเกิดขึ้นในชีวิตของเรา ความสุขเกิดขึ้นก็ตาม
ความทุกข์เกิดขึ้นก็ตาม ก็ให้นึกว่าสิ่งนี้เกิดขึ้นแล้วแก่เรามันไม่เที่ยงแท้
ถาวร มันคงจะดับไป หรือว่าอะไรเกิดขึ้นก็อย่างนั้นแหละ สุขก็ตาม
ทุกข์ก็ตาม ได้ก็ตาม เสียก็ตาม มันไม่ได้อยู่มั่นคงถาวรออะไร มันเกิดแล้ว
ก็ตับไป เกิดแล้วก็ตับไป

อันนี้ขอให้ยกเข้าใจไว้อันหนึ่งว่า พุทธศาสนาของเรานั้นเข้า
เรียกว่า “ขณิกะวาท” ขณิกะ แปลว่าชั่วแพล็บเดียว ๆ ขณะเดียว ๆ
อะไร ๆ มันแพล็บเดียว ๆ ๆ ผ่านไป เมื่อ่อนฟ้าแลบ แพล็บ..หายไป ๆ
อะไรต่าง ๆ ที่เราเห็นอยู่นั้นมันก็เป็นอย่างนั้นแหละ มันเกิดดับ ๆ ๆ อยู่
ตลอดเวลา เราอย่าไปจับจวยເອາຕອນໄດຕອນหนึ่งว่าเป็นตัวเราเข้า
ว่าเป็นของเราเข้า ให้ใช้ปัญญาพิจารณาไว้อย่างนั้น

แต่ว่าคนเรานั้นมันยึดมาอย่างนั้นมาเสียนาน ยึดมั่นในตัวตน
ในของของตน อะไรเป็นต่าง ๆ ยึดมั่น ไม่ยอมปล่อยความ妄ตั้งกล่าวแล้ว
ให้ไปมีคิดเสียใหม่ คิดปล่อย คิดวาง เรื่องอะไรเกิดขึ้นก็นึกว่ามันก็ต้อง^{๑๔}
จะไป หายไป นานไปมันก็หยุดไปเอง หรือนึกว่าซ่างเลอะ ไม่ใช่ของเรา
นึกออย่างนั้นใจก็จะลับย คล้ายจากความทุกข์ ความเดือดร้อนใจ เพราะ
ได้ใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา แล้วว่าง ๆ ก็หยิบอะไรขึ้นมาลักชั้นหนึ่ง

มาพิจารณาดูปร่างกาย เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่เรียกว่าขั้นธ์ ๕ เอา มาแยกเป็นกอง นั่งพิจารณาเป็นกองเป็นกองไป

รูปมันไม่เที่ยง เห็นง่าย รูปนี้เห็นง่าย เพราะว่ามันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เวทนานี้ก็เห็นง่าย เกิดขึ้น เพราะอาศัยปัจจัยปุรุ่งแต่ง พอกาคัชปัจจัยปุรุ่งแต่งมันก็เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป อันนี้เกิดขึ้นดับไป ๆ ก็อย่างนี้ สัญญาภิเษกมีอ่อนกัน สังขาร วิญญาณทั้งหลายทั้งปวงที่เรียกว่ารวมเข้า เป็นรูปเป็นร่าง เป็นตัวเป็นตน สมมติว่าเป็นสัตว์เป็นบุคคล เป็นเราเป็น เขา มันไม่มีอะไรที่เรียกว่าเป็นเนื้อแท้ ที่เราควรจะเข้าไปยึดถือว่าเป็นตัว เราเป็นของเรา ให้นึกแต่ว่ามันเป็นเรื่องของรวมชาติที่เกิดขึ้น ให้ลไปตาม อำนาจของของรวมชาติเท่านั้น เราอย่าไปยึดเอาสิ่งนั้นว่าเป็นอะไรขึ้นมา ใจมันก็ลบหายขึ้น เพราะเราไม่ยอมรับในเรื่องที่ไม่ใช่ของจริงของแท้ แต่เรา ยอมรับว่าสิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น เพราะมีปัจจัยปุรุ่งแต่ง หมดปัจจัยปุรุ่งแต่ง เมื่อใดมันก็แตกัดบ้าไปแล้วจะไปยึดไปติดอะไรมักหนา...นึกอย่างนั้น เช่น

เวลาได้เป็นทุกข์ก็ต้องถามตัวเองว่าทุกข์อะไร? ทุกข์เรื่องอะไร? ความทุกข์นี้มันเกิดจากความโง่หรือจากความฉลาด เกิดจากปัญญาหรือ เกิดจากอวิชชา เรายังตอบได้ว่ามันเกิดจากความโง่ อ้าว...นี่เรากำลัง นั่งโง่นี่ นั่งกลุ่มใจศึกนั่งโง่ นั่งเป็นทุกข์นี่ก็ศึกนั่งโง่ เอ๊..เราเกิดมาเพื่อ ความโง่หรือ? หรือว่าเกิดมาเพื่อความฉลาด ถ้าเราจะเกิดมาเพื่อความ ฉลาดก็อย่ามันนั่งโง่อยู่ ศึกให้มันฉลาดเสีย ให้มันรู้ ให้มันเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ

ถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริง ปัญญาจะเกิดขึ้น พอปัญญาเกิดความมีด
ก็จะค่อย ๆ หายไป จางไป แสงส่องมานิดหนึ่งความมีดหายไปนิดหนึ่ง
ส่องมากขึ้น ๆ ความมีดก็หายหมดเหลือแต่ปัญญาอันเป็นเนื้อแท้ของชีวิต
จิตใจเราก็สงบ สะอาด สว่าง มีความสุขตลอดเวลา

ดังที่กล่าวมา เพื่อเป็นเครื่องเตือนจิตสะกิดใจแก่ญาติโยมพุทธ
บริษัททั้งหลาย ที่ได้มาระซุกกำนัลในวันอาทิตย์นี้ ก็พอสมควรแก่เวลา
ขออธิบายแต่เพียงเท่านั้น

ธรรมสปา เลขที่ ๑/๔-๕ ถนนบรมราชชนนี เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐
โทรศัพท์/โทรสาร : (๐๒) ๔๔๑๑๕๓๕, ๘๘๘๙๙๔๐, ๔๔๑๑๕๘๘,
ธรรมสปาได้รับรวมหนังสือและซีดีธรรมะต่างๆ ไว้บริการแก่ท่านสมาชิก จาก
สำนักพิมพ์และสำนักปฏิบัติธรรมทั่วประเทศ ท่านที่สนใจเลือกซื้อด้วย...
ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา เลขที่ ๒ - ๖ ถนนบรมราชชนนี แขวงศาลาธรรมสพน์
เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์/โทรสาร (๐๒) ๔๔๑๑๕๓๕

สถาบันบันลือธรรม เป็นองค์กรเอกชนที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อสืบทอดและเผยแพร่
พระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงตระนานาเท่านาน อันเป็นการสานต่อ
เจตนาธรรมณ์ของท่านเจ้าคุณพระสุธรรมเมธี ป.ธ. ๙ (นายบรรลือ สุธรรม)
อดีตเจ้าคณะจังหวัดอุดรติดถั่ว เป็นผู้ให้กำเนิดธรรมสปา โดยมีพระเดชพระคุณ
พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญาณทกิจกุ) เป็นองค์ประธานสถาบันฯ

วัตถุประสงค์ของสถาบันบันลือธรรม

๑. เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรม
๒. เพื่อปลูกฝังนิสัยในการกระทำหน้าที่ของตน
๓. เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน
๔. เพื่อส่งเสริมในการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

กิจกรรมของสถาบันบันลือธรรม

๑. โครงการ เด็กดีของสังคม เรียนทุกวันเสาร์ ๐๙.๐๐ - ๑๔.๐๐ น.
๒. โครงการ พับพระ พับธรรม ทุกวันเสาร์ ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.
๓. โครงการ มอบทุนการศึกษา แก่เด็กผู้รักดีและประพฤติดี
๔. โครงการ อยู่กันด้วยความรัก ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสได้ยกทั้งกายและใจ

สถาบันบันลือธรรม ได้รับการสนับสนุนจากธรรมสปา และศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา
ท่านที่เข้าร่วมโครงการต่างๆดังกล่าวไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น ติดต่อสอบถามได้ที่
๑/๔-๕ ถนนบรมราชชนนี เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์ : (๐๒) ๔๔๑๑๕๗๘

พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า “โลกนี้มีแต่ความทุกข์ ความสุขที่แท้แน่นไม่มี
จะมีก็แต่ความทุกข์ที่มั่นคงอย่างไป จนกระทั่งถึงที่สุดแห่งความทุกข์
และเมื่อถึงที่สุดแห่งความทุกข์เมื่อใด เมื่อนั้นความทุกข์ก็จะดับไปโดยสิ้นเชิง”

ปัจจุบันเราอุรุ่รวมของท่านเจ้าคุณปัญญานันทภิกขุ อันเนื่องด้วยความ
ต้องการที่แท้จริงของชีวิต ความเข้าใจเรื่องของชีวิตที่ถูกต้องการดำเนินชีวิต
ไปในทางที่ประเสริฐ เหตุของภารกิจทุกข์ และที่สุดคือวิถีทางดับทุกข์ หรือ
การดำเนินชีวิตให้ถึงที่สุดแห่งความทุกข์ ได้โดยสิ้นเชิง

ในช่วงชีวิตของคนคนหนึ่งนั้นจะถึงที่สุดแห่งความทุกข์ได้ ต้องเข้าใจ
และยอมรับเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ และการดับทุกข์ที่ต้นเหตุซึ่งสิ่งนั้นพระพุทธองค์
ทรงตรัสว่า เหตุให้เกิดทุกข์นั้นอยู่ที่ตัวเรา เมื่อจะดับทุกข์ก็ต้องดับที่เหตุนั้นเอง

ขอกราบขอบพระคุณท่านที่อุปถัมภ์การจัดพิมพ์หนังสือ “เคล็ดลับของชีวิต” เล่มนี้ จำนวน ๖๐ บท
ท่านสาครุณที่ประทานนามไว้ครอบครองสำหรับจัดส่งมอบแด่บุคคลอันเป็นที่รัก... โปรดติดต่อที่
โทร. (๐๒) ๔๔๑๑๕๕๘๘, (๐๒) ๘๘๘๘๗๗๔๐, โทรสาร. (๐๒) ๔๔๑๑๖๐๔, (๐๒) ๔๔๑๑๗๗๗๙